

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Diplomová práce

Dekadentní prvky hororového žánru britské literatury konce 19. století

Decadent Features of British Literature Horror
Genre of the 19th Century

Vypracovala: Markéta Mondšpiglová
Vedoucí práce: Mgr. Alice Sukdolová, Ph.D.

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 27. 6. 2014

.....
Markéta Mondšpiglová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce Mgr. Alici Sukdolové, Ph.D. za pomoc a cenné rady při řešení problematiky mé práce. Také bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za trpělivost a podporu během mého studia.

ANOTACE

Diplomová práce na téma „Dekadentní prvky hororového žánru britské literatury konce 19. století“ představuje populární žánry a dobové vlivy v literatuře ve Velké Británii na konci 19. století. Teoretická část práce je věnována vysvětlení pojmů gotický román a dekadence. Jsou zde popsány jejich typické rysy a vývoj. Následně jsou představeni autoři, kteří vytvářeli svá díla pod vlivem těchto směrů.

Praktická část se zabývá analýzou tří románů konce 19. století (Bram Stoker *Dracula*, Robert Louis Stevenson *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* a Oscar Wilde *The Picture of Dorian Gray*). V závěru práce jsou shrnuty společné dekadentní a hororové prvky všech tří jmenovaných děl.

Klíčová slova: gotický román, dekadence, esteticismus, společnost, prostředí

ABSTRACT

This thesis, called “Decadent Features of British Literature Horror Genre of the 19th Century”, aims to introduce popular genres and period influences in literature in Great Britain at the end of the 19th century. The theoretical part of the thesis deals with the clarification of the concept of Gothic novel and decadence. It describes its typical features and a brief overview of its development. Afterwards the authors who created their works by force of these movements are introduced.

The practical part deals with the analysis of three novels from the end of the 19th century (Bram Stoker’s *Dracula*, Robert Louis Stevenson’s *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* and Oscar Wilde’s *The Picture of Dorian Gray*). In the end of the thesis the common decadence and horror elements of these three novels are summarized.

Key words: Gothic novel, Decadence, Aestheticism, Society, Space

Obsah

ÚVOD.....	8
1 GOTICKÝ ROMÁN.....	9
1.1 Pojem a typické znaky.....	9
1.2 Autoři gotického románu.....	12
1.3 Skotský a irský gotický román.....	14
2 DEKADENCE A ESTETICISMUS.....	16
2.1 Obecné znaky dekadence.....	16
2.2 Obecné znaky esteticismu.....	17
2.3 Myšlenky dekadence a esteticismu (1890-1900).....	17
2.4 The Yellow Book.....	18
2.5 Osobnosti dekadence.....	20
2.6 Osobnosti esteticismu.....	21
3 ROBERT LOUIS STEVENSON, The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde (1886).....	22
3.1 Dr. Henry Jekyll.....	25
3.2 Pan Hyde.....	27
3.3 Dopis od Dr. Jekylla.....	29
4 OSCAR WILDE, The Picture of Dorian Gray (1890).....	35
4.1 Obraz Doriana Graye.....	35
4.2 Faustovský hrdina.....	38
4.3 Kritika milostných vztahů a instituce manželství.....	39
4.4 Změna obrazu.....	43
4.5 Basil Hallward.....	45
4.6 Svědomí.....	48
5 BRAM STOKER, Dracula (1897).....	53
5.1 Zámek Dracula.....	53
5.2 Hrabě Dracula.....	57
5.3 Předměty k obraně proti upírům.....	60
5.4 Lucy Westenrová.....	61
5.5 Mina Murrayová.....	71
5.6 Dr. John Seward a jeho pacient Renfield.....	77
5.7 Hon na Draculu.....	79
6 SPOLEČNÉ DEKADENTNÍ A GOTICKÉ PRVKY ANALYZOVANÝCH DĚL.....	85
6.1 Společné prvky gotického románu.....	85
6.2 Společné dekadentní prvky.....	87

6.3 Metamorfóza hrdiny	90
ZÁVĚR.....	93
SUMMARY	95
Bibliografie.....	97

ÚVOD

Cílem diplomové práce je představit britské autory konce 19. století v kontextu populárních žánrů a dobových vlivů v literatuře. Na přelomu 19. a 20. století se do Velké Británie začaly dostávat nové umělecké směry z Francie. Jedním z nich byla dekadence. Tento směr ovlivnil většinu britských spisovatelů konce 19. století. Tito umělci opovrhovali tehdejší viktoriánskou společností, proto hledali v dekadenci únik od každodenního života. Zároveň se do popředí dostala témata, která byla do té doby tabuizovaná. Lidé tak byli při čtení románů s dekadentními prvky šokováni.

V teoretické části práce bych se chtěla nejdříve zabývat gotickou literaturou, jenž byla v Británii populární už od 18. století. Vysvětlení pojmu gotický román jsem si zvolila z toho důvodu, že se mnoho prvků tohoto žánru objevuje ve třech dílech, která jsou analyzována v praktické části. Kapitulu o gotickém románu jsem zvolila na první místo proto, že je tento žánr starší než dekadentní směr. Jsou zde popisovány jeho prvky a autoři, jejichž díla jsou považována za gotickou literaturu. Samostatně jsou zde vyliční irští a skotští spisovatelé konce 19. století.

Teoretická část obsahuje také kapitolu o dekadenci a esteticismu. Jsou zde uvedeny hlavní myšlenky těchto směrů, dále prvky objevující se v literárních dílech a osobnosti, které jsou s těmito dobovými vlivy spjaty.

Praktická část diplomové práce se zabývá rozбором tří děl vzniklých na konci 19. století v Británii. V této části jsem měla za cíl analyzovat díla *Dracula* (Bram Stoker), *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* (Robert Louise Stevenson) a *The Picture of Dorian Gray* (Oscar Wilde). Ve všech třech jmenovaných románech jsem popsala prvky gotického románu i dekadence a poté bylo mým dalším cílem srovnat jejich společné znaky. Tyto prvky jsou shrnuty v závěrečné kapitole.

Toto téma mne zaujalo z důvodu obliby hororového žánru s upířskou tematikou. Zajímalo mě, jaké společné znaky budou mít tři jmenované romány, které se na první pohled zdají odlišné. Chtěla jsem se také dozvědět, jak bylo pohlíženo na viktoriánskou společnost konce 19. století a jak moc ji mohlo ovlivnit dekadentní hnutí. V každé době je kritizována společnost nebo její třídní vrstvy, avšak dekadenci považují za dobový vliv, díky kterému v Británii skončila viktoriánská éra.

1 GOTICKÝ ROMÁN

1.1 Pojem a typické znaky

Gotický román je typ románu, jenž vznikl v Anglii v 2. polovině 18. století. „*Gothic*“ je brán jako smíšený žánr, což je druh prózy, která zahrnuje všechny literární žánry (vyprávění, drama a lyriku).

„That Gothicism is closely related to Romanticism is perfectly clear, but it is easier to state the fact than to prove it tidily and convincingly. There is a persistent suspicion that Gothicism is a poor and probably illegitimate relation of Romanticism, and a consequent tendency to treat it that way. There are those, indeed, who would like to deny the relationship altogether.“

(Robert Hume, “Gothic Versus Romantic,” p. 282)¹

Gotický román se vyznačuje tajemným a napínavým příběhem. Žánr je znám také jako černý román nebo román hrůzy. Svůj název si získal od pozdně středověkého období zvaného "gotika". Avšak gotické romány začaly vznikat až v pozdějším období. Dílo Horace Walpolea, *The Castle of Otranto* (1794), je považováno za první román gotické literatury. Tento román však zaznamenal větší úspěch až po smrti autora. Walpole začal novou éru fikce, která se stala plnohodnotnou literaturou po další dvě století.

Během 19. století se gotický román v Británii vyvíjel vedle viktoriánského románu. Postupně si našel své místo ve všech oblastech literatury. Začal se objevovat v divadelních hrách, krátkých příbězích, pohádkách, časopisech, novinách, poezii i v malířství. Na konci 19. století se gotická literatura objevovala hlavně v próze. Vznikala dnes světově známá díla: *The Picture of Dorian Gray* (1890-91) Oscara Wilda, *Dracula* (1897) Brama Stokera nebo *The Turn of the Screw* (1898) Henryho Jamese. Během 20. století se prvky gotického románu dostaly i do dalších kulturních oblastí. Koncem 20. století se stal gotický román i předmětem akademických studií. Gotická próza je dlouhotrvajícím žánrem a jedním ze symbolů postmoderní západní kultury.

Gotický román jako literární žánr je oblíbeným více než 250 let. Jsou to právě jeho znaky, jenž ho odlišují od jiných druhů literatury a kvůli kterým je čtenáři stále vyhledáván. V gotické literatuře se příběh nebo jeho část odehrává na místě, které je

---

¹ Hogle, J. E., *The Cambridge Companion to Gothic Fiction*. Cambridge University Press, 2002. ISBN 9780521791243. s. 85.

starobylé a neobvyklé. Ve starší gotické próze patří mezi tato místa například hrad, opatství, vězení, podzemní krypta, hřbitov, tajuplný ostrov, pohraničí, velký starý dům, ruina, divadlo, stárnoucí město nebo podsvětí. V moderní literatuře 20. století se příběh odehrává většinou na skladišti, v továrně, laboratoři, veřejné budově, kanceláři s tajnou místností či na kosmické lodi. Právě s těmito místy nebo i s jejich kombinací je spojené tajemství či se k nim váže minulost hlavního hrdiny příběhu. Hrdina je většinou zároveň pronásledován nadpřirozeným stvořením, jako je například duch, přízrak, příšera nebo tvor z jiné reality. Netvor, který hrdinu pronásleduje, je většinou spojen se starobylostí prostoru. Důvodem k pronásledování může být nějaký trestný čin, který on nebo jiná postava ve své minulosti spáchala. Gotická literatura se také věnuje situacím mezi zemskými zákonitostmi, společenskou realitou a nadpřirozenem. Zabývá se i překročením hranice nadpřirozeného prostoru, jak psychicky, tak i fyzicky.

Gotický román můžeme rozdělit na „*terror Gothic*“, který udržuje hlavní postavu i čtenáře v napětí a strachu o život a bezpečnost duševního zdraví. „*Horror Gothic*“ je spíše konfrontace hlavní postavy s hrubým fyzickým násilím, psychologickým zhroucením a otřesením norem s následky, jenž jsou udivující až odporné.²

Jak už bylo zmíněno, gotický román je typický napínavým příběhem a ponurým prostředím. Do tohoto prostředí zasahují příšery i nadpřirozené síly. Důraz je kladen na světlo a tmu, a to z důvodu, že toto „černobílé“ zobrazení má čtenáři nahánět větší hrůzu. Právě temnota je spojena s děsem. Dále se zde mohou objevit tajemné zvuky, které mají čtenáře vyděsit. Tuto funkci mohou plnit i ohnivá znamení, která se objevují na zdech.

Gotický román je často psán retrospektivní formou. To znamená, že je příběh vyprávěn prostřednictvím deníků, dopisů nebo vzpomínek. Příkladem retrospektivního vyprávění je Stokerův *Dracula*.

Postavy, které v gotickém románu vystupují, většinou někoho pronásledují nebo jsou těmi, co pronásledují ostatní. Osoba nebo skupiny osob většinou zastupují protiklady, jedni jsou ti, co ctí spravedlnost a jsou ctnostní. Druzí naopak zastupují zlo, jenž je nemorální. V příbězích často vítězí dobro nad zlem. Příkladem těchto prvků gotického románu by bylo již zmiňované dílo *Dracula*.

Hlavní postavy románů mají většinou nejasný původ a jejich minulost je spojena s tajemstvím nebo nadpřirozenem. Postavy jsou dále v rozporu s tím, co je krása a ctnost. Většina společensky výše postavených lidí v tehdejší Británii považovala zevnějšek za

---

² Hogle, s. 3.

důležitý a častokrát podle zevnějšku odhadovali charakter člověka. V gotických románech je to naopak. Postava, která je velmi krásná může představovat čisté zlo a naopak ošklivý člověk je ve svém jádru dobrý. *Dorian Gray* je postavou, která zastupuje tyto znaky.

Gotický román byl v 19. století určen pro čtenáře středních a vyšších tříd. Tito lidé se v době rozmachu románů museli řídit rozhodnutími šlechty i církve. Z tohoto důvodu gotické romány řešily i sociální problémy tehdejší společnosti. Na konci 20. století byl gotický román studován z pozice psychoanalýzy postav, historie nebo kulturního obrazu doby. Je zde popisováno rozložení sociálních tříd, ideologie nebo vědecké konflikty. Většinou nám takový román dává základ k rozlišení tužeb nebo zdrojů úzkosti v tehdejší lidské psychice. Zároveň jsou zde popsány společenské a kulturní normy západní kultury 18. a 19. století.

Gotický román přetrvává díky svým symbolům a strašidelným aspektům. Některé příběhy, jako například *Frankenstein* od britské autorky Mary Shelley nebo *Dracula* od Brama Stokera, se staly tak populárními, že i v současné době jsou stále převypravovány. Přesto, že je příběh odlišný od originálu, podstatné vlastnosti příšer zůstávají neměnné.

The Gothic jako jeden z nejznámějších příkladů obsahuje výskyt zvláštních a duchařských postav, které Freud popsal ve své eseji „*the Uncanny (Unheimlich)*“ z roku 1919. Pro Freuda je typické, že chování člověka odvozuje od psychologických a vnitřních pohnutek, které vycházejí z našich přirozených pudů. Může to být opakující se nutkání nebo strach, jenž se rodí z beznaděje matky a hněvu otce.³

Postavy jako je *Frankenstein*, *Dracula* nebo *Dr. Jekyll a pan Hyde* se navracejí ke svým původním pudům a k přirozenosti člověka, který byl stvořen bez morálních zásad, bez etiky a bez hodnot. Tyto nelidské zrůdy („*monsters*“) se chovají tak, jak by si žádný jiný člověk v tehdejší britské společnosti nedovolil. Zásady a konvence člověku nepovolují chovat se odlišně. Pokud by člověk tyto zásady porušil, mohl být vyloučen ze společnosti. Čtenář se proto může ztotožnit s touto příšerou, protože sám přemýšlí o tom, že se bude chovat jako on.

V gotických románech se také často objevují rozdíly mezi dvěma protikladnými póly. Mezi tyto rozdíly patří život/smrt, starověk/moderní doba, realita/nadpřirozeno nebo vědomí/nevědomí. V románech se objevuje i zmínka o genderových rozdílech. Ženy jsou zde popisovány jako osoby, které jsou kvůli strachu v pozici mezi nátlakem a

---

³ Hogle, s. 6.

nutkáním. Tyto genderové rozdíly, stejně tak otázka homosexuality, rasy, dětství, sociálních tříd či evoluce, se objevovaly v gotických románech už od jeho vzniku. Kvůli těmto „abnormalitám“ v lidském chování a myšlení se gotický román udržel jako oblíbený literární žánr.

V příběhu gotického románu je tolik nadpřirozena, že by se nemohl nikdy stát reálným. Obsahuje však mnoho symbolů. Abychom tyto symboly dokázali z románu vyčíst, musíme přemýšlet tak, jako lidé v době jeho vzniku, pro něž tyto signály reprezentovaly například sociální problémy.

1.2 Autoři gotického románu

Jak už bylo zmíněno, *The Castle of Otranto* Horace Walpole je uváděn jako první gotický román v anglické literatuře. Avšak v době jeho prvního vydání byl označen pouze jako „příběh“, i když je děj knihy zařazen do období křížáckých válek. Proto když Walpole vydával své dílo podruhé, do jeho názvu přidal titul: *The Castle of Otranto: a Gothic Story*. Jeho román se odehrává v prostředí středověkého hradu, kde se nacházejí podzemní chodby a nelidské zrudy.

„Gotický věk“ se datuje do 5. století, do doby pádu Římské říše a trvá až do období renesance v 16. století. Slovo „gotický“ vyjadřuje proto něco, co je staromódní, nemoderní nebo zastaralé. Příběh románu *The Castle of Otranto* byl zasazen do období gotiky, ale to neznamená, že by byl román nemoderní. Walpole otevřel nový směr a žánr literatury.

Další dílo, v němž se nacházejí prvky gotického románu, je *The Old English Baron* od Clary Reeveové, vydané roku 1777. Spisovatelka Clara Reeveová se inspirovala Walpolovou prací. Ve svém románu využila techniku, která byla představena v *Otrantu* „within the utmost verge of probability“⁴ Příběh *Barona* byl podobný tomu v *Otrantu*. Autorka omezila nadpřirozené prvky a více popisovala každodenní zážitky a události. Zároveň rozvinula partnerské a přátelské emoce týkající se hlavních hrdinů. Podobné je ale to, že její hrdina Edmund, stejně tak jako Walpolův Theodor, musí přenocovat v tajemné komnatě.

Walpole a Reeveová položili základ gotického románu užitím typických prvků jako je hororové napětí nebo tajemné a ponuré prostředí.

---

⁴ Hogle, s. 33.

K dalším klasických autorům gotického žánru patří Ann Radcliffová. Ve svém hororovém románu *A Sicilian Romance* (1790), zasazeném na Sicílii v 16. století, popisuje náboženství a lásku. Oddělila příběh na část hororovou a část milostnou a na konci románu tyto linie spojila v jednu. Dalším jejím známým gotickým románem je *The Mysteries of Udolpho* (1794). Děj se odehrává v 16. století na tajemném hradu Udolpho v Itálii. Radcliffová se v *Udolphovi* snažila racionálně objasnit všechny popisované záhady.

Mathew Gregory Lewis se díky erotickým motivům proslavil románem *The Monk* (1796). Objevuje se zde postava španělského kapucína, jež propadá v pokušení ďábelské Matildy a mění se tak v zločince. Postava mnicha reprezentuje boj mezi dobrem a zlem a zápas o lidskou duši.

Známou autorkou gotického románu je Mary Shelleyová. *Frankenstein, or the Modern Prometheus* (1818) je příběhem vědce Viktora Frankensteina, jenž sestrojil z mrtvých těl umělého člověka, kterému vdechne život. Monstrum však zabíjí vědce i jeho příbuzné. Oživením umělého člověka se román přibližuje k moderní vědeckofantastické literatuře nebo-li *science-fiction*.

V roce 1837 začala v Británii doba zvaná viktoriánská éra. Během počáteční vlády královny Viktorie nemohly vznikat gotické romány. Gotický žánr však nevymizel. Stále se objevovala díla, ve kterých autoři řešili hlavně otázku dějinných událostí. Během viktoriánské éry se stal vedle Charlese Dickense oblíbeným autorem gotického žánru George W. M. Reynolds. Román *The Mysteries of London* byl vydáván týdně mezi lety 1844 až 1856 a byl určen hlavně pro běžné dělníky. Reynold se ve svém díle zaměřil na budovy a instituce, které produkovaly strach, jenž byl zakořeněn v nějakém tajemství.

Dalšími autorkami viktoriánské éry, jejichž díla obsahují prvky gotického románu, jsou sestry Brontëovy. Emily Brontëová napsala román *Wuthering Heights* (1847), ve kterém nalezneme rysy naturalismu i gotického románu. Jedna z hlavních postav Isabella je vězněna a terorizována svým manželem Heatcliffem. Další gotické prvky, objevující se v románu, jsou hororové scény, kdy pan Lockwood má sen o duchovi mrtvé Catherine nebo když Heatcliff na hřbitově otevře Catherininu rakev. Příběh románu je vyprávěn retrospektivní formou, jak je opět typické pro gotickou literaturu. Charlotte Brontëová napsala román *Jane Eyre* (1847), jenž je vyprávěním příběhu ženské hrdinky od jejího dětství až do dospělosti. Vedle gotických prvků se v románu objevuje důraz na rovnost mezi ženou a mužem bez ohledu na společenské postavení.

Mezi autory gotického žánru (*American Gothic*) nesporně patří i americký spisovatel Edgar Allan Poe. Hrdinové jeho knih stáli většinou na okraji společnosti a byli psychicky narušeni. Mezi jeho nejznámější díla patří báseň „*The Raven*“ či povídky „*The Black Cat*“, „*The Fall of the House of Usher*“, „*The Pit and the Pendulum*“ a další.

1.3 Skotský a irský gotický román

Dějiny Skotska a Irska jsou rozporuplné. Tyto národy žily v neustálém strachu o svoji svobodu. Byly ohrožovány vpády nepřátel a zároveň se na jejich území usazovali cizí nájezdníci, kteří ohrožovali bezpečnost obyvatel. Během své historie muselo Skotsko i Irsko za svoji obranu bojovat v mnoha bitvách. Jejich dějiny se promítly i v literatuře.

Skotský a irský gotický román můžeme rozdělit do dvou kategorií. „*Domestic Gothic*“, ve kterém jsou popisovány porážky a traumata týkající se minulosti. V kategorii „*foreign Gothic*“ jsou sociální a náboženské problémy představovány v postavě nějakého přízraku. Mezi domácí gotické romány můžeme zařadit skotského spisovatele Roberta Louise Stevensona s díly *Master of Ballantrae* (1889) a *Dr. Jekyll and Mr Hyde* (1886). Stevenson vyrůstal v rodině architektů. Oženil se s americkou malířkou Fanny Osbournovou, která byla o jedenáct let starší a měla už dvě děti. Stevenson s ní poslední roky svého života cestoval po Spojených státech amerických. Na souostroví Samoa si koupili dům. Stevenson se netajil odporem vůči viktoriánské společnosti i koloniálnímu útlaku Velké Británie, Spojených států a Německa.

Gotická literatura se stala žánrem zabývající se minulostí a pokračující do současnosti. V souvislosti se Skotskem a Irskem se gotické romány poměrně odlišují od britských. Skotská literatura připomíná problémy kulturních změn, které ovlivnily skotské dějiny. Na druhé straně irský gotický román je zaměřen na vlastní kulturu.

Skotský gotický román klade důraz na historii. Autoři se zabývali dějinami, o kterých se veřejně nemluvilo „*true history written on the walls*“⁵. Do „*Scottish Gothic*“ patří tito autoři: Walter Scott, James Hogg, Margaret Oliphant a Robert Louis Stevenson.

Sir Walter Scott napsal gotické dílo *The Antiquary*. Příběh je zasazen do severovýchodního Skotska roku 1794. Román popisuje skotské zvyky a legendy. Objevuje se zde i pohled na společnost nebo otázka náboženství ve Skotsku.

---

⁵ Carruthers G., McIlvanney L., *The Cambridge Companion to Scottish Literature*. Cambridge University Press, 2012. ISBN 9780521189361. s. 133.

Irské gotické romány se více zabývají společenskými problémy, jako je náboženství a politika. Tyto problémy se objevují v díle Josepha Sheridana Le Fanu *Uncle Silas* (1864) nebo ve sbírce příběhů *In a Glass Darkly* (1872), kde se nachází povídka *Carmilla*. Dalším významným irským spisovatelem byl Bram Stoker, který napsal gotický román *Dracula* vydaný roku 1897. Le Fanu a Stoker jsou považováni za tvůrce tzv. „upíří“ literatury. Stoker se narodil v Dublinu. Jeho velkou zálibou bylo divadlo, kde se seznámil s hercem Henry Irvingem. Oženil se s Florencí Balcombeovou, se kterou žil v Londýně. Díky práci manažera v divadle *Lyceum Theatre* se Stoker setkal s mnoha významnými osobnostmi jako například s předsedou vlády Williamem Gladstonem.

Melmoth the Wanderer (1820) je gotický román napsaný irským autorem Charlesem Robertem Maturinem. Hlavní postavou je poutník, který upíše svoji duši ďáblu. Maturin zde řeší otázku tragédie duše, protože postava neodolá Satanovým svodům. Maturin vedle hororových prvků sloučil faustovské motivy o poutníku, který bezcílne bloudí světem. V románu se také objevuje irská problematika náboženství, kde jsou na jedné straně katolíci a na druhé protestanti. Román je také reakcí na tehdejší britský kapitalismus a kolonialismus.

2 DEKADENCE A ESTETICISMUS

2.1 Obecné znaky dekadence

Na přelomu 19. a 20. století se v anglické literatuře objevily proudy, jenž preferovaly uměleckou krásu nad ošklivostí industrializace. Pojem dekadence pochází z francouzského slova „*décadence*“, znamenající úpadek. Dekadenty byli původně nazýváni francouzští básníci, kteří se odtrhli od tradice. Za otce dekadence je považován francouzský básník Charles Baudelaire (1821-1867) a další francouzští spisovatelé jako například Stéphane Mallarmé (1842-1898) nebo Barbey d'Aureville (1808-1889).

Dekadence je názor a životní pocit literátů poslední třetiny 19. a počátku 20. století. Autoři jsou znechuceni měšťanskou společností, která je odvrhuje. Začnou se proto sami nazývat dekadenty, aby vyjádřili, že „úpadek“ se netýká literatury, ale spíše aristokraticko-měšťácké společnosti.

Umění má sloužit sobě samému a ne sociálním, morálním nebo veřejným zájmům. Dekadentní autoři si libují v estetickém iluzionismu a inspiraci nehledají v realitě, ale v umění, hlavně v malířství a hudbě. Cílem umění je vyvolávat pocit krásy, rozkoše a radosti. Dekadenti se zasloužili o vyvolání pocitů nespokojenosti s nespravedlivým společenským řádem. Snaží se oprostít od společnosti. Je pro ně typické nenávistné stanovisko k ženě, a to v takové míře, že je muž chápán jako bytost, která je samostatná a dokonalá. V dekadentních dílech se také můžeme setkat s pasivitou, depresemi, útlumem vůle, nervozitou, přecitlivělostí nebo zálibou v bohatství.

Hlavní idea anglické dekadence je ta, že umění není ani morální ani nemorální. Ctnost a neřest jsou pro umělce základem. Jediným cílem života pro dekadenty bylo užívání si krásy a rozkoše. Typickým příkladem tohoto dekadentního chování je anglický spisovatel Oscar Wilde (1854-1900).

Dekadentní díla se stala oblíbenými také z toho důvodu, že popisovala tabuizovaná témata jako je například erotika, násilí, zvrácenost, zlo, neuctivý vztah k Bohu, oslava Satana nebo kult smrti. Dekadence je zároveň označení literatury, ve které se prosazují pocity únavy, přesycenosti, bezvýchodnosti, znechucení, mravního úpadku, sobectví nebo aristokratické nadřazenosti. Dekadence ovlivnila i jiné dobové umělecké směry, jako je symbolismus, impresionismus nebo naturalismus.

2.2 Obecné znaky esteticismu

Pojem esteticismus vychází z řeckého slova *aísthésis* znamenající vnímání. Poprvé slovo estetika použil A. G. Baumgartner v polovině 18. století, avšak zárodky estetického myšlení vznikly už ve starověkém Řecku. V 19. století se esteticismus vyvinul v protikladu k naturalismu⁶. Esteticismus je považován za směr, jenž se snaží uniknout od reality světa do světa „krásného zdání“. Směr je považován za životní styl, který jednoznačně nadřazuje krásu a umění nad ostatní životní hodnoty. Vše je podřízeno umění. Užívá se pojmu „*umění pro umění*“ neboli „*l'art pour l'art*“.

Estetická teorie se vyznačuje vysokou mírou intersexuality⁷ a internacionality⁸. Estetika rozeznává tři oblasti krásna – přírodu, lidské výtvořiny a umění. Esteticismus je popisován tak, že klade důraz na dokonalost, ačkoli se více zaměřuje na umělecké ideály.⁹

2.3 Myšlenky dekadence a esteticismu (1890-1900)

Dekadence i esteticismus byly uměle vytvořenými směry. Vznikly jako reakce na sociální problémy společnosti. Autoři ve svých dílech mnohdy přehánějí. Tyto směry završily a vytěsnilly viktoriánskou éru.

Západní kultura 19. století byla zvyklá na názor, že pozitivní je narození a růst, naopak smrt a chátrání je negativní. Dekadence popisuje chování, které je proti společenským normám. Dekadentní směr se staví proti základnímu modelu střední třídy, průmyslovému pokroku nebo i běžným zásadám krásy a smyslu života. Esteticismus kritizuje dominující postavení buržoazie. Podle Waltera Patera¹⁰ je esteticismus pouze určitý ideál, jak si lidé představují dokonalou krásu. Právě odklon k této kráse byl jakýmsi únikem od každodenní nudné reality průmyslové společnosti. Dekadence také odmítá model jednoznačného rozlišení mezi tím, co je dobré a co špatné.

---

⁶ „*Naturalismus* znamená v uměleckém tvoření snahu co možná skutečnosti se sblížit, výtvořina má býti jejím odleskem.“ *Ottův slovník naučný* XVII. díl, Praha, 1891. s. 1070.

⁷ „*Intersexualita* je pohlavní obojetnost.“ *Akademický slovník cizích slov* I. díl, Academia: Praha, 1995. s. 342.

⁸ „*Internacionalita* je mezinárodnost.“ *Akademický slovník cizích slov* I. díl, Academia: Praha, 1995. s. 341.

⁹ Marshall G., *The Cambridge Companion to the Fin de Siècle*, Cambridge University Press, 2007. ISBN 9780521615617. s. 38.

¹⁰ **Walter Pater** (1839-1894), anglický esejista a literární kritik.

Pojem *decadence* původně popisoval společnost, která je zkažená. Jedním z paradoxů dekadence bylo to, že krása byla zároveň na rozhraní se společenskou destrukcí. Směr také klade důraz na smysly.

Vedle dekadence se vyvíjel symbolismus. Oba tyto směry vznikaly ve Francii. Dekadence má více sociopolitický charakter, naproti tomu symbolismus je považován za projev nemorálního věku a opovržení buržoazie. Symbolismus používá symboly jako prostředek ke komunikaci. Symbolika je založena na podobenství. Jazyk symbolické básně využívá i zvukovou stránku slov k vyjádření atmosféry textu. Slova vyjadřující symbolické motivy někdy básníci vyznačovali velkým písmenem.

Svět byl na konci 19. století (*fin de siècle*) charakteristický svojí industrializací a kulturní stejnorodostí. Esteticismus nabízel strategický význam jak pro ženy, tak i pro muže středních tříd, a zároveň je podporoval k nárokování si autority pro sebe. Dekadentní autoři a umělci hledali únik od stereotypů společnosti v tom, že si vytvářeli nové zkušenosti na základě své vynalézavosti a experimentu. Lidé vyhledávali překvapení nebo chtěli být šokováni a to jim nabízely tyto umělecké směry. Právě proto se dekadence i esteticismus vyvinuly, aby mohli obyčejní lidé utéci od všedního života. Arthur Symons (1865-1945) popsal dekadenci jako intenzivní sebevědomí, netrpělivou zvědavost a morální i duševní zvrácenost.

2.4 The Yellow Book

Teoretikem, básníkem a prozaikem anglické dekadence byl Arthur Symons, jenž obdivoval Baudelaira. Přispíval do anglické dekadentní revue *The Yellow Book*. Tato revue dostala svůj název podle žlutého papíru, na němž se obvykle tiskly nemravné francouzské romány.

Vydavatelem *The Yellow Book* byl John Lane a jeho editoři Aubrey Beardsley a Henry Harland. Revue byla vydávána mezi lety 1894-1897. Byl jedním z nevlivnějších avantgardních časopisů posledního desetiletí 19. století. V revue byly publikovány estetické a dekadentní práce vzniklé od 80. let 19. století. Objevil se zde i anglický překlad Wildova díla *Salomé* nebo další díla například feministická povídka *Keynotes* od George Egertona, básně *Silverpoints* od estéta Johna Graye nebo básnická sbírka *Stight and Song* od Katharine Bradley Harrisové a Edith Emmy Cooperové, publikující pod pseudonymem Michael Field.

The Yellow Book také vydávala díla autorů, kteří se sami nepovažovali za stoupence dekadence ani esteticismu, byli to například George Egerton, Henry James a George Moore. Jiní přispěvatelé jako básník W. B. Yeats, autor science fiction H. G. Wells nebo Kenneth Grahame se dočkali své popularity později.

The Yellow Book je považována za srdce *fin de siècle*, dekadence a esteticismu. Svoji popularitu získala hlavně díky estetickým ideálům, sexuální perverzité a zvrhlosti. Ztělesňovala také znaky dekadence a esteticismu.

Lane a ostatní editoři si původně přáli vytvořit něco, co by stálo daleko od tradiční periodické literatury. Chtěli vytvořit ilustrovaný časopis, který by byl odlišný tištěnými písmeny i svými obrázky. „*To depart as far as may be from the bad old traditions of periodical literature, and to provide an Illustrated Magazine which shall be beautiful as a piece of book making, modern and distinguished in its letter-press and its Picture, and withal popular in the better sense of the word.*“¹¹

V revue se nacházely i erotické kresby Aubreye Beardsleyho nebo Maxe Beerbohma. Právě karikatury byly v časopise často adresované historickým nebo mytologickým subjektům. Dekadentní prvky zde zahrnují obrazy příšer, fyzické nedostatky, bolest, honosnost a otevřenou a nekonvenční sexualitu. Dalšími typickými znaky jsou neobvyklé užití barev, zaměření se na detaily a užití symbolů.

Mezi další umělce, kteří přispívali do časopisu svými malbami, byli Charles Ricketts a Laurence Housman. Beardsley měl však největší vliv v Británii v oblasti „vizuální“ dekadence. Mezi jeho známé kresby patří tři karikatury nazvané „*The Comedy-Ballet of Marionettes*“. Ve všech těchto malbách je sexuální podtext. V jednom trpaslík svádí ženu, v jiném je znázorněn lesbický vztah. Beardley tak podkopává společenskou přetvářku o sexuální rezervovanosti.

V *The Yellow Book* publikovaly i ženy. Jednou z nejvýznamnějších je Ada Levesonová, která se proslavila romány *Suggestion* a *The Quest of Sorror*. Tato díla jsou odlišná od „mužských dekadentů“, protože jsou více zábavná a parodují sebe sama. Objevuje se zde také otázka estetických a sociálních hodnot, které zahrnují postavení žen ve společnosti.

---

¹¹ Marshall, s. 42.

2.5 Osobnosti dekadence

Za první dekadentní literáty se považují francouzští básníci. Autor *Květů zla* (*Les Fleurs du mal*) Charles Boudelaire, Barbey d'Aureville, Stéphane Mallarmé, Lautréamont a Joris Karl Huysmans, jehož román *Naruby* (*A rebours*) se stal se svým chorobně citlivým hrdinou modelem dekadentního životního pocitu. V dekadentní literatuře je právě hlavní hrdina sám dekadent.

V Anglii se stal nejznámějším autorem dekadence Oscar Wilde se svým románem *The Picture of Dorian Gray* (1890). Oscar Wilde nejdříve studoval na dublinské univerzitě a poté v Oxfordu. Byl stoupencem Waltera Patera a jeho estetických názorů. Celý svůj život proto začal považovat za umělecký výraz jako umění žít svobodně, s plnou rozkoší a krásou. Jako dekadentní postava hledal nové a zakázané zážitky, bez ohledu na společenskou morálku. Za své přijal heslo „ohromovat měšťáka“, čehož dosahoval různými výstřednostmi v chování nebo oděvu. Wilde byl obviněn z tehdy trestné homosexuality. Byl odsouzen viktoriánskou společností a odešel proto do Francie. Wildeova smrt v roce 1900 symbolicky uzavřela estétské a dekadentní hnutí z konce století. Objevil se zde tragický paradox, kdy spisovatel, jenž se řídil heslem „umění pro umění“, si nakonec neuměl uhájit svůj vlastní život.

Dalším britským autorem je George Moore (1852-1933). V roce 1888 vydal dekadentní román *Confessions of a Young Man*. Je to obraz jeho zážitků v bohémské Paříži. Dekadenci a bohémství zachycuje prostřednictvím interiérových monologů členů soudobé britské společnosti. George Moore je považován spíše za autora naturalismu. Mezi jeho známá díla patří *A Mumer's Wife* (1885) nebo *Esther Waters* (1894). Moore se pokusil zdynamizovat viktoriánský román podněty načerpanými od předních evropských prozaiků. Za významného představitele naturalismu v Anglii můžeme považovat i George Gissinga (1857-1903). Gissing byl zavržen tehdejší britskou společností, což se odrazilo i v jeho románech. Román *Demos* (1886) řeší sociální problémy konce 19. století.

Dalšími známými dekadentními autory jsou Rus Fjodor Michajlovič Dostojevskij, Španěl Ramón María del Valle-Inclán, Polák Stanisław Przybyszewski nebo Češi Jaroslav Kvapil, Otakar Auředníček, Jaromír Borecký.

2.6 Osobnosti esteticismu

Walter Pater je uznáván jako autorita anglického esteticismu. Propagoval myšlenky, že umění je lhostejné k mravnosti nebo nemravnosti. Zdůrazňoval kult krásy. Ve svém díle *Marius the Epicurean, His Sensations and Ideas* (1885) se pokusil o sloučení principů umírněného římského duševního klidu s křesťanskými ideály víry. Další dílo *Imaginary Portraits* (1887) se zabývá historickými i smyšlenými postavami, v nichž pohanská krása a křesťanská víra nedosahují harmonického smíření. Podle Patera člověk chovající se podle svého přirozeného instinktu nemůže být nemorální, protože následuje své touhy.

Postavy estéta, dandyho¹² a flanéra můžeme najít v těchto dílech: *Naruby* (*A rebours*, Joris Huysmans), *Malíř moderního světa* (Baudelaire), *The Picture of Dorian Gray* (Oscar Wilde) nebo *Blázen a smrt* (*Der Tor und der Tod*, Hugo von Hofmannsthal).

V Británii vznikla v roce 1848 skupina umělců nazývajících se *Pre-Raphaelite Brotherhood*. Tito spisovatelé a umělci vystupovali proti oficiálnímu buržoaznímu umění a proti pokrytecké viktoriánské morálce. Byli propagátory estetické myšlenky „čistého umění“. Do této skupiny patřili Dante Gabriel Rossetti, básník Algernon Charles Swinburne, William Holman Hunt nebo John Everett Millais. Vycházeli z názoru Johna Ruskina, že dobré umění odráží mravnost umělce.

---

¹² „**Dandy** je odvozené pojmenování šviháků i těch, kdo nápadným zevnějškem i chováním pozornost na sebe upoutati usilují.“ *Ottův slovník naučný* VI. díl, Praha, 1893. s. 942.

3 ROBERT LOUIS STEVENSON, *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* (1886)

Kniha Podivuhodný příběh doktora Jekylla a pana Hyda je vyprávěním, kde mezi sebou bojují strany dobra a zla. Kladný hrdina, doktor Jekyll, svými pokusy objevil recept na drogu, která způsobuje to, že se začne převtělovat do podoby Edwarda Hyda, svého zlého já. Jeho pokus není úspěšný, protože postupem času se podaří jeho zlé stránce odpoutat od vůle samotného Jekylla. Doktorovi proto nezbývá nic jiného, než zabít sám sebe, aby se zároveň zbavil i Hyda.

Příběh se řadí do žánru gotického románu. Objevují se zde i hororové prvky, kdy se hlavní hrdina ocitá v situaci, která je nebezpečná a plná napětí.

“Mr Utterson had been some minutes at his post when he was aware of an odd light footstep drawing near. In the course of his nightly patrols he had long grown accustomed to the quaint effect with which the footfalls of a single person, while he is still a great way off, suddenly spring out distinct from the vast hum and clatter of the city. Yet his attention had never before been so sharply and decisively arrested; and it was with a strong, superstitious prevision of success that he withdrew into the entry of the court. The steps drew swiftly nearer, and swelled out suddenly louder as they turned the end of the street.”¹³

Příběhem nás provází podle popisu chladný, avšak spravedlivý a přátelský advokát Gabriel John Utterson. *“Mr Utterson the lawyer was a man of a rugged countenance, that was never lighted by a smile; cold, scanty and embarrassed in discourse; backward in sentiment; lean, long, dusty, dreary, and yet somehow lovable.”¹⁴*

Děj se mnohdy odehrává v místech, která jsou tajemná nebo nějakým způsobem záhadná či zasmušilá. Při procházce pana Uttersona a jeho příbuzného Richarda Enfielda naráží hrdinové na dům, který se nachází v jedné odlehlé uličce v Londýně. V této ulici stojí pěkné a čisté domy. *„...the street shone out in contrast to its dingy neighbourhood, like a fire in a forest; and with its freshly painted shutters, well-polished brasses, and*

---

¹³ Stevenson, R. L., *Dr Jekyll and Mr Hyde*. London: Penguin Books, 1994. ISBN 978-0-14062-350-5. s. 21.

¹⁴ Stevenson, s. 9.

general cleanliness and gaiety of note, instantly caught and pleased the eye of the passenger.“¹⁵ Avšak i v této uličce se našel dům, jenž byl zanedbaný, špinavý a zničený.

„Two doors from one corner, on the left hand going east, the line was broken by the entry of a court; and just at that point, a certain sinister block of building thrust forward its gable on the street. It was two storeys high showed no window, nothing but a door on the lower storey and a blind forehead of discoloured wall on the upper; and bore in every feature the marks of prolonged and sordid negligence. The door, which was equipped with neither bell nor knocker, was blistered and distained.“¹⁶

Tomuto domu ještě přidává na tajemnosti to, že nikdo neví, kdo tam bydlí, ale mnohé znaky svědčí o tom, že opuštěný není. „It seems scarcely a house. There is no other door, and nobody goes in or out of that one, but, once in a great while, the gentleman of my adventure...And then there is a chimney, which is generally smoking; so somebody must live there.“¹⁷ Hlavní hrdinové však zjistí, že tento dům je zadním vchodem k domu doktora Jekylla, který tam má svoji laboratoř, nebo-li pitevnu. „...the building which was indifferently known as the laboratory or the dissecting-rooms.“¹⁸ Napětí a tajemství, objevující se v knize, probouzí čtenářovu zvědavost.

Děj se často odehrává v noci nebo při západu nebo východu slunce, což je typickým znakem příběhů gotických románů.

„It was by this time about nine in the morning, and the first fog of the season. A great chocolate-coloured pall lowered over heaven, but the wind was continually charging and routing these embattled vapours; so that as the cab crawled from street to street, Mr Utterson beheld a marvellous number of degrees and hues of twilight; for here it would be dark like the back-end of evening; and there would be a glow of a rich, lurid brown, like the light of some strange conflagration; and here, for a moment, the fog would be quite broken up, and a haggard shaft of daylight would glance in between the swirling wreaths.“¹⁹

---

¹⁵ Stevenson, s. 10.

¹⁶ Stevenson, s. 10-11.

¹⁷ Stevenson, s. 14.

¹⁸ Stevenson, s. 34.

¹⁹ Stevenson, s. 31.

“It was a wild, cold, seasonable night of March, with a pale moon, lying on her back as though the wind had tilted her, and a flying wrack of the most diaphanous and lawny texture. The wind made talking difficult, and flecked the blood into the face.”²⁰

Hlavním tématem gotického románu i knihy je otázka protiváhy dobra a zla. Toto rozdělení je vidět už v charakterech hlavních postav. Pan Utterson je sice chladný, ale přátelský, laskavý a starostlivý. Doktor Lanyon je také přátelský a vždy ochotný pomoci. Tyto charaktery jsou typické pro viktoriánskou literaturu. Naproti tomu pan Hyde představuje zlo. Zlo, proti němuž se snaží bojovat již zmiňované „kladné“ postavy, je tak silné, že se dokáže později snadno bránit i této přesile. Zlo se zde jeví tak mocné, že dokáže ovlivnit dobrého člověka a nutí ho spáchat věci, kterých by jinak nebyl schopen. Zlo se zároveň brání přesile dobra a svoji získanou silou se snaží udržet.

K činu, ke kterému došlo a jenž se za žádných okolností neslučuje s dobrou morálkou, byla vražda člena parlamentu sira Danverse Carewa. Pan Hyde s velkou zlostí a jakoby až nadpřirozenou silou svou oběť utloukl.

„And then all of a sudden he broke out in a great flame of anger, stamping with his foot, brandishing the cane, and carrying on like a madman. The old gentleman took a step back, with the air of one very much surprised and a trifle hurt; and at that Mr Hyde broke out of all bounds, and clubbed him to the earth. And next moment, with ape-like fury, he was trampling his victim under foot, and hailing down a storm of blows, under which the bones were audibly shattered and the body jumped upon the roadway.”²¹

Násilí a brutalita patří mezi další znaky gotického románu. Odpor k nemorálním činům je vidět v postoji pana Lanyona, když mu doktor Jekyll vypráví o svém pokusu a o své „druhé“ osobnosti, panu Hydovi. Lanyon odsuzuje toto chování z morálního hlediska. Vystupování pana Hyda je nemorální a společností odmítané. Společnost i její uznávané hodnoty jsou reprezentovány viktoriánskou dobou. Z tohoto důvodu je pan Hyde považován za dekadentní postavu.

V příběhu je kromě morální otázky řešena i jiná špatná charakterová vlastnost, a to přetvářka a s ní spjatá tajemství. Doktor Jekyll, který se mění v pana Hyda, ve své špatné já, vše tají před svými přáteli i před celým světem. Jekyll také tají pravý důvod své

---

²⁰ Stevenson, s. 49.

²¹ Stevenson, s. 30.

změny závěti a i proč se straní všech svých přátel. V příběhu se objevují tajemné dopisy. „PRIVATE: for the hands of J. G. Utterson ALONE, and in case of his predecease to be destroyed unread.”²² “Not to be opened till the death or disappearance of Dr Henry Jekyll.”²³ Právě tyto tajemné dopisy obsahují pravdivou zpověď pisatele, jak si později může adresát přečíst.

Sám autor knihy měl nejspíše zkušenosti s požíváním opiátů. Uvádí popis, který se shoduje s obecně známými abstinenčními příznaky závislého člověka. “All this last week (you must know) him, or it, or whatever it is that lives in that cabinet, has been crying night and day for some sort of medicine and cannot get it to his mind.”²⁴ Když si poprvé vzal Jekyll drogu, která ho změnila v Hyda, prožíval poté ohromné křeče. Při opačném pokusu měl stejné pocity. “I once more prepared and drank the cup, once more suffered the pangs of dissolution, and came to myself once more with the character, the stature, and the face of Henry Jekyll.”²⁵

Příběh je protkán napětím. Všichni hrdinové pociťují strach v nejistých situacích. Když například vystrašený sluha Poole přivede Uttersona do domu doktora Jekylla, nachází se tam i zbylé služebnictvo, které je strachy bez sebe. „‘They’re all afraid,’ said Poole. Blank silence followed, no one protesting; only the maid lifted up her voice and now wept loudly.”²⁶ Sluhové mají strach i o život doktora. Mají podezření, že ho někdo zabil a v místnosti se nachází jeho vrah, protože hlas, který se z místnosti ozývá, není hlasem doktora Jekylla. “Mr Utterson’s nerves, at this unlooked-for termination, gave a jerk that nearly threw him from his balance.”²⁷

3.1 Dr. Henry Jekyll

Doktor Henry Jekyll se v knize objevuje jako kladná osoba. Už ale na počátku příběhu je popisován jako podivín. “‘But it is more than ten years since Henry Jekyll became too fanciful for me. He began to go wrong, wrong in mind; and though, of course, I continue to take an interest in him for old sake’s sake as they say, I see and I

---

²² Stevenson, s. 43.

²³ Stevenson, s. 43.

²⁴ Stevenson, s. 51.

²⁵ Stevenson, s. 74.

²⁶ Stevenson, s. 49.

²⁷ Stevenson, s. 49.

have seen devilish little of the man.”²⁸ Jekyll se svým přátelům zpočátku příběhu vyhýbá, později se jeho chování změní, a to tak, že opět začne být společenský. To se však změní, něco ho trápí, tajemství, se kterým se bojí někomu svěřit, tajemství, které ho postupně zabíjí.

*“The middle one of the three windows was half way open; and sitting close beside it, taking the air with an infinite sadness of mien, like some disconsolate prisoner, Utterson saw Dr Jekyll. ‘What! Jekyll!’ he cried. ‘I thrust you are better.’ ‘I am very low, Utterson,’ replied the doctor drearily; ‘very low. It will not last long, thank God.’”*²⁹

Změnu doktorova chování pozoruje i jeho sluha Poole, který má o něj strach. *“‘You know the doctor’s ways, sir,’ replied Poole, ‘and how he shuts himself up. Well, he’s shut up again in the cabinet; and I don’t like it, sir – I wish I may die if I like it. Mr Utterson, sir, I’m afraid.’”*³⁰ Strach o doktora se dostane do takového stádia, že jeho přátelé chtějí vstoupit do laboratoře i přes to, že Jekyll nikoho nechce k sobě pustit. *„I shall consider it my duty to break in that door.”*³¹ Podezírají Hyda, že doktora zabil a nyní přebývá v jeho laboratoři. *“I believe you; I believe poor Harry is killed; and I believe his murderer is still lurking in his victim’s room.”*³² Utterson se ptá sluhy na podobnost postavy s panem Hydem. *„This masked figure that you saw, did you recognize it?”*³³ Ten mu odpovídá *„But if you mean, was it Mr Hyde? – why, yes, I think it was!”*³⁴ Sluha svého pána nepoznává ani podle jeho hlasu. *“‘Have I been twenty years in this man’s house, to be deceived about his voice? No sir; master’s made away with; he was made away with eight days ago, when we heard him cry out upon the name of God; and who’s in there instead of him, and why it stays there, is a thing that cries to Heaven, Mr Utterson!’”*³⁵ Také chůze té osoby je pro něj neznámá. *„Put your heart in your ears Mr Utterson, and tell me, is that the doctor’s foot?’ The steps fell lightly and oddly, with a certain swing, for all they went so slowly; it was different indeed from the*

---

²⁸ Stevenson, s. 19.

²⁹ Stevenson, s. 45.

³⁰ Stevenson, s. 47.

³¹ Stevenson, s. 53.

³² Stevenson, s. 54.

³³ Stevenson, s. 53.

³⁴ Stevenson, s. 54.

³⁵ Stevenson, s. 50.

heavy creaking tread of Henry Jekyll.”³⁶ Když se Jekyllovi přátelé dostanou do laboratoře, najdou tam však pouze mrtvého pana Hyda.

*“Right in the midst there lay the body of a man sorely contorted and still twitching. They drew near on tiptoe, turned it on its back, and beheld the face of Edward Hyde. He was dressed in clothes far too large for him, clothes of the doctor’s bigness; the cords of his face still moved with a semblance of life, but life was quite gone; and by the crushed phial in the hand and the strong smell of kernels that hung upon the air, Utterson knew that he was looking on the body of a self-destroyer.”*³⁷

Jak se později dovídáme, Jekyll zabil Hyda a tím vlastně sám sebe. Báł se ho a zlo, které přetrvávalo v Hydovi, mělo už takovou moc, že ji doktor nemohl kontrolovat. U jeho osobnosti došlo ke změně identity, kdy se dobrý doktor změnil v „příšeru“. Došlo k transformaci osoby, kdy se z něj stala bytost v úpadku. Právě úpadek a zánik patří do znaků dekadentní literatury.

3.2 Pan Hyde

Podstatou celého příběhu je tajemno neboli tajemná identita pana Hyda. Je zde zřejmé, že advokát Utterson má podezření, že pan Hyde a jeho přítel Jekyll jsou nějakým tajemným způsobem spojeni. Tajemno by se dalo zařadit mezi prvky objevující se typicky v gotickém románu. Hlavní hrdina je spojován s tajemstvím, které se stává hlavní zápletkou románu.

V románu se objevuje „*the monster*“ v podobě pana Hyda. S jeho prvním popisem se setkáváme ve vyprávění Richarda Enfielda. V průběhu celého příběhu je Hyde popisován jako osoba, která je podivná, zlá a zároveň působící odporně. Vyjmenované Hydeovy vlastnosti jsou tradičními dekadentními prvky.

„I had taken a loathing to my gentleman at first sight. So had the child’s family, which was only natural. But the doctor’s case was what struck me. He was the usual cut-and-dry apothecary, of no particular age and colour, with a strong Edinburgh accent, and

---

³⁶ Stevenson, s. 55.

³⁷ Stevenson, s. 56.

about as emotional as a bagpipe. Well, sir, he was like the rest of us: every time he looked at my prisoner, I saw that Sawbones turned sick and white with the desire to kill him.”³⁸

“He is not easy to describe. There is something wrong with his appearance; something displeasing, something downright detestable. I never saw a man I so disliked, and yet I scarce know why. He must be deformed somewhere; he gives a strong feeling of deformity, although I couldn't specify the point. He's an extraordinary-looking man, and yet I really can name nothing out of the way. No, sir; I can make no hand of it; I can't describe him. And it's not want of memory; for I declare I can see him this moment.”³⁹

Přítomnost tohoto stvoření je spojena s osobou, která je známá jako dobrá, což dodává větší tajemnost panu Hydovi a posléze i doktoru Jekyllovi. Utterson považuje Hyda za zlého člověka ve chvíli, kdy se dovídá o jeho zlých činech. V té chvíli se mu spojí postava této tajemné osoby s člověkem, uvedeném v závěti doktora Jekylla, kterou má v úschově. *„It was worse when it began to be clothed upon with detestable attributes; and out of the shifting, insubstantial mists that had so long baffled his eye, there leaped up the sudden definite presentment of a fiend.*”⁴⁰ Advokát si posléze Hyda více představuje. Zdají se mu o něm tajemné sny. Právě sny jsou často součástí gotického románu.

*“Hitherto it had touched him on the intellectual side alone; but now his imagination also was engaged, or rather enslaved; and as he lay and tossed in the gross darkness of the night and the curtained room, Mr Enfield's tale went by before his mind in a scroll of lighted pictures. He would be aware of the great field of lamps of a nocturnal city; then of the figure of a man walking swiftly; then of a child running from the doctor's...”*⁴¹

Když se pan Utterson poprvé setká s panem Hydem, popisuje ho podobně, jako ostatní lidé, co se s ním již setkali.

„Mr Hyde was pale and dwarfish; he gave an impression of deformity without any namable malformation, he had a displeasing smile, he had borne himself to the lawyer with a sort of murderous mixture of timidity and boldness, and he spoke with a husky

---

³⁸ Stevenson, s. 12.

³⁹ Stevenson, s. 15.

⁴⁰ Stevenson, s. 18.

⁴¹ Stevenson, s. 19-20.

whispering and somewhat broken voice, - all these were points against him; but not all of these together could explain the hitherto unknown disgust, loathing and fear with which Mr Utterson regarded him. 'There must be something else,' said the perplexed gentleman. 'There is something more, if I could find a name for it. God bless me, the man seems hardly human! Something troglodytic, shall we say? Or can it be the old story of Dr Fell? Or is it the mere radiance of a foul soul that thus transpires through, and transfigures, its clay continent? The last, I think; for, O my poor old Harry Jekyll, if ever I read Satan's signature upon a face, it is on that of your new friend!'"⁴²

Stevenson zde popisuje esenci zla. V každé osobě, která se s ním setkala, vyvolává pocit odporu a také strachu. Pana Hyda téměř nikdo neviděl, tajemný je i jeho původ. „...*his family could nowhere be traced; he had never been photographed; and the few who could describe him differed widely.*”⁴³ V gotickém románu se setkáváme s tím, že neznáme původ hlavního hrdiny. Dr. Jekyll je váženou a známou osobou, avšak o panu Hydovi nikdo nic neví. Naproti tomu, ve viktoriánské literatuře je dán velký důraz na kořeny a dobrý původ hlavního hrdiny.

3.3 Dopis od Dr. Jekylla

V dopise, který dostane Utterson, se Jekyll ve své zpovědi přiznává, že zdědil mnoho peněz, ale rád si užíval života, což bylo v rozporu se standardem chování vyšší třídy. „*And indeed, the worst of my faults was a certain impatient gaiety of disposition, such as has made the happiness of many, but such as I found it hard to reconcile with my imperious desire to carry my head high, and wear a more than commonly grave countenance before the public.*”⁴⁴ Jekyll se ve společnosti snažil chovat jako vážený aristokrat, avšak stále v něm zápasily dvě strany – dobro a zlo. “*...with even a deeper trench than in the majority of men, severed in me those provinces of good and ill which divide and compound man's dual nature.*”⁴⁵ Doktor proto usuzuje, že v každém člověku je část dobrá a část zlá a tyto dvě síly vedou neustálý boj v nitru každého člověka. “*...man is not truly one, but truly two*”⁴⁶ “*I saw that, of the two natures that contended in the field*

---

⁴² Stevenson, s. 23.

⁴³ Stevenson, s. 33.

⁴⁴ Stevenson, s. 69.

⁴⁵ Stevenson, s. 69.

⁴⁶ Stevenson, s. 70.

of my consciousness, even if I could rightly be said to be either, it was only because I was radically both."⁴⁷

Jekyll uvažuje o tom, že kdyby se daly tyto dvě složky osobnosti od sebe oddělit, bylo by to pro člověka lepší. Dobrý člověk by nebyl spoután pokušeními ze strany zla a zlému člověku by nebránilo v jeho skutcích žádné svědomí ani morální zásady.

*"I told myself, could but be housed in separate identities, life would be relieved of all that was unbearable; the unjust might go his way, delivered from the aspirations and remorse of his more upright twin; and the just could walk steadfastly and securely on his upward path, doing the good things in which he found his pleasure, and no longer exposed to disgrace and penitence by the hands of this extraneous evil."*⁴⁸

Když si Jekyll vzal poprvé drogu, která oddělila složky jeho osobnosti, popisoval to tak, jakoby jeho duše byla najednou svobodná. Svobodná právě od pocitu svědomí, od odpovědnosti, morálky a etiky, jeho duše byla najednou volná. *"An unknown but not an innocent freedom of the soul. I knew myself, at the first breath of this new life, to be more wicked, tenfold more wicked, sold a slave to my original evil; and the thought, in that moment, braced and delighted me like wine."*⁴⁹ Zároveň se v něm však probouzel pocit hříšnosti a všiml si, že i jeho postava a zjev jsou jiné.

*"I stretched out my hands, exulting in the freshness of these sensations; and in the act, I was suddenly aware that I had lost in stature."*⁵⁰

*"The evil side of my nature, to which I had now transferred the stamping efficacy, was less robust and less developed than the good which I had just deposed. Again, in the course of my life, which had been, after all, nine-tenths a life of effort, virtue and control, it had been much less exercised and much less exhausted. And hence, as I think, it came about that Edward Hyde was so much smaller, slighter, and younger than Henry Jekyll."*⁵¹

---

⁴⁷ Stevenson, s. 70.

⁴⁸ Stevenson, s. 70-71.

⁴⁹ Stevenson, s. 72.

⁵⁰ Stevenson, s. 72.

⁵¹ Stevenson, s. 73.

Jekyll učinil veškerá opatření, aby se Hyde dostal k jeho penězům a byl tak finančně nezávislý. Proto si Jekyll sepsal novou závěť, která byla tehdy pro advokáta Uttersona záhadou. Doktor si velice chválil tuto změnu, protože mohl být přes den doktorem a v jiných chvílích zlým Hydem, který ať spáchá cokoliv, nikomu se nemusí zodpovídat a zároveň nikdy nebude spojován s doktorem.

“Men have before hired bravos to transact their crimes, while their own person and reputation sat under shelter. I was the first that ever did so for his pleasures. I was the first that could thus plod in the public eye with a load of genial respectability, and in a moment, like a schoolboy, strip off these lendings and spring headlong into the sea of liberty.”⁵²

Po nějakém čase se však Jekyllovi začne vymykat z rukou jeho zlé já. *“Yes, I had gone to bed Henry Jekyll, I had awakened Edward Hyde.”⁵³* Dobro a zlo zde vedou boj. Zlo je většinou popisováno jako velmi mocné. Jekyll se snažil ospravedlnit své hříchy tím, že se převtělí do zlého Hyda. Hyde představuje „čisté zlo“, které není schopno se zastavit před ničím, protože nemá žádné svědomí ani morální hodnoty. To zapříčiní, že ho Jekyll přestává postupně ovládat. *“All things therefore seemed to point to this: that I was slowly losing hold of my original and better self, and becoming slowly incorporated with my second and worse.”⁵⁴* Předtím se v jeho podobu převtěloval pouze tehdy, když spolkl svoji vytvořenou drogu a po opětovném užití se opět změnil do své původní podoby. Avšak zlo u něj začalo tak převládat, že se podoba pana Hyda objevila samovolně, i když to Jekyll nezamýšlel. Příčinou toho, že zlo začalo mít větší moc, bylo to, že mu Jekyll dával čím dál tím větší prostor a zároveň vzrůstající závislost na droze.

“That part of me which I had the power of projecting had lately been much exercised and nourished; it had seemed to me of late as though the body of Edward Hyde had grown in stature, as though (when I wore that form) I were conscious of a more generous tide of blood; and I began to spy a danger that, if this were much prolonged, the balance of my nature might be permanently overthrown, the power of voluntary change be forfeited, and the character of Edward Hyde become irrevocably mine.”⁵⁵

---

⁵² Stevenson, s. 75.

⁵³ Stevenson, s. 77.

⁵⁴ Stevenson, s. 78-79.

⁵⁵ Stevenson, s. 78.

Doktor dokonce musel zvyšovat dávku drogy, aby dosáhl účinků, které zamýšlel. *“I had been obliged on more than one occasion to double, and once, with infinite risk of death, to treble the amount”*⁵⁶ Z tohoto důvodu byl nucen okolnostmi vybrat si mezi váženým Jekyllem a bezcitným Hydem. *“Yes, I preferred the elderly and discontented doctor, surrounded by friends and cherishing honest hopes; and bade a resolute farewell to the liberty, the comparative youth, the light step, leaping pulses and secret pleasures, that I had enjoyed in the disguise of Hyde”*⁵⁷ Avšak po nějaké době mu chybělo proměnit se v Hyda. *“I once again compounded and swallowed the transforming draught.”*⁵⁸ Byla to delší doba, co se doktor opět proměnil a tak zlo, které v sobě zatím shromažďoval, bylo velmi dravé. *“My devil had been long caged, he came out roaring. I was conscious, even when I took the draught, of a more unbridled, a more furious propensity to ill.”*⁵⁹ Tehdy došlo k tomu, že Jekyll v podobě Hyda poprvé zabil člověka.

*“With a transport of glee, I mauled the unresisting body, tasting delight from every blow; and it was not till weariness had begun to succeed that I was suddenly in the top fit of my delirium, struck through the heart by cold thrill of terror.”*⁶⁰ *“I could have screamed aloud; I sought with tears and prayers to smother down the crowd of hideous images and sounds with which my memory swarmed against me.”*⁶¹

Jekyll si byl moc dobře vědom toho, že jakmile propustil na světlo zlo, bude se stále drát na povrch *“this brief condescension to my evil finally destroyed the balance of my soul”*⁶² a to i přesto, že se po vraždě snažil odčinit své chování tím, že konal dobro. Stále však cítil přítomnost Hyda.

*“A moment before I had been safe of all men’s respect, wealthy, beloved – the cloth laying for me in the dining-room at home; and now I was the common quarry of mankind, hunted, houseless, a known murderer, thrall to the gallows.”*⁶³

---

⁵⁶ Stevenson, s. 78.

⁵⁷ Stevenson, s. 79.

⁵⁸ Stevenson, s. 80.

⁵⁹ Stevenson, s. 81.

⁶⁰ Stevenson, s. 80-81.

⁶¹ Stevenson, s. 81.

⁶² Stevenson, s. 82.

⁶³ Stevenson, s. 83.

Jekyll, dá se říct, nadobro ztratil moc ovládat Hyda a přetělovat se do něj pouze ve chvílích, kdy sám chce. Hyde už ovládal Jekylla, který musel užívat více drogy, aby se opět stal doktorem. Ani tak neměl zaručeno, že mu podoba Jekylla zůstane. Droga totiž začala působit opačným způsobem, musel si ji vzít proto, aby se dostal do své původní podoby.

“I was once again raging and freezing with the passions of Hyde. It took on this occasion a double dose to recall me to myself; and alas, six hours after, as I sat looking sadly in the fire, the pangs returned, and the drug had to be re-administered. In short, from that day forth it seemed only by a great effort as of gymnastics, and only under the immediate stimulation of the drug, that I was able to wear the countenance of Jekyll.”⁶⁴

Jekyll začal považovat Hyda za něco nadpřirozeného. Pochopil, že je pouze čistým zlem, které nemá svědomí a k Jekyllovi ho neváže žádný vztah. Vědecký experiment se objevuje i v románu Herberta George Wellse *The Invisible Man*.⁶⁵

“He had now seen the full deformity of that creature that shared with him some of the phenomena of consciousness, and was co-heir with him to death: and beyond these links of community, which in themselves made the most poignant part of his distress, he thought of Hyde, for all his energy of life, as of something not only hellish but inorganic.”⁶⁶

Zároveň byl Hyde součástí duše i vědomí doktora Jekylla. *“...at every hour of weakness, and in the confidences of slumber, prevailed against him, and deposed him out of life”⁶⁷* Jekyll se může zbavit Hyda jedině tím, že ho zabije a tím i sám sebe. *“...when I know how he fears my power to cut him off by suicide, I find it in my heart to pity him”⁶⁸* *“God knows; I am careless; this is my true hour of death, and what is to follow concerns another than myself. Here, then, as I lay down the pen, and proceed to seal up my confession, I bring the life of that unhappy Henry Jekyll to an end.”⁶⁹*

---

⁶⁴ Stevenson, s. 85.

⁶⁵ *The Invisible Man*, mladý vědec, jenž je hlavním hrdinou románu, se dostane do rozporu se společenskými mravy, kvůli jeho objevu neviditelnosti živé hmoty.

⁶⁶ Stevenson, s. 86.

⁶⁷ Stevenson, s. 86.

⁶⁸ Stevenson, s. 87.

⁶⁹ Stevenson, s. 88.

Příběh vyústí uje v poznání, že zlo, které je odpoutané od dobré podstaty, se mění v nekontrolovatelnou moc. Zlo proto musí být součástí lidské povahy.

4 OSCAR WILDE, *The Picture of Dorian Gray* (1890)

4.1 Obraz Doriana Graye

Dekadentní román Oscara Wildea *The Picture of Dorian Gray* je příběhem o mladém aristokratovi. V románu se objevuje záhadný obraz, který byl namalován malířem Basilem Hallwardem. Je to portrét mladého, nezkaženého a krásného Doriana Graye. Ještě před dokončením byl obraz výjimečným, protože umělec dal do díla i svoji duši. „*I have put too much of myself into it.*”⁷⁰ „*The reason I will not exhibit this picture is that I am afraid that I have shown in it the secret of my own soul.*”⁷¹ Tento obraz patří mezi prvky esteticismu, kdy se klade důraz na umění a krásu („umění pro umění”).

Dorianův portrét vyjadřuje v nezkaženém člověku to, co je v něm nejkrásnější, jeho duši. Pro dekadentní umělce byla krása na rozhraní se společenskou destrukcí. Malíř Basil z tohoto důvodu říká lordu Henrymu, že by bylo lepší se narodit jako ošklivý člověk, protože člověk, který je krásný, nadaný nebo i bohatý, má těžší život.

*“The ugly and the stupid have the best of it in this world. They can sit at their ease and gape at the play. If they know nothing of victory, they are at least spared the knowledge of defeat. They live as we all should live, undisturbed, indifferent, and without disquiet. They neither bring ruin upon others, nor ever receive it from alien hands. You rank and wealth, Harry; my brains, such as they are – my art, whatever it may be worth; Dorian Gray’s good looks – we shall all suffer for what the gods have given us, suffer terribly.”*⁷²

Dorian je popisován jako krásný mladík, který si dokáže svým zjevem a vystupováním podmanit každého člověka. Když Basil poprvé spatří Doriana, je jím tak unesen, že zároveň dostává strach. „*A curious sensation of terror came over me. I knew that I had come face to face with someone whose mere personality was so fascinating that, if I allowed it to do so, it would absorb my whole nature, my whole soul, my very art itself.*”⁷³ Zpočátku je Dorian vylíčen jako dobrý a nezkažený člověk. „*He was very earnest, and had a beautiful nature.*”⁷⁴ „*There was something in his face that made one trust him at once. All the candour of youth was there, as well as all youth’s passionate*

---

⁷⁰ Wilde, O, *The Picture of Dorian Gray*. London: Penguin Books, 1994. ISBN 978-0-14062-322-2. s. 9.

⁷¹ Wilde, s. 12.

⁷² Wilde, s. 10.

⁷³ Wilde, s. 13.

⁷⁴ Wilde, s. 21.

purity. One felt that he had kept himself unspotted from the world. No wonder Basil Hallward worshipped him."⁷⁵

Nejasný původ Doriana Graye je prvkem gotického románu. Jeho matka Margaret byla známá tím, že porušila společenské normy. Jako vysoká aristokratka utekla a vzala si chudého muže. Její otec, lord Kelso, ho nechal zabít. Dcera se sice domů vrátila, ale do roka zemřela. Dorianova matka je popisována jako velmi krásná. „*She could have married anybody she chose.*”⁷⁶ Z tohoto důvodu společnost nemohla pochopit, že se provdala za chudého.

*„A beautiful woman risking everything for a mad passion. A few wild weeks of happiness cut short by a hideous, treacherous crime. Months of voiceless agony, and then a child born in pain. The mother snatched away by death, the boy left to solitude and the tyranny of an old and loveless man.”*⁷⁷

Obraz odhaluje krásu a mládí Doriana. Když Dorian poprvé spatří portrét, je jím okouzlen. Začíná si sám uvědomovat, jak je půvabný. Lord Henry ho zároveň přesvědčuje, jak je krása i mládí důležitá. Obraz v Dorianovi vzbudí touhu o přehnaném uznávání sebe sama. Začíná mít také najednou strach, že by jednou jeho půvab skončil kvůli vráskám a postavě znetvořené stářím. Nedokáže se smířit s tím, že by mohl být starý a ošklivý. „*Lord Henry Wotton is perfectly right. Youth is the only thing worth having. When I find that I am growing old, I shall kill myself.*”⁷⁸ Dojde proto k osudové změně, kdy Dorian vyřkne přání, že chce zůstat navždy mladým a aby to byl právě obraz, který za něj bude stárnout.

*„How sad it is! I shall grow old, and horrible, and dreadful. But this picture will remain always young. It will never be older than this particular day of June...If it were only the other way! If it were I who was to be always young, and the picture that was to grow old! For that – for that – I would give everything! Yes, there is nothing in the whole world I would not give! I would give my soul for that!”*⁷⁹

---

⁷⁵ Wilde, s. 23.

⁷⁶ Wilde, s. 43.

⁷⁷ Wilde, s. 45.

⁷⁸ Wilde, s. 34.

⁷⁹ Wilde, s. 34.

Přání by se dalo přirovnat k „upsání duše d'áblu“ (Faustovské téma). Dorian nabídl svoji duši za to, že obraz za něj bude stárnout a měnit se. Dorianův portrét se tak stává symbolem lidského svědomí, které bude zaznamenávat nejenom Dorianovo stáří, ale i jeho špatné činy.

Dorian si po dosažení plnoletosti začne plně užívat života a všech rozkoší, co s sebou přináší. Snaží se prosazovat svoji filozofii, která je zaměřená na smysly a pudy. Užívání si života, rozkoší a experimentování se životem jsou znaky hédonismu⁸⁰. Lidé se tak snažili oprostít od svých každodenních starostí.

„The worship of the senses has often, and with much justice, been decried, men feeling a natural instinct of terror about passions and sensations that seem stronger than themselves, and that they are conscious of sharing with the less highly organised forms of existence. But it appeared to Dorian Gray that the true nature of the senses had never been understood, and that they had remained savage and animal merely because the world had sought to starve them into submission or to kill them by pain, instead of aiming at making them elements of a new spirituality, of which a fine instinct for beauty was to be the dominant characteristic.”⁸¹

Je zde zřejmé, že autor odmítá tehdejší britskou viktoriánskou společnost. Kritizuje ji za to, že je příliš puritánská a odmítá vše, co je člověku od přírody přirozené. Dorian začne jezdit po světě. Hledá různé záliby, které by mohl dále studovat, například parfémů, hudbu nebo klenoty. Začne si také shromažďovat různé poklady ve svém domě. Snaží se tím zapomenout na svůj strach a uniknout tomu, jaká osoba se z něj stala. *„For these treasures, and everything that he collected in his lovely house, were to be to him means of forgetfulness, modes by which he could escape, for a season, from the fear that seemed to him a times to be almost too great to be borne.”⁸²*

---

⁸⁰ „**Hédonismus** je směr v etice považující za cíl života dosahování slasti a rozkoš za nejvyšší dobro“
Akademický slovník cizích slov I. díl, s. 284.

⁸¹ Wilde, s. 150.

⁸² Wilde, s. 161.

4.2 Faustovský hrdina

Dekadentní postava, Lord Henry Wotton je aristokrat, který opovrhne společenskými konvencemi. Henry je pokrytečný kritik, cynik a pozorovatel lidských povah. Lidi, které považuje za své přátele, si vybírá podle vzhledu nebo nějakých dovedností. Dalo by se říci, že si své přátele volí pouze podle toho, jak mu mohou být prospěšní. Zároveň velmi obdivuje krásu. „*I make a great difference between people. I choose my friends for their good looks, my acquaintances for their good characters, and my enemies for their good intellects.*”⁸³

Henry je manipulativní, dokáže lidi přimět k věcem, na které by za jiných okolností vůbec nepomysleli. Basil z tohoto důvodu nechce, aby se seznámil s Dorianem. Bojí se, že by ho mohl zkazit a přimět jeho duši, aby se vydala na temnou cestu. „*’He has a simple and a beautiful nature. Your aunt was quite right in what she said of him. Don’t spoil him. Don’t try to influence him. Your influence would be bad.*”⁸⁴ „*Don’t move about too much, or pay any attention to what Lord Henry says. He has a very bad influence over all his friends, with the single exception of myself.*”⁸⁵

Henry dokázal Doriana fascinovat a tím i velmi ovlivnit. To se mu dařilo i u ostatních, kteří mu naslouchali. „*He charmed his listeners out of themselves.*”⁸⁶ Přestože lidé neměli rádi Henryho názory, poslouchali ho. Kvůli Henrymu byli nuceni přemýšlet nad činy, o nichž by jinak nikdy nepřemýšleli, hlavně z toho důvodu, že by jim v tom bránily společenské konvence. „*You are quite delightful, and dreadfully demoralising.*”⁸⁷ Postupem času přebírá Dorian Henryho názory. To mu potvrdí lordova žena Victoria. „*’Ah! That is one of Harry’s views, isn’t it, Mr. Gray? I always hear Harry’s views from his friends. It is the only way I get to know of them.*”⁸⁸ Henry, ač je proti společenským hodnotám, by se dal považovat za psychologa, který experimentuje se svým „pacientem“ Dorianem, kam až jej jeho vliv dokáže dostat, jaký bude prodělavat vývoj či jaké změny v chování u něj nastanou. Zároveň si je vědom, že i kdyby udělal nebo řekl cokoli, Dorianova oddanost k němu přetrvá. „*Yes, Dorian, you will always be fond of me. I represent to you all the sins you have never had the courage to commit.*”⁸⁹

---

⁸³ Wilde, s. 15.

⁸⁴ Wilde, s. 21.

⁸⁵ Wilde, s. 24.

⁸⁶ Wilde, s. 52.

⁸⁷ Wilde, s. 52.

⁸⁸ Wilde, s. 56.

⁸⁹ Wilde, s. 94.

Jak už bylo zmíněno, mezi dekadentní prvky patří opovrhování společnosti. V románu nejvíce kritizuje společnost lord Henry. Odmítá společenské konvence, nemá rád typický viktoriánský způsob žití. Útočí na viktoriánské hodnoty a morálku. Říká, že právě společenské normy drží člověka v okovech, a proto nemůže proniknout na povrch to pravé přirozené já. Henry zároveň inklinuje k tomu, že člověk je ve své podstatě hříšný. Tento prvek se objevuje i v románu *The strange case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*. V obou příbězích je poukázáno na to, že člověk je dobrý z důvodu, že si to přeje společnost, etika a vytvořené normy. Člověk je však ve své podstatě hříšný a potřebuje jakýsi spouštěč, aby zlo mohlo vyjít na povrch. Spouštěčem pro Jekylla byla droga, po níž se změnil v Hyda. Pro Doriana je to právě lord Henry, který ho nabádá ke špatným věcem.

„Because to influence a person is to give him one's own soul. He does not think his natural thoughts, or burn with his natural passions. His virtues are not real to him. His sins, if there are such things as sins, are borrowed. The aim of life is self-development. To realise one's nature perfectly – that is what each of us is here for. People are afraid of themselves, nowadays. They have forgotten the highest of all duties, the duty that one owes to one's self. Of course they are charitable. They feed the hungry, and clothe the beggar. But their own souls starve, and are naked. Courage has gone out of our race. Perhaps we never really had it. The terror of society, which is the basis of morals, the terror of God, which is the secret of religion – these are the two things that govern us.”⁹⁰

4.3 Kritika milostných vztahů a instituce manželství

Sibyla Vaneová je mladá a krásná dívka, která je herečkou v divadle, jenž Dorian začne navštěvovat. Dorian je Sibylou fascinován. Jeho pozornost upoutala tím, jak dokáže vyjadřovat lásku Shakespearových hrdinek. Dorian ji považuje za jednu z nejlepších a nejkrásnějších hereček. *„She was the loveliest thing I had ever seen in my life. You said to me once that pathos left you unmoved, but that beauty, mere beauty, could fill your eyes with tears.”⁹¹ “Sibyl Vane is sacred!”⁹²* Díky lásce k ní je lhostejný i

---

⁹⁰ Wilde, s. 24-25.

⁹¹ Wilde, s. 62.

k její minulosti. „*What is it to me where she came from?*”⁹³ Někdy to však vypadá, že není zamilován do samotné Sibylly, ale do toho, jak dokáže ztvárnit různé postavy, do jejího prožitku hrané lásky, do ideálu. „*Well, I can't help going to see Sibyl play.*”⁹⁴ Opět by se tento obdiv dal zařadit ke znakům esteticismu („umění pro umění“).

Lord Wotton Doriana proti Sibylle nabádá, protože nevěří, že by byla tak talentovaná. „*My dear boy, no woman is a genius. Women are a decorative sex. They never have anything to say, but they say it charmingly. Women represent the triumph of matter over mind, just as men represent the triumph of mind over morals.*”⁹⁵ Henry, jako dekadentní postava, odmítá lásku a věrnost. „*What they call their loyalty, and their fidelity, I call either the lethargy of custom or their lack of imagination. Faithfulness is to the emotional life what consistency is to the life of the intellect – simply a confession of failures.*”⁹⁶

Za dekadentní můžeme považovat negativní pohled na manželství, který je v románu popisován. Tento názor neuznává tradiční viktoriánské hodnoty společnosti, kdy je kladen důraz na dobré manželství. Podle vyprávění lorda Henryho je manželství jen bezcennou smlouvou. Se ženou vedou velmi volné manželství, založené spíše na společenské prestiži, než na vzájemné úctě. „*I am married, and the one charm of marriage is that it makes a life of deception absolutely necessary for both parties. I never know where my wife is, and my wife never knows what I am doing. When we meet – we do meet occasionally, when we dine out together, or go down to the Duke's – we tell each other the most absurd stories with the most serious faces.*”⁹⁷

Když se lord Henry dozvídá o Dorianově zasnoubení, říká mu, že by si Sibylly měl vzít, ale zároveň mu doporučuje najít si i jinou ženu. „*I hope that Dorian Gray will make this girl his wife, passionately adore her for six months, and then suddenly become fascinated by someone else. He would be a wonderful study.*”⁹⁸ Opět se zde objevuje dekadentní znak, kdy se nahlíží na manželství pouze jako na formalitu a je zde podporována nevěra, která by za viktoriánské éry byla odmítaná.

---

⁹² Wilde, s. 63.

⁹³ Wilde, s. 65.

⁹⁴ Wilde, s. 66.

⁹⁵ Wilde, s. 58.

⁹⁶ Wilde, s. 60.

⁹⁷ Wilde, s. 10.

⁹⁸ Wilde, s. 88.

Reakce Basila, že se Dorian chce oženit se Sibylou, také není kladná. „*But think of Dorian's birth, and position, and wealth. It would be absurd for him to marry so much beneath him.*”⁹⁹

Sibyla se do mladého Doriana zamiluje. „*I love him because he is like what Love himself should be.*”¹⁰⁰ Její matka má o něm pochybnosti. Jakoby nevěřila velké lásce a hlavně nemá důvěru k Dorianovi. „*My child, you are far too young to think of falling in love. Besides, what do you know of this young man? You don't even know his name.*”¹⁰¹

Mezitím se Sibylin bratr James připravuje na cestu do Austrálie. Opouští Londýn hlavně z toho důvodu, že je znechucen tamní společností. Nevěří zejména vysoce postaveným Angličanům a už vůbec ne Dorianovi. „*He was a gentleman, and he hated him for that, hated him through some curious race-instinct for which he could not account, and which for that reason was all the more dominant within him. He was conscious also of the shallowness and vanity of his mother's nature, and in that saw infinite peril for Sibyl and Sibyl's happiness.*”¹⁰² Tehdejší britská vyšší společnost opovrhovala vším, co se vymykalo dobrým mravům či tomu, že někdo nevypadal na první pohled jako gentleman. Zde je vidět třídní rozdíl. Sibylin bratr opovrhuje anglickými aristokraty a zároveň britští bohatí opovrhují chudými. Britskou společností 19. století pohrdali i stoupenci dekadentního směru.

Když se James loučí s matkou, ptá se na svého otce. Matka mu po letech přiznává, že nebyla za jejich otce nikdy vdaná, protože byl z vysoce postavené rodiny. „*I knew he was not free. We loved each other very much. If he had lived, he would have made provision for us. Don't speak against him, my son. He was your father, and a gentleman. Indeed he was highly connected.*”¹⁰³ Opět se zde objevuje tabuizované téma, kdy má aristokrat dítě s chudou ženou. Na konci 19. století bylo nevhodné, aby se šlechtic oženil za někoho z nižší společenské třídy. Pokud by se tak stalo, byl by terčem pomluv a mohl být ze společnosti vyloučen. Zajímavé je, že Sibyla byla dcerou lorda a Dorian byl synem nemajetného. Oba tedy měli z části „modrou“ krev, ale přesto každý vyrůstal a žil v jiné společenské vrstvě.

---

⁹⁹ Wilde, s. 86-87.

¹⁰⁰ Wilde, s. 73.

¹⁰¹ Wilde, s. 74.

¹⁰² Wilde, s. 79.

¹⁰³ Wilde, s. 84.

Dorian přemluví Henryho a Basila, aby se s ním šli podívat, jaká je Sibyla výborná herečka. „*When she acts you will forget everything.*”¹⁰⁴ Avšak při představení, na které se jdou podívat, je Dorian šokován jejím výkonem. „*She seemed to them to be absolutely incompetent. They were horribly disappointed.*”¹⁰⁵ V tu chvíli jako by mu Sibyla zlomila srdce. Je zde zřejmé, že se Dorian zamiloval do jejího hraní, do toho, jak dokázala prožívat lásku na jevišti. Nyní je hereckým výkonem Sibyly zdrcen. Zároveň má pocit, že ho snoubenka zesměšnila před jeho přáteli. Po představení jí Dorian vše vyčítá. „*You have no idea what I suffered.*”¹⁰⁶ Dívka se mu snaží vysvětlit, že už nikdy nebude tak dobrá herečka, protože poznala pravou lásku. Sibyla začala prožívat opravdovou lásku k Dorianovi, nemůže proto už hrát lásku v divadelních rolích.

*„To-night, for the first time in my life, I saw through the hollowness, the sham, the silliness of the empty pageant in which I had always played. To-night, for the first time, I became conscious that the Romeo was hideous, and old, and painted, that the moonlight in the orchard was false, that the scenery was vulgar, and that the words I had to speak were unreal, were not my words, were not what I wanted to say. You had brought me something higher, something of which all art is but a reflection. You had made me understand what love really is. My love! My love! Prince Charming!”*¹⁰⁷

Po krutém odmítnutí Sibyly se poprvé objevuje změna v Dorianově portrétu. „*The expression looked different. One would have said that there was a touch of cruelty in the mouth. It was certainly strange.*”¹⁰⁸ V Dorianově nitru se odehrává boj mezi dobrou a zlou stránkou. Když se Dorian opět podívá na změněný výraz na obraze, najednou chce vše napravit, protože se portrétu začíná bát. „*He would not see Lord Henry any more...He would go back to Sibyl Vane, make her amends, marry her, try to love her again...He had been selfish and cruel to her.*”¹⁰⁹ „*He had made him conscious how unjust, how cruel, he had been to Sibyl Vane. It was not too late to make reparation for that.*”¹¹⁰

---

¹⁰⁴ Wilde, s. 95.

¹⁰⁵ Wilde, s. 97.

¹⁰⁶ Wilde, s. 100.

¹⁰⁷ Wilde, s. 101.

¹⁰⁸ Wilde, s. 105.

¹⁰⁹ Wilde, s. 107.

¹¹⁰ Wilde, s. 112.

Vztah Doriana k Sibyle je dekadentní. Dorian staví umění nad život a lásku, což skončí krutostí, a to Sibylinou sebevraždou. Doriana zpočátku tíží svědomí. „*So I have murdered Sibyl Vane.*”¹¹¹ Posléze si ale volí, jak bude žít dál. Jako dekadentní postava si bude nadále užívat krásy a rozkoší života. „*Eternal youth, infinite passion, pleasures subtle and secret, wild joys and wilder sins – he was to have all these things. The portrait was to bear the burden of his shame.*”¹¹²

4.4 Změna obrazu

Když Dorian poprvé zjistí změnu ve výrazu svého portrétu, začne mít strach. „*It was perfectly true. The portrait had altered.*”¹¹³ Obává se hlavně toho, že někdo jiný se na obraz podívá a změnu pozná. Přesto v obraze viděl výhodu, která by mu zajistila věčné mládí a mohl by tak pokračovat svůj dekadentní život, užívání si krásy a rozkoše.

*„This portrait would be to him the most magical of mirrors. As it had revealed to him his own body, so it would reveal to him his own soul. And when winter came upon it, he would still be standing where spring trembles on the verge of summer. When the blood crept from its face, and left behind a pallid mask of chalk with leaden eyes, he would keep the glamour of boyhood. Not one blossom of his loveliness would ever fade.”*¹¹⁴

Ze strachu obraz zakryje zástěnou. Dorian se rozhodne portrét schovat do místnosti, kam by nikdo jiný kromě něj neměl přístup. Nechce, aby se jeho tajemství dostalo do nebezpečí prozrazení. Zde se objevuje prvek gotického románu, když Dorian obraz schovává do tajemné místnosti. Do tohoto skrytého pokoje, nacházejícího se v podkroví domu, má přístup pouze Dorian.

Na portrét se Dorian pravidelně chodí dívat. Líbí se mu, že on zůstává nedotčený časem a svými hříchy, zatímco se obraz neustále mění.

---

¹¹¹ Wilde, s. 115.

¹¹² Wilde, s. 122-123.

¹¹³ Wilde, s. 111.

¹¹⁴ Wilde, s. 124.

„He grew more and more enamoured of his own beauty, more and more interested in the corruption of his own soul. He would examine with minute care, and sometimes with a monstrous and terrible delight, the hideous lines that seared the wrinkling forehead, or crawled around the heavy sensual mouth, wondering sometimes which were the more horrible, the signs of sin or the signs of age. He would place his white hands beside the coarse bloated hands of the picture, and smile. He mocked the misshapen body and the failing limbs.”¹¹⁵

Dorian se nedokáže od obrazu odtrhnout. Musí mu být stále nablízku, proto se snaží nezůstat delší dobu mimo domov. *„He hated to be separated from the picture that was such a part of his life, and was also afraid that during his absence someone might gain access to the room, in spite of the elaborate bars that he had caused to be placed upon the door.”¹¹⁶* Zde je podobnost s hrabětem Draculou. Ten si přivezl do Londýna z jeho domova, také musel být blízko něčemu, co ho váže na určité místo a je zároveň spojené s tajemstvím.

I přes strach z prozrazení obrazu si Dorian užívá života. Na jeho vzhledu není patrná žádná známka stáří nebo jeho hříchů, je proto považován za člověka, který by byl neschopný páchat zlé skutky. Postupně si ale společnost začne o jeho špatných skutcích vyprávět. *„Even those who had heard the most evil things against him, and from time to time strange rumours about his mode of life crept through London and became the chatter of the clubs, could not believe anything to his dishonour when they saw him. He had always the look of one who had kept himself unspotted from the world.”¹¹⁷* Mluví se o něm, že se stýká s nevhodnými lidmi a účastní se různých výtržností. *„It was rumoured that he had been seen brawling with foreign sailors in a low den in the distant parts of Whitechapel, and that he consorted with thieves and coiners and knew the mysteries of their trade. His extraordinary absences became notorious, and, when he used to reappear again in society, men would whisper to each other in corners, or pass him with a sneer.”¹¹⁸*

Dorian si pomluv nevšímá, ale jak se stále rozšiřují, někteří lidé se jeho přítomnosti straní. *„It was remarked, however, that some of those who had been most*

---

¹¹⁵ Wilde, s. 148.

¹¹⁶ Wilde, s. 162.

¹¹⁷ Wilde, s. 147-148.

¹¹⁸ Wilde, s. 163.

intimate with him appeared, after a time, to shun him. Women who had wildly adored him, and for his sake had braved all social censure and set contention at defiance, were seen to grow pallid with shame or horror if Dorian Gray entered the room.”¹¹⁹ Zde se ukazuje mentalita tehdejší společnosti. Lidé si mysleli, že spíše ten, kdo je chudý a neurozený, bude páchat nějaké zlo. Ale nikdy by si to nemysleli o váženém, bohatém a krásném člověku. Proto mnoho lidí nemůže uvěřit pomluvám, které o Dorianovi kolují. „*Society, civilised society at least, is never very ready to believe anything to the detriment of those who are both rich and fascinating. It feels instinctively that manners are of more importance than morals, and, in its opinion, the highest respectability is of much less value than the possession of a good chef.*”¹²⁰

V románu se objevuje odkaz na *The Yellow Book*, dekadentní anglickou revue. Knihu, která měla žluté desky, věnoval lord Henry Dorianovi. Tomu se pak stala jakýmsi návodem k žití.

4.5 Basil Hallward

Basil Hallward je malíř, jehož základní hodnotou je upřímnost. V průběhu příběhu se dozvídáme, že umělec je homosexuál. Naznačuje to hlavně vztah, který ho pojí s Dorianem. Malíř si život bez něj neumí představit. „*I couldn't be happy if I didn't see him every day. He is absolutely necessary to me.*”¹²¹ „*As long as I live, the personality of Dorian Gray will dominate me.*”¹²² Svůj vztah k Dorianovi skrývá před společností, která by mohla jeho orientaci vytušit a vyřadit ho tak ze svých řad. „*I have put into it some expression of all this curious artistic idolatry...He knows nothing about it...But the world might guess it; and I will not bare my soul to them shallow prying eyes.*”¹²³ Zároveň tento fakt skrývá i před samotným Dorianem. Přesto se Basil jednou se svými pocity svěřuje. „*I was dominated, soul, brain, and power by you. You became to me the visible incarnation of that unseen ideal whose memory haunts us artists like an exquisite dream. I worshipped you. I grew jealous of everyone to whom you spoke. I wanted to have you*

---

¹¹⁹ Wilde, s. 163.

¹²⁰ Wilde, s. 163-164.

¹²¹ Wilde, s. 16.

¹²² Wilde, s. 19-20.

¹²³ Wilde, s. 18.

all to myself. I was only happy when I was with you."¹²⁴ *"You are made to be worshipped."*¹²⁵ Homosexualita byla za viktoriánské éry tabuizované téma. Dekadence je naproti tomu nakloněna tématům týkající se sexuality.

Po mnoha letech se Basil potkává s Dorianem. Dorianovi je už osmatřicet let, i když vypadá pořád tak, jako když se poprvé setkali. Malíř mu oznamuje, že se chystá na půl roku odjet do Paříže. Basil mluví o pomluvách, které se o Dorianovi šíří Londýnem. Snaží se ho přesvědčit, aby více dbal na svoji dobrou pověst. *„Every gentleman is interested in his good name. You don't want people to talk of you as something vile and degraded. Of course you have your position, and your wealth, and all that kind of thing. But position and wealth are not everything. Mind you, I don't believe these rumours at all. At least, I can't believe them when I see you. Sin is a thing that writes itself across a man's face."*¹²⁶ Dorian se vymlouvá na to, že i ostatní lidé páchají zlé činy, jen se o nich nemluví. Říká o anglické společnosti jak je pokrytecká. Každý by se měl nejdříve zamyslet nad svými hříchy, než začne odsuzovat někoho jiného. *„In this country it is enough for a man to have distinction and brains for every common tongue to wag against him. And what sort of lives do these people, who pose as being moral, lead themselves? My dear fellow, you forget that we are in the native land of the hypocrite."*¹²⁷ *„England is bad enough, I know, and English society is all wrong."*¹²⁸ I kdyby byly činy, které Dorian spáchal, pravdivé, Basil stále věří, že se může napravit. *„Let it be for good, not for evil. They say that you corrupt everyone with whom you become intimate."*¹²⁹

Basil vysloví přání, že by chtěl vidět Dorianovu duši. *„I should have to see your soul."*¹³⁰ Dorian se rozhodne, že mu ji ukáže. *"I shall show you my soul. You shall see the thing that you fancy only God can see."*¹³¹ Poté, co Dorian odkryje závěs, jenž zakrývá jeho portrét, spatří Basil, jako jediný člověk, pravou duši Dorianu Graye.

„An exclamation of horror broke from the painter's lips as he saw in the dim light the hideous face on the canvas grinning at him. There was something in its expression that filled him with disgust and loathing. Good heavens! It was Dorian Gray's own face that he was looking at! The horror, whatever it was, had not yet entirely spoiled that

---

¹²⁴ Wilde, s. 132.

¹²⁵ Wilde, s. 134.

¹²⁶ Wilde, s. 171-172.

¹²⁷ Wilde, s. 173.

¹²⁸ Wilde, s. 173-174.

¹²⁹ Wilde, s. 174.

¹³⁰ Wilde, s. 175.

¹³¹ Wilde, s. 176.

marvellous beauty. There was still some gold in the thinning hair and some scarlet on the sensual mouth. The sodden eyes had kept something of the loveliness of their blue, the noble curves had not yet completely passed away from chiselled nostrils and from plastic throat. Yes, it was Dorian himself. But who had done it? He seemed to recognise his own brushwork, and the frame was his own design. The idea was monstrous, yet he felt afraid. He seized the lighted candle, and held it to the picture. In the left-hand corner was his own name, traced in long letters of bright vermilion."¹³²

Basil je zděšen osobou na portrétu. Ta bytost je naprosto zlá a odporná. Po chvílce zkoumání v ní poznává svůj obraz. Zpočátku si myslí, že byl přemalován, ale Dorian mu vysvětluje, jak se splnilo přání, které vyslovil nad portrétem, když ho poprvé spatřil. „*Years ago, when I was a boy, you met me, flattered me, and taught me to be vain of my good looks. One day you introduced me to a friend of yours, who explained to me the wonder of youth, and you finished the portrait of me that revealed to me the wonder of beauty. In a mad moment that, even now, I don't know whether I regret or not, I made a wish, perhaps you would call it a prayer.*”¹³³

Malíř nato uvěří, že se opravdu dívá na svůj namalovaný obraz. „*Christ! What a thing I must have worshipped! It has the eyes of a devil.*”¹³⁴ „*And this is what you have done with your life, why, you must be worse even than those who talk against you fancy you to be!*”¹³⁵

Dorian najednou pociťuje velkou nenávist k Basilovi. Od začátku ho obviňuje, že to on mu vše způsobil, protože ho tak zbožňoval a také kvůli tomu, že namaloval portrét. „*The mad passions of a hunted animal stirred within him, and he loathed the man who was seated at the table, more than in his whole life he had ever loathed anything.*”¹³⁶ Ve zlosti vezme nůž a zabije svého přítele. „*The friend who had painted the fatal portrait to which all his misery had been due, had gone out of his life.*”¹³⁷ Vražda je morbidním činem, který měl čtenáře dekadentního románu šokovat.

Dorian ztratil veškerou naději na to, že by mohl být lepším člověkem. Avšak když jeho přítel viděl Dorianovu pravou tvář, držel se naděje, že ještě není nic ztraceno. Vyhlídku na lepší život měla i Mina Murrayová. I když se dívka začíná měnit v upíra,

---

¹³² Wilde, s. 179.

¹³³ Wilde, s. 180.

¹³⁴ Wilde, s. 180.

¹³⁵ Wilde, s. 181.

¹³⁶ Wilde, s. 182.

¹³⁷ Wilde, s. 183.

stále má naději a snaží se ochránit svoji dobrou duši, protože se nikdy nechtěla stát zřůdou. V Dorianově duši už však přetrvává pouze zlo. Zvolil si stranu zla sám na rozdíl od Miny.

Další den se Dorian za pomoci bývalého přítele Alana Campbella zbavuje Basilova těla. „*You know about chemistry, and things of that kind. You have made experiments. What you have got to do is to destroy the thing that is upstairs – to destroy it so that not a vestige of it will be left.*”¹³⁸ Dorian se mu dokonce přiznává, že ho zabil. „*Alan, it was murder. I killed him. You don't know what he had made me suffer. Whatever my life is, he had more to do with the making or the marring of it than poor Harry has had.*”¹³⁹

Když se poté Dorian podívá na svůj portrét, zjistí, že se na něm objevila krev. „*What was that loathsome red dew that gleamed, wet and glistening, on one of the hands, as though the canvas had sweated blood?*”¹⁴⁰

4.6 Svědomí

„*To cure the soul by means of the senses, and the senses by means of the soul.*”¹⁴¹ V této větě, kterou řekl lord Henry, vidí Dorian celé tajemství života. Snaží se proto před realitou uniknout tak, že začne chodit do opiových doupat. Díky tomu může zapomenout na staré hříchy.

„*Innocent blood had been spilt. What could atone for that? Ah! For that there was no atonement; but though forgiveness was impossible, forgetfulness was possible still, and he was determined to forget, to stamp the thing out, to crush it as one would crush the adder that had stung one. Indeed, what right had Basil to have spoken to him as he had done? Who had made him a judge over others? He had said things that were dreadful, horrible, not to be endured.*”¹⁴²

Dorian chodí na okraj města, kde je prostředí popisováno jako zchátralé, špinavé a ponuré. Takové prostředí je typické pro gotický i dekadentní román. „*He reached a small*

---

¹³⁸ Wilde, s. 193.

¹³⁹ Wilde, s. 194.

¹⁴⁰ Wilde, s. 199.

¹⁴¹ Wilde, s. 212.

¹⁴² Wilde, s. 212-213.

*shabby house, that was wedged in between two gaunt factories. In one of the top windows stood a lamp.*¹⁴³ Zde se schází s lidmi, od kterých kupuje opium. Nikdo tam nezná Dorianovo pravé jméno, ale jedna žena ho osloví jako „Prince z pohádky“. Stejnou přezdívku dala Dorianovi i Sibyla.

Dorian jde poté po ulici, ponurost prostředí dodává na dramatičnosti, když ho najednou v nestřeženém okamžiku přepadne nějaký muž. „*Dorian Gray hastened on, quickening his step as he went, but as he darted aside into a dim archway, that had served him often as a short cut to the ill-famed place where he was going, he felt himself suddenly seized from behind, and before he had time to defend himself he was thrust back against the wall, with a brutal hand round his throat.*”¹⁴⁴ Jak muž začne mluvit, je zřejmé, že se jedná o bratra Sibyly Vaneové, který si přísahal pomstu za smrt svojí sestry. Dorian z něj má strach, bojí se o svůj život. Podaří se mu ale Jamese přelstít. Přesvědčí ho, že je příliš mladý na to, aby mohl zabít někoho, kdo zemřel před osmnácti lety. „*'How long ago is it since you sister died?'... 'Eighteen years.'... 'Set me under the lamp and look at my face!'*”¹⁴⁵

Poté co Dorian odejde, přijde k Jamesovi tajemná žena. Nemůže pochopit, že Doriana nezabil. Začne mu vyprávět o tom, že Dorian zaprodal svoji duši ďáblu. „*He is the worst one that comes here. They say he has sold himself to the devil for a pretty face. It's night on eighteen years since I met him.*”¹⁴⁶ Také Jamesovi prozradí, že právě on z ní udělal to, co je dnes, tedy pouhá žebračka. Je zde vidět, jak se Dorian proměnil ve velice vlivnou postavu. Dokáže přimět ostatní lidi, aby páchali činy, které jsou zlé. Henry byl ten, kdo nejdříve Doriana ovlivnil, ale on mezitím ovlivňoval a ničil život mnoha jiným lidem.

Dorian má stále strach z Jamese Vanea. Začne být posedlý představou, že na něj James čeká za každým rohem. Zároveň se mu vrací myšlenky na činy, které spáchal. Častěji myslí na minulost a každá maličkost z jeho hříchů se mu připomíná. „*Each hideous detail came back to him with added horror.*”¹⁴⁷ Probudilo se snad v Dorianovi svědomí?

Po několika dnech, kdy se třese strachy ve svém domě, se vydává na hon. Při lovu je náhodou zabit nějaký člověk. Dorian dostává větší strach, hlavně z toho, že by mohl

---

¹⁴³ Wilde, s. 214.

¹⁴⁴ Wilde, s. 218.

¹⁴⁵ Wilde, s. 219.

¹⁴⁶ Wilde, s. 221.

¹⁴⁷ Wilde, s. 230.

brzy zemřít i on sám. „*I have no terror of Death. It is the coming of Death that terrifies me. Its monstrous wings seem to wheel in the leaden air around me.*”¹⁴⁸ Nakonec se dozvídá, že zabitý muž nebyl myslivec, ale James Vane. Dorianovi se uleví, myslí si, že je zachráněn. „*He stood there for some minutes looking at the dead body. As he rode home, his eyes were full of tears, for he knew he was safe.*”¹⁴⁹

V rozhovoru s lordem Henrym si povídají o zmizení malíře Basila a o sebevraždě Alana Campbella. Henry poté vyslovuje přání, že by rád znal nějakého vraha. „*I should like to know someone who had committed a real murder.*’ ‘*How horrid of you, Harry!*’ *cried the Duchess. ‘Isn’t it, Mr. Gray? Harry, Mr. Gray is all again. He is going to faint.’*”¹⁵⁰ Dorian se ho proto zeptá, zda by mu uvěřil, kdyby řekl, že Basila zabil on. „*What would you say, Harry, if I told you that I had murdered Basil?*”¹⁵¹ Henry však toto tvrzení odmítá. „*I would say, my dear fellow, that you were posing for a character that doesn’t suit you. All crime is vulgar, just as all vulgarity is crime. It is not in you, Dorian, to commit a murder.*”¹⁵² I když je Henry dobrým pozorovatelem lidských povah, nedokázal odhadnout samotného Doriana. Nikdy by nevěřil, že by byl schopný zavraždit člověka. V tomto směru měl Henry velmi špatný odhad.

V rozhovoru se Henry s Dorianem dostanou na otázku lidské duše. Henry má estetický názor, že duši má pouze umění a ne člověk. „*Art had a soul, but that man had not.*”¹⁵³ Dorian však Henryho přesvědčuje o tom, že každý člověk má duši. „*Don’t Harry. The soul is a terrible reality. It can be bought, and sold, and bartered away. It can be poisoned, or made perfect. There is a soul in each one of us. I know it.*”¹⁵⁴

Henry by si přál být mladý, protože v mládí vidí sílu. Přiznává se Dorianovi, že mu závidí jeho život. Chtěl by mít také takový obdiv a být všemi zbožňován. „*You are the type of what the age is searching for, and what it is afraid it has found. I am so glad that you have never done anything, never carved a statue, or painted a picture, or produced anything outside of yourself! Life has been your art. You have set yourself to music. Your days are your sonnets.*”¹⁵⁵ Henry ale na Dorianovi vidí pouze vizuální dokonalost. Pro něj je nejlepší, když je člověk mladý, krásný, úspěšný a bohatý.

---

¹⁴⁸ Wilde, s. 233.

¹⁴⁹ Wilde, s. 239.

¹⁵⁰ Wilde, s. 235.

¹⁵¹ Wilde, s. 244.

¹⁵² Wilde, s. 244.

¹⁵³ Wilde, s. 246.

¹⁵⁴ Wilde, s. 246.

¹⁵⁵ Wilde, s. 248.

Neuznává krásu a dobrotu duše. Člověk, jenž je navenek pohledný, nemusí mít dobrou duši, což si začíná uvědomovat i sám Dorian.

Dorian se už předtím rozhodl, že se chce změnit, ale v hlavě mu utkvěla Henryho slova, že člověk se změnit nemůže. „*Was it really true that one could never change? He felt a wild longing for the unstained purity of his boyhood.*”¹⁵⁶ Začíná svých činů litovat a zároveň i osudného přání, které vyslovil nad nově namalovaným portrétem.

„Ah! In what a monstrous moment of pride and passion he had prayed that the portrait should bear the burden of his days, and he keep the unsullied splendour of eternal youth! All his failure had been due to that. Better for him that each sin of his life had brought its sure, swift penalty along with it. There was purification in punishment. Not ‘Forgive us our sins,’ but ‘Smite us for our iniquities’ should be the prayer of a man to a most just God.”¹⁵⁷

Dorian začne považovat mládí za příčinu svých hříchů. Myslí si, že kdyby nebyl mladý a krásný, nedopustil by se žádných špatných činů. „*It was his beauty that had ruined him, his beauty and the youth that he had prayed for. But for those two things, his life might have been free from stain. His beauty had been to him but a mask, his youth but a mockery.*”¹⁵⁸ Dorian začne toužit po jiném životě. „*A new life! That was what he wanted. That was what he was waiting for. Surely he had begun it already. He had spared one innocent thing, at any rate. He would never again tempt innocence. He would be good.*”¹⁵⁹

Jde se podívat na obraz, zda se proměnil jeho výraz, když začal konat dobro. Je ale pro něj zklamáním, že se portrét změnil ještě k horšímu. „*He could see no change, save that in the eyes there was a look of cunning, and in the mouth the curved wrinkle of the hypocrite. The thing was still loathsome – more loathsome, if possible, than before.*”¹⁶⁰ Dorian to nechápe, nejdříve přemýšlí nad tím, zda by se měl přiznat. Avšak jeho činům by nejspíše nikdo neuvěřil. Portrét je obrazem jeho svědomí, duše a zároveň svědectvím o jeho hříších. Rozhodne se proto, že obraz zničí. „*Yes, it had been conscience. He would destroy it.*”¹⁶¹ Probodne portrét nožem, kterým zabil Basila. „*He*

---

¹⁵⁶ Wilde, s. 251.

¹⁵⁷ Wilde, s. 252.

¹⁵⁸ Wilde, s. 252.

¹⁵⁹ Wilde, s. 253.

¹⁶⁰ Wilde, s. 253-254.

¹⁶¹ Wilde, s. 255.

seized the thing, and stabbed the picture with it. There was a cry heard, and a crash. The cry was so horrible in its agony that the frightened servants woke, and crept out of their rooms.”¹⁶² Dorianův personál uslyší smrtelný výkřik. Když se dostanou do místnosti, najdou svého pána mrtvého.

„When they entered they found, hanging upon the wall, a splendid portrait of their master as they had last seen him, in all the wonder of his exquisite youth and beauty. Lying on the floor was a dead man, in evening dress, with a knife in his heart. He was withered, wrinkled, and loathsome of visage. It was not till they had examined the rings that they recognised who it was.”¹⁶³

Dorianovy zlé myšlenky i kruté činy nezanechávají žádnou stopu na jeho mládí a kráse, jeho portrét se však neúprosně mění s každou spáchanou ohavností. Obraz se stal symbolem Dorianova svědomí, které zaznamenává jeho zločiny a zároveň se nedá zabít. Nově namalovaný portrét způsobil, že se začal Dorian uctívat, ale zároveň cítil k sobě samému odpor. Někdy se bál podívat na změnu, protože měl strach ze svého svědomí. I přesto se stále snažil užívat si krás a rozkoší života. Dorian si myslel, že zničením obrazu zabije své svědomí, ale neuvědomil si, že portrét je i obrazem jeho duše. Zabil tedy svoji duši, bez které člověk nemůže žít, proto i sám sebe. Spáchání této sebevraždy zapříčiní to, že se změní ve vrásčitou a ohyzdnou mrtvolu, ale na druhé straně, obraz se promění do původní podoby, na krásného, mladého a ničím nezkaženého Dorigana Graye.

---

¹⁶² Wilde, s. 255.

¹⁶³ Wilde, s. 256.

5 BRAM STOKER, *Dracula* (1897)

5.1 Zámek Dracula

Jak je typické pro gotický román, děj se odehrává v místě, které je staré, pochmurné a tajemné. V *Draculovi* se těchto míst objevuje mnoho. Na začátku románu se vydává jeden z hlavních hrdinů, Jonathan Harker, na záhadné místo za tajemným klientem. „*I find that the district he named is in the extreme east of the country, just on the borders of three states, Transylvania, Moldavia, and Bukovina, in the midst of the Carpathian mountains; one of the wildest and least known portions of Europe. I was not able to light on any map or work giving the exact locality of the Castle Dracula.*”¹⁶⁴

V románu se vyskytují hororové prvky spojené s napětím, které nutí čtenáře k nepřetržitému čtení. Dále jsou zde prvky tajemna, které doprovází hlavní hrdiny po celou dobu příběhu. Už na počátku je vyřčeno tajemné varování, aby Jonathan nejel za hrabětem Draculou na jeho zámek. „*Must you go? Oh! Young Herr, must you go?*”¹⁶⁵ Tajemná je i doba Jonathanova příjezdu, jenž vychází na 4. května, tedy na mystický den svatého Jiří, kdy podle pověstí ožívá veškeré zlo. „*It is the eve of St George's Day. Do you not know that to-night, when the clock strikes midnight, all the evil things in the world will have full sway?*”¹⁶⁶

Během Jonathanovy cesty k Draculovi se dějí podivné věci. Jeho spolucestující se křížují a přemlouvají ho, aby nejezdil na zámek. Harkerovi to vše připadá záhadné, ale pokračuje ve své cestě. Napětí se při jeho cestě stupňuje. Je slyšet štěkot psů a vytí vlků, které Jonathana vystraší. „*Then a dog began to howl somewhere in a farmhouse far down the road – a long, agonized wailing, as if from fear...Then, far off in the distance, from the mountains on each side of us began a louder and a sharper howling – that of wolves...I was minded to jump from the calèche and run.*”¹⁶⁷ V této situaci se také zhorší počasí, což dodá atmosféře strašidelnější nádech.

„*It grew colder and colder still, and fine, powdery snow began to fall, so that soon we and all around us were covered with a white blanket. The keen wind still carried the howling of the dogs, though this grew fainter as we went on our way. The baying of the*

---

¹⁶⁴ Stoker, B., *Dracula*. London: Penguin Books, 1994. ISBN 0-14-06-2063-X. s. 9-10.

¹⁶⁵ Stoker, s. 13.

¹⁶⁶ Stoker, s. 13.

¹⁶⁷ Stoker, s. 21.

wolves sounded nearer and nearer, as though they were closing round on us from every side. I grew dreadfully afraid, and the horses shared my fear; but the driver was not in the least disturbed. He kept turning his head to left and right, but I could not see anything through the darkness."¹⁶⁸

Cesta na zámek se odehrává v den, který je velmi tajemný, záhadné je varování od spolucestujících, vytí psů a vlků nebo i tajemné modré plamínky objevující se na cestě. Většimu napětí napomáhá i to, že se cesta uskutečňuje o půlnoci pouze za svitu měsíce. Všechny tyto prvky jsou typické pro žánr gotického románu. „*The grey of the morning has passed, and the sun is high over the distant horizon.*"¹⁶⁹ „*I soon lost sight and recollection of ghostly fears in the beauty of the scene as we drove along.*"¹⁷⁰

Po strastiplné cestě dorazí advokát Harker na Draculův zámek. Jak je opět typické pro gotický román, zámek je na první pohled tajemný. „*In the gloom the courtyard looked of considerable size, and as several dark ways led from it under great round arches it perhaps seemed bigger than it really is.*"¹⁷¹ „*A key was turned with the loud grating noise of long disuse, and the great door swung back.*"¹⁷² Vnitřní bohaté vybavení zámku je velice starobylé. V zámku se nacházejí i zamčené místnosti, v nichž se ukrývá něco, co hrabě nechce, aby někdo viděl. „*You may go anywhere you wish in the castle, except where the doors are locked.*"¹⁷³ „*The Count's mysterious warning frightened me at the time; it frightens me more now when I think of it, for in future he has a fearful hold upon me. I shall fear to doubt what he may say!*"¹⁷⁴ Harker se v záhadném zámku necítí dobře. Je si vědom tajemné atmosféry, která prostupuje celou budovou. „*There is something so strange about this place and all in it that I cannot but feel uneasy. I wish I were safe out of it, or that I had never come.*"¹⁷⁵

Harkerův strach vystupňuje to, že při své prohlídce nenajde jedině otevřené dveře vedoucí ven ze zámku. Začíná uvažovat o tom, že se stal vězněm hraběte Draculy. „*Doors, doors, doors everywhere, and all locked and bolted. In no place save from the windows in the castle walls is there an available exit. The castle is a veritable prison, and*

---

¹⁶⁸ Stoker, s. 22.

¹⁶⁹ Stoker, s. 14.

¹⁷⁰ Stoker, s. 15.

¹⁷¹ Stoker, s. 24.

¹⁷² Stoker, s. 25.

¹⁷³ Stoker, s. 32.

¹⁷⁴ Stoker, s. 50.

¹⁷⁵ Stoker, s. 37.

I am a prisoner!"¹⁷⁶ Jonathan si uvědomuje, že mimo něj není v zámku žádný jiný člověk, protože hrabě zastává sám i funkci služebnictva a kočího. Harker si proto klade otázku, jak dokázal hrabě/kočí ovládnout vlky a proč měli lidé z vesnice takový strach.

*„He could control the wolves, as he did, by only holding up his hand in silence? How was it that all the people at Bistritz and on the coach had some terrible fear for me? What meant the giving of the crucifix, of the garlic, of the wild rose, of the mountain ash? Bless that good, good woman who hung the crucifix found my neck!”*¹⁷⁷

Čím déle se Jonathan zdržuje na zámku, tím větší pocituje strach. Nemá dobrý pocit z prostředí zámku. *„I am beginning to feel this nocturnal existence tell on me. It is destroying my nerve. I start at my own shadow, and am full of all sorts of horrible imaginings. God knows that there is ground for any terrible fear in this accursed place!”*¹⁷⁸ Začíná mít větší strach i z hraběte. Hlavně po noci, kdy ho uvidí, jak vylézá z okna a poté se plazí po zámecké zdi. Harker, který do té doby nic takového neviděl, je hrůzou bez sebe.

*„But my very feelings changed to repulsion and terror when I saw the whole man slowly emerge from the window and begin to crawl down the castle wall over that dreadful abyss, face down, with his cloak spreading out around him like great wings.”*¹⁷⁹

*“What manner of man is this, or what manner of creature is it in the semblance of man? I feel the dread of this horrible place overpowering me; I am in fear – in awful fear – and there is no escape for me; I am encompassed about with terrors that I dare not think of.”*¹⁸⁰

Jonathanovi se podaří dostat do zamčené části zámku. Pokoje jsou zařízené útulněji a dýchá tam na něj atmosféra staré doby. Nechce se vracet do svého pokoje, proto zde usíná. V noci se setkává s dalšími bytostmi. Jsou to tři velice krásné mladé ženy. Mají stejně jako hrabě bílé špičaté zuby a rudé rty. Bílá a rudá jsou kontrastní barvy, které zde představují dekadentní prvky. Dracula i jeho ženy mají rudé rty a červené oči, což symbolizuje agresivitu, násilí a erotický náboj. Stejně tak působí i

---

¹⁷⁶ Stoker, s. 38.

¹⁷⁷ Stoker, s. 40.

¹⁷⁸ Stoker, s. 46-47.

¹⁷⁹ Stoker, s. 47.

¹⁸⁰ Stoker, s. 47-48.

červená barva krve. Ženy Harkera velmi přitahují a zároveň z nich pocítuje strach. „*There was something about them that made me uneasy, some longing and at the same time some deadly fear.*”¹⁸¹ Tyto tři ženy také symbolizují sexualitu, která je v dekadentním hnutí hodně diskutovaným tématem.

Jak je typické pro gotický román, hlavní hrdina je ve velkém nebezpečí, které je popisováno jako hororová scéna. Jonathanovi začíná být stále více jasné, že ho hrabě vězní a poté, co s ním dokončí vyjednávání, předá ho těm třem ženám. To opět značí dekadentní znak, erotickou scénu, kterou symbolizuje červená barva krve a touha Draculových žen. Jonathan se zoufale snaží najít nějakou únikovou cestu, avšak hrabě je o krok napřed a veškerým Jonathanovým snahám o útěk zabrání. Je zde zřejmé, že je hrabě chytrý a umí předpovídat Harkerovo chování. Dracula má také rád věci pod kontrolou, musí probíhat tak, jak si sám naplánoval.

Další záhadnou věcí, kterou Jonathan viděl, byly tančící částičky prachu. Tyto skvrnky ho jakoby hypnotizovaly a poté se začaly zhmotňovat do podoby těch tří nebezpečných žen. Tato scéna má opět erotický nádech.

*„Then I began to notice that there were some quaint little specks floating in the rays of the moonlight. They were like the tiniest grains of dust, and they whirled round and gathered in clusters in a nebulous sort of way...I was becoming hypnotized!”*¹⁸²

*“The phantom shapes, which were becoming gradually materialized from the moonbeams, were those of the three ghostly women to whom I was doomed. I fled, and felt somewhat safer in my own room.”*¹⁸³

Jonathanovi se podaří dostat do Draculova pokoje. Myslí si, že tam najde alespoň klíč, kterým otevře vstupní dveře. Je však překvapen, protože najde kryptu, kde jsou uloženy bedny s hlínou a v jedné z nich leží mrtvolně vypadající hrabě. Tato scéna je velmi morbidní. Rakev, v níž by podle tradice měl člověk po smrti najít klid, zde plní funkci lože nemrtvého. Zároveň je ukryta v kryptě, která je vlhká a vede k ní tmavá chodba. Tyto morbidní motivy jsou znaky dekadence, které mají čtenáře šokovat.

„He was either dead or asleep, I could not say which – for the eyes were open and stony, but without the glassiness of death – and the cheeks had the warmth of life through all

---

¹⁸¹ Stoker, s. 51.

¹⁸² Stoker, s. 59.

¹⁸³ Stoker, s. 60.

their pallor, and the lips were as red as ever. But there was no sight of movement, no pulse, no breath, no beating of the heart...I saw the dead eyes, and in them, dead though they were, such a look of hate, though unconscious of me or my presence, that I fled from the place."¹⁸⁴

5.2 Hrabě Dracula

*„There are such beings as vampires; some of us have evidence that they exist. Even had we not the proof of our own unhappy experience, the teachings and the records of the past give proof enough for sane peoples.”*¹⁸⁵ Hrabě Dracula je jednou z hlavních postav, která stojí na straně zla. Je popisován jako starší muž. *„Within, stood a tall old man, clean-shaven save for a long white moustache, and clad in black from head to foot, without a single speck of colour about him anywhere.”*¹⁸⁶ Na Draculově obličejí je nápadná jeho bělost, ostré přečnávající zuby, velmi rudé rty a červené oči. Jak už bylo řečeno, tyto kontrasty barev jsou jedním z dekadentních prvků.

*„His face was a strong – a very strong – aquiline, with high bridge of the thin nose and peculiarly arched nostrils; with lofty domed forehead, and hair growing scantily round the temples, but profusely elsewhere. His eyebrows were very massive, almost meeting over the nose, and with bushy hair that seemed to curl in its own profusion. The mouth, so far as I could see it under the heavy moustache, was fixed and rather cruel-looking, with peculiarly sharp white teeth; these protruded over the lips, whose remarkable ruddiness showed astonishing vitality in a man of his years. For the rest, his ears were pale and at the tops extremely pointed; the chin was broad and strong, and the cheeks firm though thin. The general effect was one of extraordinary pallor.”*¹⁸⁷

I když hrabě vypadá nebezpečně, je také krásný. U lidí vyvolává jeho přítomnost nepříjemný pocit právě kvůli zlu, které je ukryto v Draculově nitru. Navenek se projevuje tak, že ostatní lidé k němu pociťují odpor. Tyto dekadentní prvky, které zastupuje hrabě Dracula, vzbuzují až fyzickou nevolnost. *„As the Count leaned over me and his hands*

---

¹⁸⁴ Stoker, s. 63.

¹⁸⁵ Stoker, s. 283.

¹⁸⁶ Stoker, s. 25.

¹⁸⁷ Stoker, s. 28.

*touched me, I could not repress a shudder.*¹⁸⁸ Upír má zároveň nadlidskou sílu. „*He moved impulsively forward, and holding out his hand grasped mine with a strength which made me wince, an effect which was not lessened by the fact that it seemed as cold as ice – more like the hand of a dead than a living man.*”¹⁸⁹ Čím je starší, tím má větší sílu. Je to proto, že za celý svůj „nemrtvý život“ sál krev, z níž čerpal veškerou energii. „*This vampire which is amongst us is of himself so strong in person as twenty men; he is of cunning more than mortal, for his cunning be the growth of ages.*”¹⁹⁰ V románu je hrabě Dracula popsán jako krutý, bezcitný tvor, který má schopnost ovlivňovat ostatní mrtvé a i některá zvířata. Dracula se také dokáže přetělovat. Ve své moci má živly, jako je bouře, mlha nebo hrom. „*He is brute, and more than brute; he is devil in callous, and the heart of him is not; he can, within limitations, appear at will when, and where, and in any of the forms that are to him.*”¹⁹¹

Gotický román, ve kterém se objevují různé příšery, vycházel z tradic a pověr. Právě díky pověrám, které přecházely z jedné generace na druhou, mohl vzniknout profil upíra, jak je znám v dnešní době. „*Take it, then, that the vampire, and the belief in his limitations and his cure, rest for the moment on the same base. For, let me tell you, he is known everywhere that men have been. In old Greece, in old Rome; he flourish in Germany all over, in France, in India, even in the Chersonese.*”¹⁹² Bram Stoker ve svém románu shrnul typické vlastnosti, které jsou připisovány upírům.

*„The vampire live on, and cannot die by mere passing of the time; he can flourish when that he can fatten on the blood of the living...But he cannot flourish without this diet...He throws no shadow...He make in the mirror no reflect...He has the strength of many in his hand..He can transform himself to wolf...He can be as bat...He can come in mist which he create...He come on moonlight rays as elemental dust...He can see in the dark.”*¹⁹³

Upíři však mají i určité nevýhody, kvůli kterým jsou zranitelní.

„He may not enter anywhere at the first, unless there be someone of the household who bid him to come...His power ceases, as does that of all evil things, at the coming of the

---

¹⁸⁸ Stoker, s. 28.

¹⁸⁹ Stoker, s. 26.

¹⁹⁰ Stoker, s. 283.

¹⁹¹ Stoker, s. 283.

¹⁹² Stoker, s. 285-286.

¹⁹³ Stoker, s. 286.

day...He can only change himself at noon or at exact sunrise or sunset...He can only pass running water at the slack or the flood of the tide...There are things which so afflict him that he has no power, as the garlic...my crucifix...The branch of wild rose on his coffin keep him that he move not from it; a sacred bullet fired into the coffin kill him so that he be true dead; and as for the stake through him, we know already of its peace; or the cut-off head that giveth rest."¹⁹⁴

Dracula pocházel ze vznešeného rodu. Říká se o něm, že se jeho rodina spojila s ďáblem. Hrabě Dracula je dílem Satana a tudíž v něm nemůže být žádné dobro. Je zároveň považován za dekadentní postavu, také kvůli svému aristokratickému původu. Tento rys symbolizuje úpadek šlechty, ke kterému došlo v Británii během 19. století.

„The Draculas were, says Arminius, a great and noble race, though now and again were scions who were held by their coevals to have had dealings with the Evil One. They learned his secrets in the Scholomance, amongst the mountains over Lake Hermanstadt, where the devil claims the tenth scholar as his due. In the records are such words as ‘stregoica’ – witch; ‘ordog’ and ‘pokol’ – Satan and hell; and in one manuscript this very Dracula is spoken of as ‘wampyr,’ which we all understand too well."¹⁹⁵

Později profesor o Draculovi zjišťuje, že nebyl za svého života zlým člověkem. Byl velmi vzdělaný, zajímal se například o alchymii, která zahrnovala nejdůležitější vědecké poznatky doby. *„He was in life a most wonderful man. Soldier, statesman, and alchemist – which latter was the highest development of the science-knowledge of his time. He had a mighty brain, a learning beyond compare, and a heart that knew no fear and no remorse. He dared even to attend the Scholomance, and there was no branch of knowledge of his time that he did not essay.*"¹⁹⁶ Dalo by se říci, že i když je ve své posmrtné podobě Dracula zlý, jeho duše však také touží po vysvobození. *„Just think what will be his joy when he too is destroyed in his worser part that his better part may have spiritual immortality. You must be pitiful to him too, though it may not hold your hands from his destruction.*"¹⁹⁷

---

¹⁹⁴ Stoker, s. 287.

¹⁹⁵ Stoker, s. 288.

¹⁹⁶ Stoker, s. 359-360.

¹⁹⁷ Stoker, s. 367.

5.3 Předměty k obraně proti upírům

Jelikož je v románu hlavní zápornou postavou upír hrabě Dracula, nechybí zde tajemné předměty, které slouží jako zbraň proti nemrtvým. Jednou z věcí, která je obranou proti upírům, je růženec. „...*taking a crucifix from her neck offered it to me.*”¹⁹⁸ Tuto ochranu dokazuje situace, kdy se Jonathan při holení škrábl a hrabě, poté co uviděl krev, na něj zaútočil. Růženec, který dostal, dokázal útok hraběte odvrátit. „*When the Count saw my face, his eyes blazed with a sort of demoniac fury, and he suddenly made a grab at my throat. I drew away, and his hand touched the string of beads which held the crucifix. It made an instant change in him, for the fury passed so quickly that I could hardly believe that it was ever there.*”¹⁹⁹ Růžencem jako zbraní se brání i kapitán, na jehož lodi se plaví i Dracula. „*The ship steered into port by a dead man*”²⁰⁰

Dále se zde setkáváme s křížem, jenž je též účinnou zbraní. „*By the roadside were many crosses.*”²⁰¹ Mezi další věci k obraně proti upírům je šípková růže, větvička jeřábu a česnek. Česnekem se snaží profesor Van Helsing chránit Lucy. Tuto rostlinu použije i v době, kdy se ukrývá u hrobky slečny Lucy. Hostie je další obrannou věcí proti upírům. Profesor to dokazuje tak, že touto církevní oplatkou zapečetí Lucyinu hrobku. Dalším nástrojem proti upírům je dřevěný kolík. Ten by se měl zabodnout do srdce nemrtvého, aby byla příšera zabita.

Tyto předměty, které chrání člověka před upíry a zlem obecně mají svůj původ v lidové slovesnosti a baladické poezii. Můžeme se s nimi setkat ve sbírce balad *Kytice* od českého spisovatele Karla Jaromíra Erbena. Ten v baladě nazvané *Svatební košile* uvádí předměty, které chrání člověka před zlem.²⁰²

Zrcadlo je věcí, které se hrabě Dracula vyhýbá. V jeho zámku není jediné zrcadlo, a to z toho důvodu, že upíři v něm nejsou vidět. Hrozí jim tedy odhalení jejich pravé totožnosti. Jednou se stalo, že Jonathan neviděl Draculův odraz v zrcadle. „*I started, for it amazed me that I had not seen him, since the reflection of the glass covered the whole room behind me...But there was no reflection of him in the mirror!*”²⁰³ Zrcadlo zde

---

¹⁹⁸ Stoker, s. 13.

¹⁹⁹ Stoker, s. 37-38.

²⁰⁰ Stoker, s. 110.

²⁰¹ Stoker, s. 17.

²⁰² „Pěkná noc, jasná – v tu dobu vstávají mrtví ze hrobů...Nesu si knížky modlíci...Růženec s sebou vzala jsem...To křížek po mé matičce.“ Erben K. J., *Kytice*, Praha: Garamond, 2006. ISBN 80-86955-25-7. s. 36-40.

²⁰³ Stoker, s. 37.

symbolizuje dekadentní motiv, který odráží realitu. Avšak upír pochází z jiné reality, proto není v zrcadle vidět.

5.4 Lucy Westenrová

Lucy Westenrová je z počátku popisována jako nevinná osoba. Postupně se objevuje motiv transformace. Lucy se z dobré osoby mění v pravý opak. Tento vývoj je typicky dekadentní, protože dochází k úpadku a nakonec k zániku postavy. K transformaci dobra ve zlo dochází také zapříčiněním hraběte Draculy, protože jeho vliv je jako infekce, které se člověk nedokáže zbavit.

Lucy je nejlepší kamarádkou Miny Murrayové. Z korespondence, kterou si dívky vyměňují, je patrné, že řeší muže a sňatek. Mina je zasnoubená s Jonathanem a Lucy svého vyvoleného teprve hledá. Objevují se zde znaky viktoriánské společnosti, kdy by se žena měla co nejvýhodněji vdát. „*He is an excellent parti, being handsome, well off, and of good birth. He is a doctor and really clever. Just fancy! He is only nine-and-twenty, and he has an immense lunatic asylum all under his own care.*”²⁰⁴ Lucy má tři nápadníky – doktora Johna Sewarda, Američana Quinceye P. Morrise a Arthura Holmwooda, svého vyvoleného. Ve svém dopise se svěřuje Mině, že i když je pro ni vhodná partie, má ho zároveň ráda.

Lucy žije v místě zvaném Whitby. Mina tam za svoji kamarádkou jede na návštěvu. Ve městě potkávají starého pana Swalese, který jim vypráví pověsti, i když neopomene dodat, že to jsou pouze výmysly lidí. „*These bans an' wafts an' boh-ghosts an' barguests and bogles an' al anent them is only fit to set bairns an' dizzy women a-belderin'.*”²⁰⁵ Když po nějaké době stařec opět potkává Minu, sdělí jí svoji předtuchu, že se blíží nějaké zlo. „*There's something in that wind and in the hoast beyond that sounds, and looks, and tastes, and smells like death. It's in the air; I feel it comin'.*”²⁰⁶ Tato zlá předtucha je dalším znakem gotického románu, kdy je příběh protkán tajemnem. I pouhý popis větrného počasí může čtenáře dostat do velkého napětí. Připomíná to hororovou scénu, v níž se blíží něco nebezpečného, tajemného a nadpřirozeného.

---

²⁰⁴ Stoker, s. 71.

²⁰⁵ Stoker, s. 83.

²⁰⁶ Stoker, s. 94.

Mezi další znaky gotického románu patří neobvyklé, až strašidelné počasí. Takovou bouři zažijí hlavní hrdinové v den, kdy přijíždí hrabě Dracula. Počasí je jiné, neobvyklé a zároveň tajemné.

„One of the greatest and suddenest storms on record has just been experienced here, with results both strange and unique. The weather had been somewhat sultry, but not to any degree uncommon in the month of August.”²⁰⁷

“White-crested waves beat madly on the level sands and rushed up the shelving cliffs...The wind roared like thunder, and blew with such force that it was with difficulty that even strong men kept their feet...To add to the difficulties and dangers of the time, masses of sea-fog came drifting inland.”²⁰⁸

Další tajemnou věcí je ruská loď, která se v bouři plaví k pobřeží a na níž je nalezena mrtvola kapitána. *„A small group who saw that dead seaman whilst actually lashed to the wheel.”²⁰⁹* Později se dozvídáme, že na lodi byl přepravován Dracula se svými bednami s hlínou. Avšak v době příjezdu lidé spatřili z lodě vycházet pouze záhadného psa.

Na lodi je také nalezen kapitánův deník. Námořník popisuje podivné události, které se během cesty odehrávaly. Situace byla až hororová, protože námořníci mají od začátku strach a téměř každý den někdo záhadně zmizí. Nakonec si je i kapitán vědom toho, jaká bytost se objevila na jeho lodi. Loď, která je řízena mrtvým kapitánem, má původ v baladické poezii Samuela Taylora Coleridge, *The Rhime of the Ancient Mariner*²¹⁰.

„Mate could not make out what was wrong; they only told him there was something, and crossed themselves...but would not say more than that there was something aboard.”²¹¹

“Last night another man lost – disappeared.”²¹² “We seem to be drifting to some terrible doom.”²¹³ “It is here; I know it, now. On the watch last night I saw It, like a man, tall and

---

²⁰⁷ Stoker, s. 95.

²⁰⁸ Stoker, s. 97.

²⁰⁹ Stoker, s. 100.

²¹⁰ Balada *The Rhime of the Ancient Mariner* je o kapitánovi, který na svoji loď i posádku přivolá prokletí tím, že zastřelí albatrose. Všichni jeho námořníci zahynou a změní se v přízraky.

²¹¹ Stoker, s. 103.

²¹² Stoker, s. 104.

²¹³ Stoker, s. 105.

thin, and ghastly pale. It was in the bows, and looking out. I crept behind It, and gave It my knife; but the knife went through It, empty as the air.”²¹⁴

Lucy je šťastná, těší se na svoji svatbu. Avšak jedna věc ji trápí, stejně tak i její matku a Minu. Lucy je náměsíčná. „*Then, too, Lucy, although she is so well, has lately taken to her old habit of walking in her sleep.*”²¹⁵ Mina má o svoji kamarádku strach a snaží se ji nevystavovat situacím, kdy by se její stav ještě více zhoršil. „*She was restless and uneasy all the time, and I cannot but think that her dreaming at night is telling on her. She is quite odd in one thing: she will not admit to me that there is any cause for restlessness...Lucy is so sweet and sensitive that she feels influences more acutely than other people do.*”²¹⁶

Po několika dnech po záhadné bouři, která se prohnala ve Whitby, zažije Mina další strašidelnou scénu. V noci zjistí, že náměsíčná Lucy vyšla ven z domu. Mina kamarádku najde na jejich oblíbené lavičce na hřbitově, kde mimo ní spatří i tajemnou bytost, která se nad Lucy sklání.

„It seemed to me as though something dark stood behind the seat where the white figure shone, and bent over it. What it was, whether man or beast, I could not tell.”²¹⁷

“When I got almost to the top I could see the seat and the white figure, for I was now close enough to distinguish it even through the spells of shadow. There was undoubtedly something, long and black, bending over the half-reclining white figure. I called in fright, ‘Lucy! Lucy!’ and something raised a head, and from where I was I could see a white face and red, gleaming eyes.”²¹⁸

Když však Mina přijde k Lucy, záhadné stvoření tam není. Vezme svoji kamarádku a snaží se ji dovést zpět domů. I přes strach o zdraví Lucy, Mina myslí i na to, aby je žádný jiný člověk při jejich noční „procházce“ nepotkal. I když se společnost jeví jako moderní, objevuje se zde viktoriánská tradice, kdy si žena musí dávat pozor na svoji pověst. Lucyina náměsíčnost by mohla být důvodem, kdy by si dívka zkazila reputaci. „*I was filled with anxiety about Lucy, not only for her health, lest she should suffer from the*

---

²¹⁴ Stoker, s. 106.

²¹⁵ Stoker, s. 91.

²¹⁶ Stoker, s. 109.

²¹⁷ Stoker, s. 112.

²¹⁸ Stoker, s. 113.

exposure, but for her reputation in case the story should get wind."²¹⁹ Ráno Mina objeví na krku Lucy dva vpichy a trochu krve. Myslí si, že byla neopatrná a při připevňování šály Lucy píchla špendlíkem.

Další dny je Lucy v noci stále náměsíčná. Mině se však podaří udržet ji v místnosti tak, že zamkne dveře. Lucy je však už v moci hraběte Draculy. Je zde patrný typický znak pro upíry, a to ten, že dokáže ovlivňovat mysl své oběti a postupně ji využívat. Dracula dokáže obejít i to, že je Lucy zavřená ve svém pokoji. Umí se proměnit jak v tajemného psa tak i v netopýra, který přiletí k oknu Lucyina pokoje.

Čím více je Lucy v moci hraběte Draculy, tím více se začíná projevovat její samotná proměna v upíra. V ranních hodinách je tak malátná, že nedokáže brzy vstát. Lucy také vypadá, že každým dnem více slábne. „*I do not understand Lucy's fading away as she is doing. She eats well and sleeps well, and enjoys the fresh air; but all the time the roses in her cheeks are fading, and she gets weaker and more languid day by day.*”²²⁰ Z tohoto důvodu požádá Arthur doktora Sewarda o její vyšetření. Doktor však nenajde žádné znaky nemoci, proto dojde k závěru, že Lucyina slabost má psychické příčiny. Požádá svého přítele profesora Abrahama Van Helsinga z Amsterodamu, aby se na Lucy přijel podívat. Van Helsing se zabývá záhadnými nemocemi. Profesor je Lucyiným stavem znepokojený. Jakoby tušil, že její zhoršený zdravotní stav souvisí s nějakou nadpřirozenou věcí. „*This is no jest, but life and death, perhaps more.*”²²¹ Po dalším zhoršení je Van Helsingovi jasné, že Lucy ztratila mnoho krve. Rozhodne se proto, že jí musí poskytnout novou krev transfuzí. „*There is no time to be lost. She will die for sheer want of blood to keep the heart's action as it should be. There must be transfusion of blood at once.*”²²²

Profesor nařídí doktorovi Sewardovi, aby Lucy hlídal, a to hlavně v noci. Van Helsing poté, co si všiml dvou vpichů na krku, pojímá další podezření. Lucy si z nocí nic nepamatuje, ale jakoby sama tušila, že se jí něco strašného děje právě během spánku. Bojí se proto usínat. Spánek zde symbolizuje smrt. Právě ze spánku čerpá nadpřirozená postava sílu.

„*'Afraid to go to sleep! Why so? It is the boon we all crave for.'* ‘*Ah, not if you were like me – if sleep was to you a presage of horror!*’ ‘*A presage of horror! What on earth do*

---

²¹⁹ Stoker, s. 114.

²²⁰ Stoker, s. 118.

²²¹ Stoker, s. 139.

²²² Stoker, s. 147.

you mean?’ ‘I don’t know; oh, I don’t know. And that is what is so terrible. All this weakness comes to me in sleep; until I dread the very thought.’”²²³

Profesor Van Helsing si je vědom nebezpečí, které Lucy hrozí. Nejenom, že se jí v noci snaží hlídat, ale podniká i další opatření. Dává Lucy bílé květiny, které naaranžuje do jejího pokoje i kolem jejího krku. Tajemné květiny jsou pouhým česnekem. Že by profesor od začátku tušil, že má co do činění s upírem? „*Why, these flowers are only common garlic...I only do for your good; but there is much virtue to you in those so common flowers. See, I place them myself in your room. I make myself the wreath that you are to wear. But hush! No telling to others that make so inquisitive questions.*”²²⁴ „*Devils or no devils, or all the devils at once, it matters not; we fight him all the same.*”²²⁵

Během léčby slečny Westenrové dojde k tajemnému zmizení vlka ze zoologické zahrady. Záhadnější je, že v den zmizení se na něj šel podívat nějaký cizinec a druhý den vlk přišel zpátky do zoo. Hrabě Dracula musel vlka použít pro svůj plán dostat se do Lucyina pokoje i přes česnek, který je tam umístěn. Jako scénu z hororu popisuje Stoker to, jak ztracený vlk rozbil okno v Lucyině pokoji a jak její matka leknutím zemřela. Lucy také zjišťuje, že se v domě nachází sama, její matka je mrtvá a služky někdo uspal. Má takový strach, že jí zbývá se pouze modlit.

„I cannot leave her, and I am alone, save for the sleeping servants, whom someone has drugged. Alone with the dead! I dare not go out, for I can hear the low howl of the wolf through the broken window. The air seems full of specks, floating and circling in the draught from the window, and the lights burn blue and dim. What am I to do? God shield me from harm this night! I shall hide this paper in my breast, where they shall find it when they come to lay me out. My dear mother gone! It is time that I go too. Good-bye, dear Arthur, if I should not survive this night. God keep you, dear, and God help me!”²²⁶

Profesor Van Helsing a doktor Seward ji druhý den najdou. Lucy je ještě naživu. Profesor si je už v tuto chvíli jistý, že i když zachrání Lucyin život, nejspíš i tak u ní

---

²²³ Stoker, s. 152-153.

²²⁴ Stoker, s. 159.

²²⁵ Stoker, s. 163.

²²⁶ Stoker, s. 175.

dojde k proměně. „*If that were all, I would stop here where we are now, and let her fade away into peace, for I see no light in life over her horizon.*”²²⁷

Doktor Seward si všimne změny Lucyiných předních zubů. „*In particular, by some trick of the light, the canine teeth looked longer and sharper than the rest.*”²²⁸ Když byl jednou doktor na stráži v jejím pokoji, objevil se u okna netopýr. Lucy na jeho přítomnost reagovala i ve spánku. Na Lucy velmi působí vliv hraběte Draculy. Toto ovlivnění, patřící ke znakům dekadence, je jako nákaza či infekce.

„*There was a full moonlight, and I could see that the noise was made by a great bat, which wheeled round – doubtless attracted by the light, although so dim – and every now and again struck the window with its wings. When I came back to my seat I found that Lucy had moved slightly, and had torn away the garlic flowers from her throat.*”²²⁹

Doktor je zmatený z toho, že si Lucy při spánku strhává z krku česnek a jakmile je při vědomí, tak ho naopak k sobě tiskne. Je zde zřejmé, že Lucy se mění v upíra. Dokonce jí zmizela i ranka na krku. „*The wounds on the throat had absolutely disappeared. For fully five minutes Van Helsing stood looking at her, with his face at its sternest. Then he turned to me and said calmly: ‘She is dying.’*”²³⁰ To, že se Lucy mění v něco nadpřirozeného, znamená také to, že umírá.

„*We thought her dying whilst she slept
And sleeping when she died.*”²³¹

Po Lucyině smrti si doktor Seward myslí, že její duše už má klid. Avšak Van Helsing mu to vyvrátí. „*Ah, well, poor girl, there is peace for her at last. It is the end!*” He turned to me, and said with grave solemnity: *‘Not so! Alas! Not so. It is only the beginning!’*”²³² Profesor ví, že teprve teď začne boj o Lucyinu duši. Navenek sice zemřela, avšak jako nemrtvá žije dále. I její vzhled se změnil. Nevypadala jako mrtvá, naopak se stala ještě krásnější. „*All Lucy’s loveliness had come back to her in death, and the hours that had passed, instead of leaving traces of ‘decay’s effacing fingers,’ had but*

---

²²⁷ Stoker, s. 179.

²²⁸ Stoker, s. 192.

²²⁹ Stoker, s. 192.

²³⁰ Stoker, s. 193.

²³¹ Stoker, s. 196.

²³² Stoker, s. 196.

restored the beauty of life, till positively I could not believe my eyes that I was looking at a corpse.”²³³ Její snoubenec jakoby nechtěl uvěřit, jak může být tak krásná, proto se ptá. „*Jack, is she really dead?*”²³⁴ Lucyina krása ve smrti je znakem dekadence.

Lidé, kteří ji měli rádi, musí podniknout hodně úsilí, aby pomohli její duši najít ten pravý klid. Lucyina duše je však uvězněná a existuje jediný způsob, jak ji osvobodit, a to odříznout jí hlavu a propíchnout srdce kulem. „*I want to cut off her head and take out her head.*”²³⁵ Tento způsob osvobození duše je velmi morbidní. Ke zničení upíra je nutné použít násilí, které je jedním z prvků dekadence.

Po Lucyině pohřbu se začínají dít divné věci. V noci se ztrácejí děti, a když pak druhý den přijdou domů, vypráví, že noc strávily s „krvavou dámou“. „*In all these cases the children were too young to give any properly intelligible account of themselves, but the consensus of their excuses is that they had been with a ‘bloofer lady.’ It has always been late in the evening when they have been missed, and on two occasions the children have not been found until early in the following morning.*”²³⁶ Děti jsou zdravé, až na krvavou ranku na krku. Opět je zde symbolizována morbidita, a to v ženě upírce. Jako protiklad jsou zde uvedeny symboly nevinnosti, které představují děti.

Van Helsing ukazuje doktorovi Sewardovi novinový článek o těchto dětech. Profesor mu vysvětluje, že existují věci, které jsou nadpřirozené a mimo chápání normálního člověka.

„Do you not think that there are things which you cannot understand, and yet which are; that some people see things that others cannot? But there are things old and new which must not be contemplate by men’s eyes, because they know – or think they know – some things which other men have told them. Ah, it is the fault of our science that it wants to explain all; and if it explain not, then it says there is nothing to explain. But yet we see around us every day the growth of new beliefs, which think themselves new; and which are yet but the old, which pretend to be young – like the fine ladies at the opera. I suppose now you do not believe in corporeal transference. No? Nor in materialization. No? Nor in astral bodies. No? Nor in the reading of thought. No? Nor in hypnotism.”²³⁷

---

²³³ Stoker, s. 198.

²³⁴ Stoker, s. 203.

²³⁵ Stoker, s. 198.

²³⁶ Stoker, s. 213.

²³⁷ Stoker, s. 229-230.

V 19. století dochází v Británii k průmyslové revoluci. Věda se posouvá o další stupeň a začínají se objevovat vynálezy, jenž by ještě před několika desítkami let byly pro obyčejného člověka nadpřirozené. „*Let me tell you, my friend, that there are things done to-day in electrical science which would have been deemed unholy by the very men who discovered electricity – who would themselves not so long before have been burned as wizards. There are always mysteries in life.*”²³⁸ Doktor však stále není ochoten věřit. „*‘Good God, Professor!’ I said, starting up. ‘Do you mean to tell me that Lucy was bitten by such a bat; and that such a thing is here in London in the nineteenth century?’*”²³⁹ Van Helsing namítá.

„*Can you tell me why men believe in all ages and places that there are some few who live on always if they be permit; that there are men and women who cannot die? We all know – because science has vouched for the fact – that there have been toads shut up in rocks for thousands of years, shut in one so small hole that only hold him since the youth of the world. Can you tell me how the Indian fakir can make himself to die and have been buried, and his grave sealed and corn sowed on it, and the corn reaped and be cut and sown and reaped and cut again, and then men come and take away the unbroken seal, and that there lie the Indian fakir, not dead, but that rise up and walk amongst them as before?*”²⁴⁰

Seward je stále zmaten, nechápe profesorovy náznaky. Van Helsing se mu nakonec svěří se svou teorií, že dětem způsobila ranky mrtvá Lucy. „*They were made by Miss Lucy!*”²⁴¹ Zároveň profesor poprosí Sewarda o pomoc se svým plánem. „*It is so hard to accept at once any abstract truth, that we may doubt such to be possible when we have always believed the “no” of it; it is more hard still to accept so sad a concrete truth, and of such a one as Miss Lucy. To-night I go to prove it. Dare you come with me?*”²⁴² Nejdříve navštíví ztracené dítě v nemocnici. Zde je patrný Lucyin upíří vliv. Dítě si nepřeje jít domů, ale přeje si jít za Lucy. „*He said he wanted to play with the “bloofer lady”.*”²⁴³

---

²³⁸ Stoker, s. 230.

²³⁹ Stoker, s. 231.

²⁴⁰ Stoker, s. 231.

²⁴¹ Stoker, s. 232.

²⁴² Stoker, s. 233.

²⁴³ Stoker, s. 235.

Jak už bylo zmíněno, pro gotický román je typické tajemné prostředí. Hlavní hrdinové se ocitají v prostředí hřbitova, konkrétně v hrobce. „*For it was very dark, and the whole place seemed so strange to us – we found the Westenra tomb.*”²⁴⁴ „*The tomb in the daytime, and when wreathed with fresh flowers, had looked grim and gruesome enough; but now some days afterwards, when the flowers hung lank and dead, their whites turning to rust and their greens to brown.*”²⁴⁵ Profesor odklopí víko Lucyiny rakve, avšak nic tam nenajdou, je prázdná. „*Lucy’s body is not in that coffin.*”²⁴⁶ Nejenom hřbitov, ale i hodina, kdy tam doktoři pátrají, je tajemná a opět typická pro gotický román. „*I heard a distant clock strike twelve, and in time came one and two.*”²⁴⁷ Druhý den se za svitu Slunce opět vydávají na hřbitov. Když znovu otevřou hrobku, najdou tam už mrtvou Lucy, jejíž tělo je velmi krásné. Seward tomu stále nedokáže uvěřit. Van Helsing mu proto vypráví, v jakou příšeru se Lucy proměnila. V této části je vůbec poprvé za celý román použito slovo „*the vampire*“. Autor nechával do té doby čtenáře v nejistotě a napětí.

„*’Here, there is one thing which is different from all recorded: here is some dual life that is not as the common. She was bitten by the vampire when she was in a trance, sleep-walking – oh, you start; you do not know that, friend John, but you shall know it all later – and in trance could he best come to take more blood. In trance she died, and in trance she is Un-Dead, too. So it is that she differ from all other. Usually when the Un-Dead sleep at home! – as he spoke he made a comprehensive sweep of his arm to designate what to a vampire was ‘home’ – ‘their face show what they are, but this so sweet that-was when she not Un-Dead she go back to the nothings of the common dead. There is no malign there, see, and so it make hard that I must kill her in her sleep.*”²⁴⁸

Dalším postupem profesora Van Helsinga je to, že se chce zbavit nemrtvé Lucy, aby její duše došla klidu. Upíra se však může zbavit pouze tím, že mu odřízne hlavu a tělo probodne kůlem. „*’I shall cut off her head and fill her mouth with garlic, and I shall drive a stake through her body.’ It made me shudder to think of so mutilating the body of the woman whom I had loved. And yet the feeling was not so strong as I had expected. I was, in fact, beginning to shudder at the presence of this being, this Un-Dead, as Van*

---

²⁴⁴ Stoker, s. 235.

²⁴⁵ Stoker, s. 236.

²⁴⁶ Stoker, s. 237.

²⁴⁷ Stoker, s. 238.

²⁴⁸ Stoker, s. 241.

*Helsing called it, and to loathe it.*²⁴⁹ Předtím, než uskuteční tento čin, chce přesvědčit své přátele, s jakým nadpřirozeným monstrem se budou muset utkat. Další noc se proto na hřbitov s doktorem vydávají i Arthur a Quincey. Po dlouhém nočním čekání spatří nemrtvou Lucy.

„It was now near enough for us to see clearly, and the moonlight still held. My own heart grew cold as ice, and I could hear the gasp of Arthur as we recognized the features of Lucy Westenra. Lucy Westenra, but yet how changed. The sweetness was turned to adamantine, heartless cruelty, and the purity to voluptuous wantonness.”²⁵⁰

Lucy nato začne lákat svého bývalého snoubence. *„As for Arthur, he seemed under a spell; moving his hands from his face, he opened wide his arms. She was leaping for them, when Van Helsing sprang forward and held between them his little golden crucifix. She recoiled from it, and, with a suddenly distorted face, full of rage, dashed past him as if to enter the tomb.*”²⁵¹ Všichni čtyři muži zažijí strastiplné dobrodružství. Celá noc je popsána velmi poutavě, čtenář má pocit, že se také nachází na hřbitově a celou scénu pozoruje. *„My friend Arthur, you have had sore trial; but after, when you will look back, you will see how it was necessary.*”²⁵²

Druhý den odpoledne se opět všichni sejdou v Lucyině hrobce. Profesor Van Helsing jim vysvětluje, kdo je to vlastně nemrtvý. *„Before we do anything, let me tell you this; it is out of the lore and experience of the ancients and of all those who have studied the powers of the Un-Dead. When they become such, there comes with the change the curse of immortality; they cannot die, but must go on age after age adding new victims and multiplying the evils of the world; for all that die from the preying of the Un-Dead become themselves Un-Dead, and prey on their kind.*”²⁵³ Dále jim vysvětluje, že nemrtvý s podobou Lucy ještě nebyl tak silný, protože neublížil dětem, ze kterých sál krev. Bylo ale pravděpodobné, že pokud nezastaví řádění monstra, začnou mu přibývat oběti a ovlivněné děti budou upírku vyhledávat. Pokud nemrtvou odstraní, nalezne i Lucyina duše klid. *„When this now Un-Dead be made to rest as true dead, then the soul of the poor lady whom we love shall again be free. Instead of working wickedness by night and*

---

²⁴⁹ Stoker, s. 241-242.

²⁵⁰ Stoker, s. 252-253.

²⁵¹ Stoker, s. 254.

²⁵² Stoker, s. 255.

²⁵³ Stoker, s. 257.

growing more debased in the assimilation of it by day, she shall take her place with the other Angels.”²⁵⁴ Nato jí probodnou srdce kůlem. Tento čin je sám o sobě velmi morbidní. Lucyiny přátelé k tomu musí použít násilí. Lucyin snoubenec Arthur tím byl šokován, ale byl si vědom toho, jak nebezpečný je přízrak v hrobce, proto pomohl profesorovi zničit nemrtvou Lucy. Po tomto činu už v rakvi neležela nadpřirozeně krásná upírka, ale mrtvá Lucy, jejíž podoba se změnila tak, jak si ji všichni pamatovali. Zároveň všichni ucítili, že Lucyina duše konečně dosáhla klidu.

*„One and all we felt that the holy calm that lay like sunshine over the wasted face and form was only an earthly token and symbol of the calm that was to reign for ever...God bless you that you have given my dear one her soul again, and me peace...No longer she is the devil's Un-Dead. She is God's true dead, whose soul is with Him!”*²⁵⁵

5.5 Mina Murrayová

Mina Murrayová je postavou, která se ocitá na rozhraní mezi stranami dobra a zla. Mina je z počátku příběhu osobou, která je ničím nezkažená. Má své ideály a o všem a o všech smýšlí v dobrém. To se postupně začíná měnit, protože se setkává s něčím, co je zlé a co ji zároveň přitahuje. Hrabě Dracula se pokouší Minu ovlivnit, avšak ona jeho vlivu odolává, i když ji to stojí velké úsilí. Na jedné straně se Mina nechce stát zlou osobou, bojuje s tímto vlivem, ale na druhou stranu by ji zlo přesto lákalo.

Mina je snoubenkou Jonathana Harkera. Často myslí na svého milého, kterého má upřímně ráda. Postupem času se o něj stále více bojí, protože nemá žádné zprávy z Transylvánie, kam odjel na zámek Dracula. Pan Hawkins, který je Jonathanův nadřízený, přeposlal Mině jeho dopis. Minu to ale neuklidní, protože má špatný pocit z toho, že styl, jakým Jonathan dopis napsal, je zvláštní. *„That is not like Jonathan; I do not understand it, and it makes me uneasy.*”²⁵⁶ Strach o snoubence se stále stupňuje. *„No news from Jonathan. I am getting quite uneasy about him, though why I should I do not know.*”²⁵⁷

Mina dostane od Jonathana dopis až po několika měsících. Odjíždí za ním do nemocnice v Budapešti, kde se zotavuje z nemoci nebo spíše z nervového otřesu. Sestra

---

²⁵⁴ Stoker, s. 257.

²⁵⁵ Stoker, s. 260.

²⁵⁶ Stoker, s. 91.

²⁵⁷ Stoker, s. 92.

Mině sdělí, že jí nemůže říci o věcech, o nichž Jonathan blouznil. Sdělí Mině jen to, že blouznil o věcech, které jsou nadpřirozené. „*His fear was of great and terrible things, which no mortal can treat of.*”²⁵⁸ Jonathan nechce po svém probuzení čekat, je ovlivněn událostmi, které se mu staly na zámku Dracula. Ještě v budapešťské nemocnici uzavře s Minou sňatek a zároveň jí věnuje svůj deník. Mina ho však na důkaz lásky a důvěry k Jonathanovi neotevře. Jonathan totiž zažil takový strach, že se chce se svoji milovanou oženit při první příležitosti. Po hrůzách, které zažil, už nechce čekat. Má obavy, že už by příště k tomu nemusel mít příležitost.

Mina se poté vrací s Jonathanem do Londýna. Zastihne je však další krutá rána. Zemře Jonathanův zaměstnavatel. Jak je typické pro gotický román, tajemné události se dějí ve zvláštních chvílích, jako je například pohřeb. Novomanželé si tam všimnou podivného muže. „*His face was not a good face; it was hard, and cruel, and sensual, and his big white teeth, that looked all the whiter because his lips were so red, were pointed like an animal's. Jonathan kept staring at him, till I was afraid he would notice. I feared he might take it ill, he looked so fierce and nasty.*”²⁵⁹ Jonathan je tím mužem spíše šokován. Mina se ho ptá, proč je tak rozrušen. „*I asked Jonathan why he was disturbed, and he answered, evidently thinking that I knew as much about it as he did: 'Do you see who it is?'*”²⁶⁰ Jonathan, naplněn strachem, odpovídá nesmyslně. „*'It is the man himself! ... I believe it is the Count, but he has grown young. My god, if this be so! Oh, my God! My God! If I only knew!'*”²⁶¹

Mina má strach, neví, co se děje s jejím manželem. Přečte si proto tajně Jonathanův deník z Transylvánie. Je z toho zděšena, neví, zda to je pravda nebo pouze poblouznění jejího manžela. Po pár dnech se Mina schází s Van Helsingem. Ten se s ní baví o Lucy a Jonathanovi. Poté, co k němu Mina získá důvěru, předá mu k přečtení Jonathanův deník. „*Dr Van Helsing, what I have to tell you is so queer that you must not laugh at me or at my husband.*”²⁶² Další den Minu Van Helsing v dopise uklidňuje tím, že její manžel není blázen, ale události, které zažil, byly skutečné. „*Strange and terrible as it is, it is true!*”²⁶³

---

²⁵⁸ Stoker, s. 128.

²⁵⁹ Stoker, s. 207.

²⁶⁰ Stoker, s. 207.

²⁶¹ Stoker, s. 207-208.

²⁶² Stoker, s. 223.

²⁶³ Stoker, s. 224.

Jednou v noci spí Mina v ústavu u doktora Sewarda. Zdá se jí velmi tajemný sen o tom, že je obklopena mlhou, která houstne a zhmotňuje se. Mina si druhý den myslí, že to byl pouhý sen, avšak ze všech náznaků je zřejmé, že to nebyl jen sen. Mlha zde má erotický nádech, což symbolizuje dekadenci. V dekadentních dílech není jednoznačně napsáno, že jde o erotický motiv, ale objevují se různé signály, které na to poukazují.

„I put back the clothes from my face, and found, to my surprise, that all was dim around me. The gas-light which I had left lit for Jonathan, but turned down, came only like a tiny red spark through the fog, which had evidently grown thicker and poured into the room.”²⁶⁴

“It got thicker and thicker, till it seemed as if it became concentrated into a sort of pillar of cloud in the room, through the top of which I could see the light of the gas shining like a red eye...Jonathan had seen those awful women growing into reality through the whirling mist in the moonlight, and in my dream I must have fainted.”²⁶⁵

O tom, že se Dracula začíná zmocňovat paní Harkerové, se nedlouho na to přesvědčí i ostatní. Po napadení pacienta Renfielda jdou k Mině do pokoje. Stanou se svědky toho, jak hrabě Dracula saje Mině Harkerové krev z hrdla.

„On the bed beside the window lay Jonathan Harker, his face flushed, and breathing heavily as though in a stupor. Kneeling on the near edge of the bed facing outwards was the white-clad figure of his wife. By her side stood a tall, thin man, clad in black. His face was turned from us, but the instant we saw it we all recognised the Count – in every way, even to the scar on his forehead. With his left hand he held both Mrs Harker’s hands, keeping them away with her arms at full tension; his right hand gripped her by the back of the neck, forcing her face down on his bosom.”²⁶⁶

Po tomto vyrušení je Dracula rozhořčen, proto napadá ostatní hrdiny. Ti jsou však předem připraveni a vybaveni různými věcmi, které mohou upíra zastavit.

„As we burst into the room, the Count turned his face, and the hellish look that I had heard described seemed to leap into it. His eyes flamed red with devilish passion; the great nostrils of the white aquiline nose opened wide and quivered at the edges; and the

---

²⁶⁴ Stoker, s. 308.

²⁶⁵ Stoker, s. 309.

²⁶⁶ Stoker, s. 336.

white sharp teeth, behind the full lips of the blood-dripping mouth, champed together like those of a wild beast. With a wrench, which threw his victim back upon the bed as though hurled from a height, he turned and sprang at us. But by this time the Professor had gained his feet, and was holding towards him the envelope which contained the Sacred Wafer. The Count suddenly stopped, just as poor Lucy had done outside the tomb, and cowered back."²⁶⁷

Po zjištění, co se stalo, si Mina připadá nečistá. Ví, že už nemá čistou duši, že její duše byla narušena tím netvorem, jenž jí sál krev. „*Unclean, unclean! I must touch him or kiss him no more. Oh, that it should be that it is I who am now his worst enemy, and whom he may have most cause to fear.*”²⁶⁸ Mina svým přátelům vypráví o tajemné mlze, kterou začala vídat ve svých snech a jak si uvědomila, nebylo to pouze ve snech, ale byla to skutečnost. Poté se mlha začala zhmotňovat v tu nejobávanější osobu, hraběte Draculu. „*If the mist had turned into his figure, for it had entirely disappeared – stood a tall, thin man, all in black.*”²⁶⁹ Dracula chtěl ublížit i Jonathanovi, proto zůstala Mina klidná a udělala vše, oč ji žádal. Zároveň byla omámená jeho mocí. „*I was bewildered, and, strangely enough, I did not want to hinder him. I suppose it is a part of the horrible curse that this happens when his touch is on his victim.*”²⁷⁰ Při vyprávění zmíní i Draculovo varování. „*And so you, like the others, would play your brains against mine. You would help these men to hunt me and frustrate me in my designs! You know now, and they know in part already, and will know in full before long, what it is to cross my path.*”²⁷¹ Dracula si je vědom, že všichni lidé kolem mají Minu velmi rádi. Jelikož je lstivý, pochopí, že největší ránu jim způsobí tím, že se zmocní Míny, za jejíž ochranu by obětovali svůj život. Provede proto odporný čin. Nechá Minu napít se jeho vlastní krve. Chce si z ní později udělat družku. Zároveň je jeho plán prohnanejší o to víc, protože se Mina díky tomuto činu nemůže vymanit z jeho vlivu. Mina bude muset od té doby poslechnout Draculova zavolání. „*But as yet you are to be punished for what you have done. You have aided in thwarting me; now you shall come to my call. When my brain says ‘Come!’*”²⁷²

Mina i po tomto hrůzném zážitku neztrácí naději. Povzbuzuje všechny ve víru v Boha, protože on je jediný, kdo jim v této situaci může pomoci. „*That we must keep on*

---

²⁶⁷ Stoker, s. 336.

²⁶⁸ Stoker, s. 339.

²⁶⁹ Stoker, s. 342.

²⁷⁰ Stoker, s. 342.

²⁷¹ Stoker, s. 343.

²⁷² Stoker, s. 343.

trusting; and that God will aid us up to the end.”²⁷³ Mina ani její přátelé si nyní nemohou být jisti tím, zda jim paní Harkerová někdy neublíží. Mina však na to reaguje tak, že pokud by na sobě cítila, že by měla někomu ublížit, raději by obětovala svůj život. Mina se brání jak zlu tak i svému úpadku. „*Because if I find in myself – and I shall watch keenly for it – a sign of harm to any that I love, I shall die!*”²⁷⁴ V románu se navzdory nebezpečí a hrůzným zážitkům objevuje láska. Právě láska k partnerovi nebo i k přátelům vede hlavní hrdiny k tomu, že by jeden za druhého obětovali život.

Než se ostatní vydají na výpravu k zastavení Draculy, profesor Van Helsing chce Minu ochránit. Proto do jejího pokoje dává česnek a chce jí požehnat tím, že na její čelo přiloží hostii. Avšak Mina v tuto chvíli opravdu nemá čistou duši, protože hostie se rozžhaví a nechá na Minině čele otisk.

„On your forehead I touch this piece of Sacred Wafer in the name of the Father, the Son, and...There was a fearful scream which almost froze our hearts to hear. As he placed the Wafer on Mina’s forehead, it had seared it – had burned into the flesh as though it had been a piece of white-hot metal...’Unclean! Even the Almighty shuns my polluted flesh! I must bear this mark of shame upon my forehead until the Judgment Day.”²⁷⁵

Mina je velmi chytrá a bystrá. Napadne ji, že by ji profesor Van Helsing mohl zhypnotizovat, a to před úsvitem, protože v té době může mluvit svobodně. „*‘I want you to hypnotize me!’ she said. ‘Do it before the dawn, for I feel that then I can speak, and speak freely.*”²⁷⁶ Právě díky hypnóze se dozví, že se hrabě Dracula dal na útěk. Začal se bát dobrých lidí, které by mohli mít šanci ho opravdu zničit.

Jed, který se dostal Mině do těla, začíná pomalu působit. Mina bývá občas zamlklá a zahloubaná sama do sebe. „*I suppose it is some of that horrid poison which has got into her veins beginning to work. The Count had his own purposes when he gave her what Van Helsing called ‘the Vampire’s baptism of blood.*”²⁷⁷ Mění se nejenom její osobnost, ale začíná se měnit i fyzicky. „*I can see the characteristics of the vampire coming in her face.*”²⁷⁸ Doktoři mezi sebou probírají variantu, že by Minu mohl Dracula ovlivnit tak, aby mu vyradila všechna jejich tajemství. Zjistí také, že Minina mysl je

---

²⁷³ Stoker, s. 344.

²⁷⁴ Stoker, s. 346.

²⁷⁵ Stoker, s. 353.

²⁷⁶ Stoker, s. 371.

²⁷⁷ Stoker, s. 383.

²⁷⁸ Stoker, s. 384.

svobodná pouze v určitou dobu, a to před východem nebo západem slunce. V této době se může Mina svobodně vyjadřovat. Ve zbylém části dne působí upírův jed. „*This mood or condition begins some half-hour or more before actual sunrise or sunset, and lasts till either the sun is high, or whilst the clouds are still aglow with the rays streaming above horizon. At first there is a sort of negative condition, as if some tie were loosened, and then the absolute freedom quickly follows.*”²⁷⁹

Mina si je vědoma, co je v sázce. Může se stát, že při honbě za Draculou všichni její přátelé zemřou a nebude tak nikdo, kdo by vysvobodil její duši poté, co by se z ní stala upírka. Nevybrala si dobrovolně, že chce zatratit svoji duši, protože je ve svém nitru dobrým člověkem. Přesto neztrácí naději. Právě naděje je jedinou věcí, která ji drží při životě a díky které má ještě malou možnost, že se svého utrpení zbaví. Zároveň ji drží i naděje toho, že pomůže svým přátelům odstranit největší zlo, které se skrývá na Zemi.

*„Were death, or the fear of death, the only thing that stood in the way, I would not shrink to die here, now amidst the friends who love me. But death is not all. I cannot believe that to die in such a case, when there is hope before us and a better task to be done, is God’s will. Therefore, I on my part give up here the certainty of eternal rest, and go out into the dark where may be the blackest things that the world or the nether world holds!”*²⁸⁰

Mina raději zemře, než aby její duše zůstala navěky nečistá. „*You must promise me,, one and all that, should the time come, you will kill me...When I am thus dead in the flesh, then you will, without a moment’s delay, drive a stake through me and cut off my head; or do whatever else may be wanting to give me rest!*”²⁸¹

Během cesty se Mina začíná více proměňovat. Přes den velmi tvrdě spí. Profesor Van Helsing ji dokonce přistihl při tom, jak ho ve spaní pozoruje, jako kdyby sledovala svoji oběť. „*I tell her to sleep while I watch. But presently I forget all of watching; and when I sudden remember that I watch, I find her lying quiet, but awake, and looking at me with so bright eyes.*”²⁸²

---

²⁷⁹ Stoker, s. 391-392.

²⁸⁰ Stoker, s. 392-393.

²⁸¹ Stoker, s. 393.

²⁸² Stoker, s. 433.

5.6 Dr. John Seward a jeho pacient Renfield

John Seward je doktorem a ředitelem ústavu choromyslných. Ve své léčebně má pacienta Renfielda. Pro doktora je Renfield zvláštním pacientem. Neustále ho pozoruje. Renfield nejdříve chová mouchy, které pak podává jako potravu pavoukům. Pavouky pak posléze krmí vrabce, kterých by se rád poté zbavil tak, že by je nechal sežrat kočkou. Renfield je blázen, který má krutou povahu, což je příznačné právě v situaci, v níž si libuje v pozorování toho, jak silnější živočich zneškodní toho slabšího. Doktor Seward mu kočku zakáže. Renfield reaguje velmi podrážděně, jakoby chtěl doktora zabít. „*His face fell, and I could see a warning of danger in it, for there was a sudden fierce, sidelong look which meant killing.*”²⁸³ Poté zjišťuje, že vrabci zmizeli. Avšak podle všech indicií je snědl sám Renfield. „*The attendant has just been to me to say that Renfield has been very sick and has disgorged a whole lot of feathers. ‘My belief is, doctor,’ he said, ‘that he has eaten his birds, and that he just took and ate them raw!’*”²⁸⁴

Pacientovo chování se nelepší. Po nějakém čase doktorovi sdělí, že „Mistr je nablízku“. „*I don't want to talk to you: you don't count now; the Master is at hand.*”²⁸⁵ Doktor to považuje za nějaké náboženské poblouznění, avšak je zde zřejmé, že Renfield tím Mistrem myslel hraběte Dracula. Blázen začíná být stejně jako Lucy Draculou ovlivněný, proto za hrabětem utíká ze sanatoria. To, že na Renfielda něco působí, si doktor Seward uvědomuje už od začátku. „*Violent all day, then quiet from moonrise to sunrise. I wish I could get some clue to the cause. It would almost seem as if there was some influence which came and went.*”²⁸⁶

Renfield je vedle Draculy a Lucy další dekadentní postavou románu. Představuje princip transformace člověka v upíra, což znamená úpadek osobnosti. Dracula s ním manipuluje, protože ho dokázal dostat do své moci. Renfield se tohoto vlivu nedokáže zbavit. Považuje Dracula za svého pána. To, jak Dracula ovládá jiné osoby, by se dalo přirovnat k faustovskému tématu neboli smlouvě s ďáblem.

Renfield je velmi zvláštním pacientem. Ke změně v chování u něj nastává poměrně často. Nejzvláštnější jsou jeho záchvaty. Doktor si začíná uvědomovat, že záchvaty jsou závislé na Slunci. Pokládá si proto otázku, zda právě Slunce, stejně jako

---

²⁸³ Stoker, s. 89.

²⁸⁴ Stoker, s. 89.

²⁸⁵ Stoker, s. 124.

²⁸⁶ Stoker, s. 132.

Měsíc, dokáže ovlivňovat psychiku lidí. „*Can it be that there is a malign influence of the sun at periods which affects certain natures – as at times the moon does others?*”²⁸⁷

Později přichází na to, že za Renfieldovými útekami je další důvod. Hrabě Dracula se přestěhoval do domu, jenž sousedí s ústavem. „*Strange that it never struck me that the very next house might be the Count’s hiding-place! Goodness knows that we had enough clues from the conduct of the patient Renfield!*”²⁸⁸ Právě kvůli věcem, které mají souvislost mezi hrabětem a Renfieldem, se Mina rozhodne, že se chce se Sewardovým pacientem sejit. Ten jí vypráví o tom, jak se jednou pokusil zabít svého doktora, a to z toho důvodu, že chtěl nabrat sílu z jeho krve. „*The doctor here will bear me out that on one occasion I tried to kill him for the purpose of strengthening my vital powers by the assimilation with my own body of his life through the medium of his blood – relying, of course, upon the Scriptural phrase, ‘For the blood is the life.’*”²⁸⁹

Jeden den dojde ke změně Renfieldova zdravotního stavu. Žádá doktora, aby ho propustil. Nechce uvést důvody, ale můžeme se domnívat, že vše souvisí s Draculou. Renfield argumentuje tím, že si chce zachránit duši. „*Take me out of this and save my soul from guilt! Can’t you hear me, man? Can’t you understand? Will you never learn? Don’t you know that I am sane and earnest now; that I am no lunatic in a mad fit, but a sane man fighting for his soul?*”²⁹⁰

Nedlouho poté najde doktor Seward svého pacienta ležícího na zemi a pod ním kaluž krve. „*As the face was exposed I could see that it was horribly bruised, as though it had been beaten against the floor – indeed it was from the face wounds that the pool of blood originated. The attendant who was kneeling beside the body said to me as we turned him over.*”²⁹¹ Renfield všem těsně před smrtí vypráví, jak se mu přihodilo jeho zranění. Řekl jim vše o tom, jak za ním Dracula chodil, jak mu dával dárky v podobě různých zvířat a také to, že bere paní Harkerové život. Právě tato skutečnost Renfielda velmi rozčílila a tak se rozhodl, že bude chránit Minu, proto se pustil s Draculou do souboje, ze kterého na něj čekala smrt. „*I was going to win, for I didn’t mean Him to take any more of her life, till I saw His eyes. They burned into me, and my strength became*

---

²⁸⁷ Stoker, s. 143.

²⁸⁸ Stoker, s. 269.

²⁸⁹ Stoker, s. 280.

²⁹⁰ Stoker, s. 295.

²⁹¹ Stoker, s. 328.

like water. He slipped through it, and when I tried to cling to Him, He raised me up and flung me down.”²⁹²

5.7 Hon na Draculu

Celým příběhem provází čtenáře tajemství. Největším tajemstvím je samotný hrabě Dracula. Avšak i ostatní hrdinové románu skrývají věci, o kterých nechtějí, aby se je někdo jiný dozvěděl. Mohou k tomu mít mnoho důvodů, například obavu z toho, že by nikdo jejich zážitkům nevěřil. Mina, Jonathan, Van Helsing, Seward, Godalming a Morris se dohodnou, že si budou sdělovat všechny věci, které se jim stanou. „*We need have no secrets amongst us; working together and with absolute trust, we can surely be stronger than if some of us were in the dark.*”²⁹³ Protože se tito přátelé rozhodli zničit velké zlo, které by mohlo ohrožovat nejenom je, ale i ostatní obyvatele celého světa, každý musí vědět o všem důležitém. Tím zlem je hrabě Dracula.

Všichni tito lidé se pouštějí do pátrání o informacích o Draculovi. Veškeré tajemné události, o kterých psali v novinách, zvláštní bouře, tajemná ruská loď s mrtvou posádkou, to vše je dílem hraběte. Právě díky tomu, že si tito přátelé dokáží sdělit veškeré věci, jenž se jim udály, mohou si spojit tyto tajemné události. Mezi další záhadné věci, týkající se hraběte Draculy patří to, proč si s sebou na lodi vezl padesát beden s hlínou. „*They had all something to say of the strange entry of the ship, which is already taking its place in local tradition; but no one could add to the simple description: ‘Fifty cases of common earth.’*”²⁹⁴

Profesor Van Helsing si je vědom nebezpečí, jenž bude hrozit všem, kteří se s ním zapojí do boje proti Draculovi. Nemá strach o svůj život, ale o to, že by se mohl stát stejnou nestvůrou. V románu se objevují náznaky víry. Správný věřící se po smrti dostane do nebe. Avšak co by se stalo s takovým člověkem, který by se proměnil v upíra? Jeho duše by nebyla volná a zůstala by zatracena. „*Life is nothings! I heed him not. But to fail here is not mere life or death. It is that we become as him; that we henceforward become foul things of the night like him – without heart or conscience, preying on the bodies and*

---

²⁹² Stoker, s. 334-335.

²⁹³ Stoker, s. 267.

²⁹⁴ Stoker, s. 271.

the souls of those we love best. To us for ever are the gates of heaven shut; for who shall open them to us again?"²⁹⁵

Při hledání hraběte Draculy se hlavní hrdinové ocitnou v domě, kde pobýval. Jak je typické pro gotický román, dům je pochmurný a být v něm je samo o sobě nepříjemné.

„I could not for my life get away from the feeling that there was someone else amongst us. I suppose it was the recollection, so powerfully brought home to me by the grim surroundings, of that terrible experience in Transylvania. I think the feeling was common to us all, for I noticed that the others kept looking over their shoulders at every sound and every new shadow, just as I felt myself doing."²⁹⁶

V domě se nachází kaple, kde je ukryta jedna z Draculových beden. Prostor v kapli je ještě více pochmurný než zbytek domu. *„We were prepared for some unpleasantness, for as we were opening the door a faint, malodorous air seemed to exhale through the gaps, but none of us ever expected such an odour as we encountered...There was an earthy smell, as of some dry miasma, which came through the fouler air.*"²⁹⁷ Samotné prohledávání kaple je pro čtenáře velmi napínavé. Hlavní hrdinové jsou v nebezpečí, protože se kdykoliv může objevit jejich nepřítel.

„Somewhere, looking out from the shadow, I seemed to see the high lights of the Count's evil face, the ridge of the nose, the red eyes, the red lips, the awful pallor. It was only for a moment, for as Lord Godalming said, 'I thought I saw a face, but it was only the shadows,' and resumed his inquiry, I turned my lamp in the direction, and stepped into the passage. There was no sign of anyone; and as there were no corners, no doors, no aperture of any kind, but only the solid walls of the passage, there could be no hiding-place, even for him. I took it that fear had helped imagination, and said nothing."²⁹⁸

Muži poté hledají i zbylé bedny, aby mohli odstranit útočiště hraběte Draculy. *„We must sterilise this earth, so sacred of holy memories, that he has brought from a far distant land for such fell use. He has chosen this earth because it has been holy.*"²⁹⁹ Půda, kterou si hrabě přivezl, je posvátná. Profesor Van Helsing ví, že může zneškodnit

---

²⁹⁵ Stoker, s. 284.

²⁹⁶ Stoker, s. 298.

²⁹⁷ Stoker, s. 299.

²⁹⁸ Stoker, s. 300.

²⁹⁹ Stoker, s. 355.

její přístup opět s pomocí božské věci. Vezme proto hostii a položí ji do bedny. „*Taking from his box a piece of the Sacred Wafer he laid it reverently on the earth, and then shutting down the lid began to screw it home.*”³⁰⁰ Věci na obranu proti upírům nejenom odeženou toho tvora od člověka, ale zároveň mu znemožní dostat se do domů, hrobek i rakví. Po své práci čekají v jednom z domů na Draculu. Dojde k boji, při kterém se však upírovi podaří uniknout. „*I moved forward with a protective impulse, holding the crucifix and wafer in my hand. I felt a mighty power fly among my arm; and it was without surprise that I saw the monster cower back.*”³⁰¹

Dracula se plaví lodí zpět do Transylvánie. Jeho lovci ho předběhnou po souši a čekají na něj v místě přistání. Doba, kterou musí čekat, je zdlouhavá, protože očekávají jeho příjezd každým dnem, což velmi stupňuje napětí, které je pro gotický román typické. Napětí dále stoupá tím, jak se hlavní hrdinové blíží k samotnému Draculovi. Ve svém pátrání se rozdělí. Van Helsing chce jít s Minou na zámek Dracula a posvětit to tam. Jonathan je proti. Při pouhém pomyšlení na tento zámek je vyděšen k smrti. „*Do you know what the place is? Have you seen that awful den of hellish infamy – with the very moonlight alive with grisly shapes, and every speck of dust that whirls in the wind a devouring monster in embryo? Have you felt the Vampire’s lips upon your throat?*”³⁰²

V románu je poukázáno na moc peněz. Arthur Godalming se stane lordem, tudíž je velmi bohatý. Majetný je také pan Morris. „*What can it not do when it is properly applied; and what might it do when basely used! I felt so thankful that Lord Godalming is rich, and that both he and Mr Morris, who also has plenty of money, are willing to spend it so freely. For if they did not, our little expedition could not start, either so promptly or so well equipped, as it will within another hour.*”³⁰³ Bez peněz těchto společensky výše postavených mužů by se výprava nemohla uskutečnit. Je zde poukázáno na to, jak se právě za peníze dají koupit důležité informace. Každý člověk, kterému nabídli peníze, ochotně vypověděl vše, co věděl. Na druhou stranu zde není toto výhodné postavení aristokracie kritizováno.

Jak už bylo zmíněno, všichni účastníci výpravy se odvolávají k Bohu. Věří, že právě Bůh je tím, který je zkouší a jenž je povede správnou cestou. Nebýt této víry, je možné, že by se za hrabětem Draculou nikdy nevydali. „*My only comfort is that we are*

---

³⁰⁰ Stoker, s. 355.

³⁰¹ Stoker, s. 364.

³⁰² Stoker, s. 422.

³⁰³ Stoker, s. 423.

in the hands of God. Only for that faith it would be easier to die than to live, and so be quit of all trouble.”³⁰⁴ *“We are truly in the hands of God. He alone knows what may be, and I pray Him, with all the strength of my sad and humble soul.*”³⁰⁵

Prostředí i počasí je při výpravě děsivé, jak je typické pro gotický román. Cesta se odehrává v noci, na neznámém místě, kde fouká vítr a kde jsou slyšet tajemné hlasy.

„It is a wild adventure we are on. Here, as we are rushing along through the darkness, with the cold from the river seeming to rise up and strike us; with all the mysterious voices of the night around us, it all comes home. We seem to be drifting into unknown places and unknown ways; into a whole world of dark and dreadful things.”³⁰⁶

Počasí je v tu dobu chladné a atmosféra je tajemná. *„There is a strange heaviness in the air – I say heaviness for want of a better word; I mean that it oppresses us both. It is very cold, and only our warm furs keep us comfortable.*”³⁰⁷ Příroda je zprvu popisována jako malebná, ale čím více se blíží k zámku Dracula, tím je tajemnější a divočejší. *„All yesterday we travel, ever getting closer to the mountains, and moving into a more and more wild and desert land. There are great, frowning precipices and much falling water, and Nature seemed to have held sometime her carnival.*”³⁰⁸ V této oblasti se nachází i nebezpečná zvířata, jako jsou vlci, kteří by mohli být velkým nebezpečím, zvláště proto, že je Dracula dokáže ovlivnit. *„Far off I hear the howling of wolves; the snow brings them down from the mountains, and there are dangers to all of us.*”³⁰⁹

Jakmile se profesor a Mina ocitnou před zámekem, schyluje se k noci. *„The great dark came upon us – for even after down-sun the heavens reflected the gone sun on the snow, and all was for a time in a great twilight.*”³¹⁰ Van Helsing je velmi prozíravý. Chce strávit noc bezpečně, proto naláme hostii a udělá z ní okolo nich ochranný kruh. Během noci profesor zahlédne sněhové vločky, které se začnou měnit do podoby ženských postav. Má velký strach, ale je zároveň chráněn kruhem z hostie.

---

³⁰⁴ Stoker, s. 424.

³⁰⁵ Stoker, s. 428.

³⁰⁶ Stoker, s. 425.

³⁰⁷ Stoker, s. 429.

³⁰⁸ Stoker, s. 433.

³⁰⁹ Stoker, s. 438.

³¹⁰ Stoker, s. 434.

„Even in the dark there was a light of some kind, as there ever is over snow; and it seemed as though the snow-flurries and the wreaths of mist took shape as of women with trailing garments. All was in dead, grim silence, only that the horses whinnied and cowered, as if in terror of the worst. I began to fear – horrible fears; but then came to me the sense of safety in that ring whrein I stood.”³¹¹

Tyto tři ženy lákají Minu, aby za nimi šla. Ta však těmito stvořeními opovrhuje. *„The terror in her sweet eyes, the repulsion, the horror, told a story to my heart that was all of hope.”³¹²* To, jak ženy Minu lákají, symbolizuje lesbickou tematiku. Pro upírskou literaturu je tato tematika do jisté míry typická.³¹³

Opět veškeré dění ovlivňuje Slunce. Když se rozední, postavy tří žen zmizí. *„At the first coming of the dawn the horrid figures melted in the whirling mist and snow.”³¹⁴* Profesor se proto vydává vyhledat hroby těchto žen, aby jim stejně jako Lucy vysvobodil duši. Když je najde, zaváhá. I když ženy leží ve svém hrobě a spí spánkem mrtvých, jsou tak krásné, že ho dokáží omámit tak silně, že by byl schopen nesplnit svůj úkol. *„I was moved to a yearning for delay which seemed to paralyse my faculties and to clog my very soul.”³¹⁵* Van Helsing ale svůj úkol splnil a zároveň je naplněn radostí z toho, že na obličejích žen viděl zřetelný výraz vysvobození. *„God be thanked, my nerve did stand. Had I not seen the repose in the first face, and the gladness that stole over it just ere the final dissolution came, as realisation that the soul had been won.”³¹⁶* Dále zabezpečí zámek takovými nástroji, aby tam už nikdy žádný nemrtvý nemohl vstoupit.

Avšak nejdůležitější úkol, a to zničit hraběte Dracula, zatím nebyl splněn. Mina je s profesorem ukryta v jeskyni. Kolem nich hustě sněží. *„Every instant seemed an age whilst we waited. The wind came now in fierce bursts, and the snow was driven with fury as it swept upon us in circling eddies...The wind came now with fiercer and more bitter sweeps, and more steadily from the north.”³¹⁷* Jelikož je to za denního svitu, Dracula se nachází ve své bedně na cestě na zámek. Lovcům se k němu podaří dostat těsně před západem slunce. *„I saw the Count lying within the box upon the earth, some of which the rude falling from the cart had scattered over him. He was deathly pale, just like a waxen*

---

³¹¹ Stoker, s. 435.

³¹² Stoker, s. 436.

³¹³ Lesbická tematika se vyskytuje i v díle *Carmilla* od Sheridan Le Fanu, kde je dívka přitahována krásnou upírkou.

³¹⁴ Stoker, s. 437.

³¹⁵ Stoker, s. 439.

³¹⁶ Stoker, s. 441.

³¹⁷ Stoker, s. 444-445.

image, and the red eyes glared with the horrible vindictive look which I knew too well. As I looked, the eyes saw the sinking sun, and the look of hate in them turned to triumph."³¹⁸

Po otevření bedny Draculu zabijí. „*It was like a miracle; but before our very eyes, and almost in the drawing of a breath, the whole body crumbled into dust and passed from our sight. I shall be glad as long as I live that even in that moment of final dissolution there was in the face a look of peace, such as I never could have imagined might have rested there.*”³¹⁹ Než se jeho tělo rozpadne na prach, stejně jako u Lucy i u třech upířích žen, uvidí na jeho tváři výraz pokoje. Jeho duše se podařila spasit. Tato výprava šesti přátel byla úspěšná. Neobešlo se to ale bez ztrát. Během boje zemřel pan Morris. Zemřel však určitým způsobem šťastný. „*It was worth this to die!*”³²⁰ Uviděl totiž, že Mině zmizela jizva po hostii. Ostatní se modlí k Bohu. Po smrti Draculy zbavil Bůh Minu svého prokletí. „*Now God be thanked that all has not been in vain! See! The snow is not more stainless than her forehead! The curse has passed away!*”³²¹

Příběh, stejně tak jako většina hlavních postav, je zahalen tajemstvím. Prostředí, ve kterém se odvíjí děj, je pochmurné a tajemné. Kromě Draculy je záhadnou postavou profesor Van Helsing. Je velmi chytrý a dokáže odhadnout, co bude následovat. Právě díky němu se všichni lidé dokáží spolu sejít a promyslet plán k zabití hraběte Draculy. Román je také protkaný napětím, očekáváním, nejistotou a strachem. Zároveň zde vystupují strany dobra a zla. Zlo je zde popisováno jako něco, co je v rozporu s Bohem. Duše produktů zla, upírů, je nečistá a zatracená. Bez zničení nemůže nikdy dosáhnout klidu.

Když se Lucy i Mina proměňují v nemrtvé, jejich osobnost se jakoby rozdvojila. Mísí se v nich stránka dobra a stránka zla. Jelikož jsou ve své podstatě dobrými lidmi, snaží se úpěnlivě bránit zlu. V závěru je všechno zlo poraženo, i když za cenu ztrát několika životů. Všechny duše ale dosáhnou svého spasení.

Román je psán formou deníků, telegramů, novinových ústřížků a dopisů. Příběh je tak převypravován v událostech, které se již hlavním hrdinům staly. Některé zápisky jsou psány těsnopisem, a to z toho důvodu, aby si je nemohl přečíst každý člověk.

---

³¹⁸ Stoker, s. 447.

³¹⁹ Stoker, s. 447.

³²⁰ Stoker, s. 448.

³²¹ Stoker, s. 448.

6 SPOLEČNÉ DEKADENTNÍ A GOTICKÉ PRVKY ANALYZOVANÝCH DĚL

Dracula, Dorian Gray a doktor Jekyll, to jsou tři postavy, o kterých by se na první pohled dalo říci, že nemají mnoho společného. Dracula je upír, Dorian je mladý aristokrat a Jekyll je vědec. I přesto mají tito tři hrdinové i jejich příběh společné prvky týkající se dekadence a gotického románu.

Ve všech třech analyzovaných románech se odehrává boj mezi dobrem a zlem. Dále je zde společná transformace osoby nebo osob, po níž dochází k jejímu úpadku. Zároveň se děj románů nebo jeho část odehrává v britském hlavním městě Londýně.

6.1 Společné prvky gotického románu

V románech *Dracula*, *The Picture of Dorian Gray* i *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* se v příběhu vyskytuje nějaká nadpřirozená příšera („*the monster*“). Pro gotické romány je typické, že se zde objevuje nelidský tvor. V *Draculovi* je to upír neboli nemrtvý, což je mytická postava, která je nesmrtelná a živí se lidskou krví. V románu se nachází několik upírů, samotný hrabě Dracula, tři ženy na jeho hradě a slečna Lucy. V příběhu o doktoru Jekyllovi je stvůrou pan Hyde, který je zlou částí Jekylla. Nejsou zde zmínky o tom, jak byl hrabě Dracula přeměněn na upíra, můžeme se domnívat, že šlo o nadpřirozený jev, který má spojitost s vlky. Vlci se v románu vyskytují často, hrabě Dracula je může ovládat a také se mění do jejich podoby. Naproti tomu o doktoru Jekyllovi přesně víme, jak se proměnil v Hyda. Bylo to po užití drogy, kterou si sám Jekyll připravil. V románu o Dorianovi je za monstrum považován samotný Dorian Gray. I když na pohled jako žádná příšera nevypadá, je zlý a zkažený uvnitř. Všechny tyto popisované lidské zrůdy mají společné vystupování. Nemají žádné morální zásady či společenské hodnoty, chovají se pouze podle svých základních pudů a přirozenosti. Jejich chování ke společnosti by se dalo označit i za dekadentní. Odmítají etiku, zásady či konvence společnosti. Dále mají společné to, že u nich proběhla přeměna neboli transformace, kdy z původně krásného, morálně čistého a společensky respektovaného člověka se promění na nelidskou zřůdu. Tento jev je také základním principem dekadence.

Mezi prvky gotického románu patří tajemné prostředí, ve kterém se odehrává děj příběhu. Ve všech třech románech se objevuje místo či budova, která je záhadná. V *Draculovi* se těchto míst objevuje nejvíce. Za nejtajemnější stavbu bych zvolila zámek Dracula, který je postaven v gotickém stylu, je starý a na první pohled tajemný. Nachází se tam i tajné místnosti či krypta. Mezi další místa popisovaná v románu jsou hřbitov, hrobka, psychiatrická léčebna a pochmurný Draculův dům v Londýně. V *Jekyllovi* je na začátku románu popisován zvláštní dům, který je zanedbaný a zničený. Dále se zde objevuje tajemná laboratoř. V *Dorianovi* je nejtajemnější místností ta, v níž Dorian ukrývá svůj portrét. Za prvky gotického prostředí zde může být považován i okraj města, který je opět ponurý, zchátralý a špinavý.

Dalším prvkem gotického románu je doba, ve které se odehrává děj příběhu. V *Dorianovi* není specifikovaná, většina děje plyne v průběhu dne. Výjimku tvoří návrat z opiového doupěte, kdy je za tmy Dorian přepaden Jamesem Vanem. Co však má společné *Jekyll a Hyde* s *Draculou* je doba západu a východu Slunce, v níž se příběh odehrává. U *Draculy* se děj odehrává i během půlnoci, za svitu Měsíce či na den svatého Jiří, kdy by mělo mít zlo největší moc.

V *Draculovi* je kladen důraz na počasí či přírodu. Konec příběhu se odehrává za špatného počasí, kdy je chladno, větrno a za bouře začíná sněžit. V románu se také objevují tajemné zvuky, typické pro gotickou prózu. Mezi tyto zvuky patří vytí vlků a štěkot psů. Je zde také popisována divoká příroda v Transylvánii. Tento jev má spojitost s romantickou literaturou, v němž hrálo významnou roli líčení přírody.

Napínavý příběh je gotický prvek, jenž je pro všechny tři romány společný. Objevuje se vždy nějaké tajemství, které provází hlavní hrdiny v průběhu celého děje. Zároveň zde všechny osoby pociťují strach. Dorian se bojí toho, že by mohl zestárnout a zošklivět, dále má obavu z odhalení obrazu a o svůj život. V *Draculovi* se také objevuje strach ze smrti, o bezpečí blízkých osob nebo ze ztráty dobré duše. Naproti tomu doktor Jekyll má hrůzu z pana Hyda, stejně jako ostatní. Jeho přátelé zase mají obavu o život doktora. Strach o život hrdinů příběhu je společným znakem všech zmíněných románů.

Retrospektivní vyprávění patří mezi další prvky gotického románu. Tento jev se nevyskytuje u *Doriana*. Celý román o *Draculovi* je psán formou deníkových zápisků, dopisů či novinových článků. Děj se tedy odehrává zpětně, prostřednictvím vzpomínek. Příběh o doktoru *Jekyllovi* je psán formou vyprávění, avšak často se zde objevují dopisy,

keré po sobě zanechal hlavní hrdina. Tyto dopisy jsou také psány retrospektivní formou, podávají obraz minulosti.

Nejasný původ hlavních hrdinů by se také dal zařadit mezi prvky gotického žánru. Opět je to společný znak pro všechny tři romány. Hrabě Dracula má tajemný původ, je to šlechtic pocházející z Transylvánie z období středověku. Doktor Jekyll pochází z rodiny aristokratů, avšak původ pana Hyda je neznámý. Nejasný původ má i sám Dorian Gray, protože jeho matka pocházela z řad aristokracie, ale provdala se za muže z nižší společenské třídy. Podobným příkladem by byla i Dorianova snoubenka Sibyla, která má nemajetnou matku a bohatého neznámého otce. Na druhé straně, šlechtický původ je brán i jako znak dekadence, protože na konci 19. století dochází k úpadku aristokracie.

Sen, jako prvek gotického románu, se objevuje v *Draculovi* a *Jekyllovi*. Právník Utterson má tajemný sen o panu Hydovi, naproti tomu sen o zlé osobě, Draculovi, má i Mina.

Pro všechny tři romány je společný napínavý příběh, který skrývá tajemství. Společné je i prostředí, v němž se odehrává děj, je tajemné a zasmušilé. V románech se objevuje nějaký nadpřirozený tvor či věc. Příběh nahání čtenáři hrůzu a většinou je vyprávěn retrospektivně. V románech se nacházejí osoby, které jsou pronásledované či někoho pronásledují. Příkladem by byl hrabě Dracula, který nejdříve pronásleduje a poté je ostatními hrdiny pronásledován. Dále se zde vyskytuje osoba nebo osoby, které mají nejasný původ.

6.2 Společné dekadentní prvky

Všechny tři jmenované romány vznikly na konci 19. století, tedy v období, které bylo ovlivněno dekadentním směrem. Prvky tohoto hnutí se tudíž promítly i do těchto děl. V románech najdeme několik dekadentních postav. U většiny z nich dochází k transformaci neboli přeměně dobrého člověka v morálně upadající bytost. Tato změna je nejvíce zřejmá v románu o Dorianu Grayovi. Mladý, krásný a nezkažený Dorian se stane člověkem opovrhujícím společenskými normami i hodnotami. Zároveň spáchá morbidní čin, zavraždí svého přítele Basila a další dva lidi dožene k sebevraždě. Je to osoba v úpadku, kdy na konci příběhu dochází k jeho zániku. Ve stejném románu se nachází další dekadentní postava, lord Henry. Je to člověk, který kritizuje veškeré společenské zásady a otevírá otázku tabuizovaných témat, které byly ve viktoriánské

literatuře nepřijatelné. Dekadentní postavou je i hrabě Dracula. Hrabě by se v některých znacích dal přirovnat k Henrymu. Oba opovrhují společenskými normami a jsou to postavy, které dokáží ovlivňovat lidi kolem sebe. Tento vliv je vždy negativní. Henry dokázal dobře zmanipulovat Doriana k životu naplněnému rozkoší. Naproti tomu Dracula ovlivnil Lucy Westenrovou, Renfielda i Minu Murrayovou. Lucy byla na počátku stejně jako Dorian dobrým a laskavým člověkem. Po ovlivnění hrabětem Draculou a její přeměně v upírku dochází také k úpadku její osoby a opět stejně jako u Doriana i k zániku. Pouze u Míny k zániku nedochází. I když je Mina ovlivněná Draculou, brání se přeměně a nakonec jí nepodlehne. Stojí jí však mnoho úsilí, aby tomuto vlivu dokázala zabránit. Za dekadentní postavu by se dal považovat i doktor Jekyll, který byl původně také dobrým člověkem. Avšak toužil po jiném životě, po takovém, kdy by se mohl oprostít od společenských zásad a mohla by vyjít na povrch jeho zlá osobnost. U Jekylla dochází k transformaci, přeměňuje se v pana Hyda, který za něj páchá zlé skutky, k nimž by Jekyll nenašel odvahu. Stejně jako u Doriana zde dochází k úplnému zničení, tedy ke smrti. Zde je zřejmé, že všechny tři romány mají společný dekadentní prvek, a to transformaci postav, kdy se z dobré osoby stane člověk v úpadku a v některých případech dojde i k jejímu zániku.

Morbidní čin je dalším dekadentním prvkem společným pro všechny tři romány. V každém příběhu dochází k vraždě, kterou má na svědomí nějaká již dříve jmenovaná dekadentní postava. Dorian páchá vraždu svého přítele a zároveň má na svědomí i sebevraždy dalších hrdinů románu. Morbidní je i to, jak se Dorian za pomoci Alana a jeho chemických roztoků zbaví Basilova těla. Další vraždu provede pan Hyde, zabíjí sira Carewa. Proti tomu hrabě Dracula má nespočetně obětí. Morbidním činem je i situace, kdy musí profesor Van Helsing odříznout hlavu nemrtvého a probodnout mu srdce kolíkem. Dalším zvrhlým činem je Dracula a Lucy ležící v rakvi nebo když si Mina od hraběte nechala sát krev. Všechny tyto činy měly čtenáře šokovat svojí morbiditou, morální zvráceností a v případě Draculy i erotickým podtextem.

Dekadentní romány otevíraly tabuizovaná témata, jako například sexualitu. V románu o Draculovi se objevuje červená barva, která značí sexuální napětí. Erotický nádech mají i zhmotňující se částičky prachu, mlha nebo samotné sání krve. U třech Draculových žen se objevuje lesbický motiv, když lákají Minu, aby za nimi šla. U *Doriana* je zmíněno i téma homosexuality. Je zřejmé, že malíř Basil Doriana zbožňuje a chová k němu hlubší city, více než přátelské.

Mezi znaky esteticismu patří oslava krásy a mládí. Dekadence se naopak zaměřuje na nalézání krásy v ošklivosti a mravním úpadku. Tento prvek je nejvíce patrný u Doriana Graye. Hrdina je popisován jako velmi krásný a díky vlivu lorda Henryho chce takový zůstat navždy. Jak Dorian tak i Henry vidí v kráse dokonalý život. Avšak i když je navenek krásný, dochází u něj k mravnímu úpadku. V *Draculovi* je tato dekadentní krása znázorněna ve smrti. Upír je po přeměně krásnější, než když byl člověkem. Znakem dekadentní perverze je právě lákání ostatních obětí na svůj půvab.

Román *The Picture of Dorian Gray* je v podstatě manifestem „umění pro umění“ a zároveň tento směr svým způsobem paroduje a strhává ho do proudu dekadentní literatury. Dorianův portrét je estetický, protože oslavuje krásu, ale na druhé straně se stane odporným, tedy dekadentním. Také vztah Dorian k Sibyle je estetický. Sibyla je postavou, která když se zamiluje do jiného člověka, nedokáže už lásku vyjádřit na jevišti. Dorian se ale zamiloval ne do samotné Sibyly, ale do jejího ztvárnění lásky, tedy do umění.

Literární hédonismus neboli užívání si krásy, mládí a rozkoše se objevuje v románech *The Picture of Dorian Gray* a *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*. Dorian si díky svému mládí a kráse užívá života. Experimentuje s různými opiáty i zážitky, cestuje a sbírá předměty, jako jsou diamanty nebo parfémy. Jeho život je zaměřen hlavně na smysly a pudy. Život Jekylla, jak ho sám hlavní protagonista popisuje, je nudný. Chce se proto vymanit z tohoto společenského pouta a morálních zásad, aby si mohl užívat život ze zakázané strany. Proto začne experimentovat s drogou, která ho proměňuje do podoby pana Hyda. Jelikož se změní i jeho vzhled, nemůže ho nikdo považovat za váženého doktora. Jako pan Hyde si poté užívá života bez toho, aby byl omezený společenskými normami.

V románech se objevuje i faustovské téma neboli jakási „smlouva s ďáblem“. Situace, kdy Dorian nabídne svoji duši ďáblu, je popisována jako přání, které vyřkne před čerstvě namalovaným obrazem. Jak je známé z lidových vyprávění i pohádek, všechny dohody se satanem končí špatně. Stejně je to i pro Doriana. Přání se mu splní, jeho portrét začne místo něj stárnout, ale zároveň převezme i změny, které se u Doriana objeví po spáchání zlého činu. Naproti tomu, u pana Hyda se objevuje satanovo jméno při popisu jeho vzhledu. Ostatní hrdinové připodobňují pana Hyda k tomu, že je satanovým dílem. Za ďáblovo stvoření je považován i hrabě Dracula. V románu se také objevuje faustovské

téma a to v situaci, kdy hrabě ovlivňuje pacienta Renfielda a ten ho poté nazývá „Mistrem“.

Dalším společným dekadentním prvkem románů je zrcadlo. Dracula má ve svém hradu všechna zrcadla zakázaná. Když nějaké najde, zničí jej. V laboratoři doktora Jekylla se zrcadlo nachází. Rozdíl mezi nimi je ten, že Dracula jako nadpřirozená bytost není v zrcadle vidět. Jekyll si zrcadlo naopak pořídí proto, aby se mohl pozorovat po proměně na pana Hyda. Motiv zrcadla je i v *Dorianovi*, kdy je jeho obraz zrcadlem odrážející realitu. Estetický dojem měl být vyjádřen právě portrétem, ale nakonec je reprezentován samotným Dorianem. Umění tedy nahrazuje realitu („umění pro umění“).

Za dekadentní znak lze považovat i kritiku britské společnosti konce 19. století. Nejvíce je toto téma zaznamenáno v *Dorianovi* a *Jekyllovi*. Dorian představuje někoho, kdo se vzepře všem zásadám viktoriánské společnosti. Chce si pouze užívat života, stejně jako doktor Jekyll. Kritikem společnosti je i lord Henry, který ji kritizuje téměř ve všech ohledech. Nelíbí se mu rozdíly mezi sociálními třídami, pokrytectví či neupřímnost.

6.3 Metamorfóza hrdiny

Všichni tři hrdinové se proměnili na bytost, která je nadpřirozená. Tato změna je jak fyzická, tak i psychická. Dracula je bledý, má protáhlé špičáky a rudá ústa. Zároveň má nadpřirozenou sílu. Dorian se fyzicky nezměnil. Mění se pouze jeho obraz, který je na konci odporný. Opět je to nadpřirozená proměna, protože on sám jako člověk, zůstává stále mladý a krásný. Proměna doktora Jekylla je odlišná, pan Hyde má menší postavu a i jiný obličej, k nerozeznání od pravé osoby. I když jsou tyto osoby odlišné svým vzhledem, také způsob změny na „*the monster*“ je jiný. Společným rysem však je, že se všichni tři změnili na bytost, která je zlá a odporná. Ať už z touhy nebo ze zvědavosti, změna je vždy k horšímu. Jekyll a Dorian si svoji proměnu zvolili dobrovolně, naproti tomu Dracula představuje „*the uncanny*“, neznámé, strašlivé a z počátku i nezničitelné monstrum.

Doktor Jekyll se podobně jako Dorian Gray potýká s rozvojením své osobnosti. Jekyll, jako vědec, si moc dobře uvědomuje, že v jeho nitru bojuje dobro se zlem. Navenek se snaží vypadat jako uctivý člen vyšší společenské vrstvy, avšak zároveň je schopen páchat různé hanebnosti. Proto oddělí část své osobnosti, která je zlá a vtělí ji do podoby pana Hyda. Rozdvojená osobnost se objevuje i u Doriana. Stejně jako Jekyll řeší

hlavně otázku dobra a zla. Dorian si sice nevytváří jinou osobu, která by byla odrazem všeho zlého, ale tento stav je zachycen v obraze, který Dorian skrývá před celým světem. Zde je další podobnost mezi Jekyllem a Dorianem, oba hlavní hrdinové se snaží svoji „zlou“ část ukrývat před zraky ostatních lidí. Podle reakcí obou hrdinů je zřejmé, že se svého zlého já sami bojí. *“I still hated and feared the thought of the brute that slept within me.”*³²²

Podobně jako Dorian, i Jekyll se chce vykoupit ze své minulosti. Jekyll a Hyde sice nemají společné svědomí, ale mají společnou paměť. Jekyll je proto zdrcen tím, že je Hyde schopen v záchvatu zuřivosti zabít člověka. *“You know yourself how earnestly in the last months of last year I laboured to relieve suffering; you know that much was done for others, and that the days passed quietly, almost happily for myself.”*³²³

Dorian i Jekyll postupně ztrácí své dobré já. Je to způsobeno zlými činy, které uchovávají ve svém vědomí. Toto zlo je přetvářeno do nadpřirozeného obrazu a osoby. Tyto odrazy jsou pravou podobou jejich duše, tak jak by měla vypadat, kdyby se všechny jejich hříchy projevíly do své vlastní podoby. Dracula, který představuje čisté zlo, má velký pud sebezáchovy. Dorian i Jekyll se nakonec zabíjí, protože jejich dobrá část duše už nedokáže snášet všechno zlo, co vykonali. Dracula je na rozdíl od nich už jednou mrtvý, proto nemá žádný soucit. Dorian a Jekyll si ve zlu libují. Vědí, že jejich hříchy nijak neovlivní jejich společenské postavení. Avšak v průběhu příběhu jsou i tito navenek dobří lidé pomlouváni, že se někdy chovají nepřirozeně, až podivínsky, což vzbuzuje u jejich přátel podezření, že vše není tak, jak se na první pohled zdá.

Pan Utterson ve skrytu duše ví, že se něco děje s jeho přítelem, doktorem Jekyllem. Je to podobná situace, jako když v *Draculovi* měli lidé strach o Lucy a Minu. Věděli, že se budou postupně měnit v upíry. Také pan Utterson měl podezření a hlavně strach o život svého přítele.

Podobnost mezi Dorianem, Jekyllem i Drakulou je ta, že jejich duše je nějakým způsobem uvězněna. *“Weeping like a woman or a lost soul”*³²⁴ Je zde souvislost s duší, která je uzavřena v těle někoho nadpřirozeného a není schopna se bez pomoci osvobodit.

Dorian je popisován jako velmi charakterní mladík, který dokáže lidi kolem sebe na první pohled upoutat a dokáže je ovlivnit ke spáchání nemorálního činu. Svým vlivem pozměňuje i jejich pohled na svět. *„Some subtle influence passed from him to me, and for*

---

³²² Stevenson, s. 85.

³²³ Stevenson, s. 82.

³²⁴ Stevenson, s. 55.

the first time in my life I saw in the plain woodland the wonder I had always looked for.”³²⁵ Obdobný vliv na druhé lidi má i hrabě Dracula. Upír manipuluje, ovládá a řídí ostatní osoby podle své vůle.

Všechny hlavní postavy románů spojuje zlá a zkažená duše. U Jekylla je duše změněná drogou, kterou nejdříve mohl ovládat, ale později jí zcela podlehl. U Doriana se obraz zlé duše promítá do portrétu. Jak Jekyll, tak i Dorian svoji proměnu podstupují dobrovolně. Sami se vzdávají své dobré podstaty a propouštějí na svět zlo, které bylo do té doby schované. Duše hraběte Draculy je také v podstatě zlá, ale na rozdíl od Doriana a Jekylla, v ní není ani kousek dobra. Na druhou stranu Dracula žije posmrtný život a není zde jasné, zda zlo proniklo do jeho duše dobrovolně.

Příběh hraběte Draculy, Doriana Graye i doktora Jekylla končí obdobně. Všichni záporní hlavní hrdinové na konci příběhu umírají. Dorian a Jekyll svoji rukou, Dracula je zabít ostatními. Společné však mají to, že je jejich duše nakonec osvobozena.

---

³²⁵ Wilde, s. 17-18.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zaměřuje na analýzu tří románů Brama Stokera *Dracula*, Roberta Louise Stevensona *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* a Oscara Wilda *The Picture of Dorian Gray*. Cílem práce bylo shrnout gotické (prvky hororového žánru) a dekadentní prvky společné pro všechny tři romány. Úkolem bylo na základě analýzy děl najít znaky, které dokazují vliv uměleckých směrů konce 19. století.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část obsahuje dvě kapitoly, které popisují prvky gotického románu a dekadence. V první kapitole se zabývám vznikem gotického románu, jeho základními znaky a autory, jejichž díla se řadí do gotické literatury. Další část je věnována vzniku dekadence a esteticismu, základními znaky a osobnostmi, které působily pod vlivem tohoto směru.

Další kapitoly se věnují analýze již jmenovaných děl. Jsou zde rozebrány jednotlivé prvky gotického románu i znaky dekadence. Tyto jevy jsou vždy popsány a doloženy ukázkou části textu z jednotlivých románů.

Po této nejrozsáhlejší části následuje shrnutí společných prvků. Toto shrnutí je dále rozděleno na společné gotické a dekadentní prvky. Ve všech analyzovaných knihách se nachází nelidská příšera (monstrum). Děj je zasazen do Londýna na konci 19. století. V románech se objevují tajemná místa, jako je zámek, hřbitov, krypta, hrobka, laboratoř či tajná místnost v domě. Prostředí, ve kterém se odehrává děj, je ponuré. Příběh je plný napětí a tajemna a často se odehrává při východu nebo západu slunce. Hlavní hrdinové mají většinou nejasný původ. Všechny tyto prvky patří k tradici gotické literatury.

Na druhé straně se v románech objevují i prvky dekadence. V románech je kladen důraz na boj dobra se zlem. V příbězích dochází k transformaci osoby nebo osob, kdy se z dobrého člověka stane osoba v úpadku. Vlivem dekadentního hnutí je zde poukázáno na téma sexuality a zároveň jsou zde zachyceny činy, které jsou morbidní a jenž měly čtenáře na konci 19. století šokovat. Popsán je i pohled na krásu a umění, který byl ovlivněn esteticismem. V dílech se také objevuje hédonistický způsob života, tedy užívání si rozkoše a experimentování se životem.

Analyzované romány nemají na první pohled mnoho společného, avšak při bližším zkoumání se zde najde mnoho podobných znaků. Ať už je to příšera, tajemné prostředí, boj dobra se zlem, transformace osob v monstra, dekadentní způsob života, kritika společnosti či tabuizovaná témata.

Ze všech zmíněných prvků, které jsou pro romány důležité, můžeme vyčíst literární symboly typické pro britskou společnost 19. století. Dnešní čtenář tak může blíže pochopit myšlení či jednání lidí a i vliv dobových trendů.

SUMMARY

This thesis analyses three novels from the end of the 19th century: Bram Stoker's *Dracula*, Robert Louis Stevenson's *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* and Oscar Wilde's *The Picture of Dorian Gray*. The aim of the thesis is to summarize the elements of horror genre and decadence which are common for all three novels. On the basis of the analysis there are elements which prove the impact of the movements (decadence, aestheticism) at the end of the 19th century.

The theoretical part of the thesis deals with the clarification of the concept of Gothic fiction and decadence. It describes the formation of Gothic novel, its typical features and the authors whose works belong to Gothic fiction. This part also mentions the movements at the end of the 19th century – decadence and aestheticism. It introduces their formation and typical features. It also deals with the artists who created their works by force of these movements. The theoretical part proceeds from the secondary literature.

Next chapters analyse the three mentioned novels. Typical features of Gothic fiction and decadence are introduced there. Each of the elements is illustrated with an example from the text of the novels. After that the summary of their common features follows.

The analyses show that one of the main elements of Gothic fiction is a certain type of space. It could be a castle, a crypt, a graveyard, a laboratory or a secret chamber in a house. The stories are also full of excitement and mystery. The plot usually takes place during sunrise or sunset. Most of the major characters have mysterious genesis and a monster appears in all novels. In *Dracula* there are vampires who according to the popular narrative drink human blood and can influence people to do everything they wish. Mr. Hyde can be also considered as a monster. He is unnaturally repugnant and malevolent. Dorian Gray would be determined as a monster as well. In spite of his beauty he is depraved. All these monsters are also decadent characters because all of them go through the transformation from the innocent to the demoralization.

It was already mentioned that among the main elements of decadence belong the transformation of people. Novels influenced by decadent movement contain taboo topics such as sexuality or homosexuality. The authors wanted to astound readers by describing morbid acts (e.g. a murder) which are usually committed by the monster. The impact of decadence is obvious in the lifestyle of Dorian Gray and Dr. Jekyll. Both of them want to live hedonistic life full of youth, pleasure and experiments.

From all mentioned elements the literary symbols related to British society at the end of the 19th century can be recognised. According to the people's thinking or acting at that time the influence of the movements can be also comprehended.

Bibliografie

Primární literatura

COLERIDGE, Samuel Taylor, *Píseň o starém námořníkovi*. Praha: Odeon, 1984.

ERBEN, Karel Jaromír, *Kytice*. Praha: Garamond, 2006. ISBN 80-86955-25-7.

STEVENSON, Robert Louis, *Dr Jekyll and Mr Hyde*. London: Penguin Books, 1994. ISBN 978-0-14062-350-5.

STOKER, Bram, *Dracula*. London: Penguin Books, 1994. ISBN 0-14-06-2063-X.

WILDE, Oscar, *The Picture of Dorian Gray*. London: Penguin Books, 1994. ISBN 978-0-14062-322-2.

Sekundární literatura

Akademický slovník cizích slov. I. díl. Academia: Praha, 1995.

BERNARD, Robert, *Stručné dějiny anglické literatury*. Praha: Knižní klub, 1997. ISBN 80-7176-705-0.

CARRUTHERS, Gerard, MCILVANNEY, Liam (edd.), *The Cambridge Companion to Scottish Literature*. Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-0-521-76241-0.

CRAIG, Hardin, *Dějiny anglické literatury*. Praha: Státní nakladatelství, 1963.

FORD, Boris, *The Pelican Guide to English Literature*. Penguin Books, 1972.

FOSTER, John Wilson (ed.), *The Cambridge Companion to the Irish Novel*. Cambridge University Press, 2006. ISBN 10-0-521-86191-8.

HOGLE, Jerrold E. (ed.), *The Cambridge Companion to Gothic Fiction*. Cambridge University Press, 2008. ISBN 978-0-521-79124-3.

KASTAN, David Scott (ed.), *The Oxford Encyclopedia of British Literature*. Vol. 5. Oxford University Press, 2006. ISBN 13-978-019-51692-18.

KELLEHER, Margaret, O'LEARY, Philip (edd.), *The Cambridge History of Irish Literature*. Vol. 2. 1890-2000. Cambridge University Press, 2006. ISBN 10-0-521-82223-8.

- MARSHALL, Gail (ed.), *The Cambridge Companion to the Fin de Siècle*. Cambridge University Press, 2007. ISBN 9-780-521-61561-7.
- MORGAN, Kenneth O. a kol., *Dějiny Británie*, Praha: Lidové noviny, 1999. ISBN 80-7106-347-9.
- Ottův slovník naučný*. VI. díl. Praha, 1893.
- Ottův slovník naučný*. XVII. díl. Praha, 1891.
- PAVELKA, Jiří, POSPÍŠIL, Ivo, *Slovník epoch, směrů, skupin a manifestů*. Brno: Georgetown, 1993. ISBN 80-901604-0-9.
- PAVERA, Libor, VŠETIČKA, František, *Lexikon literárních pojmů*. Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Dějiny Británie*. Praha: Svoboda, 1982.
- POOLE, Adrian (ed.), *The Cambridge Companion to English Novelists*. Cambridge University Press, 2009. ISBN 978-0-522-87119-8.
- RABY, Peter (ed.), *The Cambridge Companion to Oscar Wilde*. Cambridge University Press, 2000. ISBN 0-521-47471-X.
- STŘÍBRNÝ, Zdeněk, *Dějiny anglické literatury 1*, Praha: Academia, 1987.
- STŘÍBRNÝ, Zdeněk, *Dějiny anglické literatury 2*, Praha: Academia, 1987.
- The McGraw-Hill Guide to English Literature*. Vol. 2. Blake to Lawrence, New York, 1985. ISBN 0-07-036705-1.
- VLAŠÍN, Štěpán, *Slovník literárních směrů a skupin*. Praha: Panorama, 1983.